

prosvetni delavec

ZOLTAN JAN

gordijskem vozlu stavk

Ko se odločaš za tako resen korak, kot je stavka, se znajdeš pred množico vprašanj in dvonov. Navsezadnje se čutiš ponidnega, ker so te prisilili k tako krajnemu sredstvu in se nisi mogel dostojno pogovoriti.

In ko spoznaš, da nimaš druge izbire, kot je stavka, je še veliko vprašanj, ki se postavljajo meni in drugim kolegom, med katerimi pa žal mnogi niso bili dovolj poučeni, da bi se lahko odločili. Med tistimi posamezniki, ki so javnosti nasprotovali stavki, je bilo namreč še največ šolnikov. Njihovih izjav pa se vidi, da ne poznajo ne sindikalnega gibanja, ne zahtev, ki smo jih postavili. Kot sindikalist se seveda najprej sprašuje, kaj si pozabil storiti, da bi pedagogski delavci tako neobseščeni in hkrati neozaveščeni. Bolj kot premišljuješ, bolj spoznavas, da ljudje malo berejo, da so malodušni in se malo zanimajo, kaj se dogaja z njimi.

Vse dogajanje ob stavki, ki jo je speljal Sindikat vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije (SVIZ), je bilo jasno opisano tudi v javnih občilih. Utemeljene bile bistvene zahteve, ki jih je treba nemudoma izpolniti: uskladiti plače po dozdajšnjih mednarodnih; sprejeti sistemske šolske zakone; zagotoviti, da se bo podpisala kolektivna pogodba; oblikovati socialne programe za tiste kolege, ki bodo ostali brez zaposlitve. Spet so nekateri postavili radikalnejše zahteve, drugim pa so se zdele te pretrane. Navsezadnje smo ostali pri tistih, ki so preverljive in po našem prepričanju tudi uresničljive. Nesmišljeno je postavljati seznam vseh zahtev kot stavkovne zahteve, saj pri njih ne moremo vztrajati.

Značilno je, da ni zahteval nihče nasprotoval, toda dokler ni bilo stavke, se nanje tudi ni nihče oziral. Celo dan pred stavko minister za šolstvo ni mogel zagotoviti, da se bodo zahteve uresničile.

Stavka je nastala na zahtevo po člane članstva SVIZ; to se je posebej preverjalo, ker so se po nekod pojavljali zagovorniki ministra za šolstvo in vladne politike, na drugi strani pa je bilo prisiljeno hude napade, zahteve po odstopu ministra in. Šolniki so bili kljub nedvomno obupnem položaju zelo razklani, vodstvo SVIZ pa mora zastopati stališča člane članstva. Zato so se v vseh šolah, kjer so člani SVIZ zaposleni, morali izreči za stavko ali proti njej, tako da je odločala večina, in ne le člani SVIZ. Seveda SVIZ ni mogel povprašati šolskih šolnikov, ki niso njegovi člani, čeprav so zdaj zaradi tega nekateri užaljeni. Pri tem so sprejeli resnico, da nobena organizacija ne more zastopati tistih, ki niso včlanjeni.

Mnogi se bojijo tudi pritiskov in gromotnih posledic, ki jih bo prinesla stavka v šolstvu, in se zelo sprašujejo, ali se jim bodo izplačale plače, skratka, ali bodo morali nadomeščati neopravljene

Zelena violina (prototip), zelena violina na podlagi iz galvaniziranega železa, 1974

Joseph Beuys (23. april – 26. maj)

Ob tednu nemške kulture je bila aprila v ljubljanski Moderni galeriji odprta razstava Josepha Beuysa (1921–1986), na kateri so prikazane risbe, kolaži, fotografije objekti in multipli tega nemškega umetnika in pedagoga, ki je bil vodilna osebnost povojne nemške likovne umetnosti. Razstavo so pripravili v sodelovanju z Münchensko galerijo Thomas, obiskovalce pa seznanja z dejavnostjo izjemne osebnosti, kakršna je bil Joseph Beuys. Ob njegovih instalacijah, risbah, fotografijah ipd. je mogoče vsaj deloma spoznati njegovo umetniško dejavnost, s katero, tako kot v akcijah in happeningih, izraža svoje politične in ekološke nazore, odpor do institucionaliziranih oblik izobraževanja, šolskega sistema kot edinega merila za priznavanje umetnosti, opozarja na neustreznost in pomanjkljivost visokošolskih struktur in se bojuje proti institucionaliziranemu izobraževanju kot edinemu merilu za priznavanje in potrjevanje ustvarjalnosti in s tem umetnosti. V Ljubljani predstavljene Beuysove storitve so tako le del njegove dejavnosti, saj je v svojih happeningih in akcijah združeval več umetnostnih področij, jih svojevrstno sintetiziral in tako oblikoval svoja sporočila.

Med drugim preberite

- POGOVORI O ZAKLJUČNEM IZPITU, str. 2
- ZDRAVILO PROTI JUGOSLOVANSKI APOKALIPSI, str. 3
- OSVETLITEV S PRAVE RAZDALJE? str. 5
- STROKOVNO IN POŠTENO DO PODATKOV, str. 5
- RAZUMETI DANDANAŠNJI ČAS IN SAMEGA SEBE, str. 6
- OD ŠOLSKIH BERIL DO DOMAČEGA BRANJA, str. 7
- ZGODNJE UČENJE TUJEGA JEZIKA – VELIK DOGODEK ZA MAJHEN NAROD, str. 8
- REDNI RAZPISI, str. 11

učne ure. Ponekod so skušali vplivati na šolnike tudi ravnatelji, in so stavko ovirali. Drugje niso vedeli, ali stavkajo samo profesorji ali vsi zaposleni na šoli. Nekaj posameznikov je stavko zamenjalo za dopust, zato jih ni bilo v službo, čeprav bi morali biti na voljo stavkovnemu odboru. Vse to piše v stavkovnih pravilih. Spet drugje so delavcem bolj ali manj odkrito grozili, zato je treba še enkrat ponoviti, da za zdaj v Sloveniji še ne velja noben predpis, ki bi omejeval stavko in nalagal breme njenih gromotnih posledic na ramena stavkajočih. Nihče torej nima pravice kakor koli pritiskati na stavkajoče. SVIZ ima dovolj razvejeno mrežo pravnih zastopstev po vsej Sloveniji, tako da bo lahko zavaroval vsakega člana, ki bi mu kdor koli grozil.

Oba dneva stavke sta minila brez hujšega incidenta. Dosegli smo tudi, da so oblasti odgovorile stavkajočim na njihove zahteve, kot je bilo v povzetku objavljeno, v prepisu pa so odgovor prejele sindikalne organizacije SVIZ v vseh šolah. Odgovor je bil deloma pozitiven in po zagotovilih zastopnikov oblasti največ, kar je v tem trenutku mogoče.

Tisti dan po stavki (18. aprila) je bilo za stavkovni odbor najhujše, ker se je moral odločiti, ali so stavkovne zahteve toliko izpolnjene, da se stavka ustavi ali odpove. Glede zahtev o sistemski ureditvi šolstva smo sicer dobili zagotovila, da bodo izpolnjene, vendar za zdaj še ni potekel postavljeni rok. Najtežje se je bilo odločiti, ali je zahteva po uskladi-tvi osebnih dohodkov izpolnjena. Kot je znano, je vlada pristala, da se že z aprilske dotacije šolam všteje uskladiitev osebnih dohodkov z januarskimi izplačili v gospodarstvu. Težava je nastala, ker ni bilo pristanka, da bi pedagogski delavci dobili tudi poračun za prve tri mesece v letu, pa tudi za naslednje mesece ni nihče hotel zagotoviti, da se bodo plače v šolstvu usklajevale z gibanji osebnih dohodkov v gospodarstvu. Že februarja so namreč v gospodarstvu narasle za štiri odstotke, še bolj pa v marcu, ko so se dodatne spekulacije prav razplamtele. Vsa podjetja po vrsti so namreč izplačevala nenormalno visoke regrese, od katerih se pač ne plačujejo davki in se jih ne všteva v podatke o gibanju plač. Aprila so nam tako obljubili, da bomo naslednje mesece prejeli tolikšne plače, kot so jih v gospodarstvu že januarja.

Šolnike so tako žeje prepeljali čez vodo. V bistvu smo stavkali, da smo dobili nekaj stotakov več na mesec. Pirova zmaga.

Stavkovni odbor se kljub temu ni mogel odločiti za nadaljevanje stavke, saj so bili nekateri prepričani, da v zdajšnjih razmerah več ni mogoče doseči. Poleg tega je celotedska stavka, ki je napovedana kot naslednja stopnja pritiska, precej tvegana, saj se lahko

javno mnenje obrne proti šolnikom, poleg tega pa se bliža konec šolskega leta in vsa odgovornost v zvezi s tem. Vemo tudi, kakšne so politične razmere. Tako se je stavkovni odbor odločil, da se bo ponovno posvetoval s članstvom in mu ponudil na izbiro dve odločitvi:

– da takoj začnemo celotedsko stavko;

– ali da stavko odložimo in jo, če bo potrebno, izpeljemo, ko se bodo stvari ponovno zaostrele do skrajnosti.

O eni ali drugi odločitvi bi se moralo članstvo ponovno izreči z osebnim izjavljanjem in vsaka organizacija v zavodu bi morala o izidih obvestiti stavkovni odbor. Žal jih tega več kot polovica ni storila in tako se stavkovni odbor na ponovni seji 7. t.m. spet ni mogel odločiti. Stavka se po stavkovnih pravilih lahko okliče, če se zanjo odloči več kot dve tretjini članstva. Za zdaj torej vodstvu SVIZ ne more biti jasno, kaj članstvo pravzaprav hoče. Nekateri člani so svojim zastopnikom priporočili več strpnosti pri dogovarjanju in postavljanju zahtev ter bili proti stavki. Spet drugi so grozili z izstopom, če ne bomo vztrajali do konca. Tako je stavkovni odbor drugič preložil odločitev o stavki in sklenil počakati do naslednje seje; ta bo 15. maja – do tedaj naj bi odgovorile še tiste organizacije, ki tega še niso storile.

Kakšna spoznanja se ponujajo iz tega opisa nekaterih zapletljivih ob naši prvi večji vseslovenski stavki šolnikov v dvestoletni zgodovini slovenskega šolstva?

Obveljalo je stališče, da se položaj šolstva po letu dni nove oblasti ni v ničemer izboljšal in da tonemo v čedalje hujšo krizo. Večjo akcijsko sposobnost in učinkovitost SVIZ preprečuje nenotnost članstva. Veliko šolnikov predstavlja sivo, brezbržno maso, ki ni pripravljena ničesar tvegati ali storiti za izboljšanje svojega položaja. Dober del naših kolegov je skrajno lojalnih do zdajšnje (ali vsakršne?) oblasti in so pripravljeni na kakršno koli odrekavanje; zmeraj so razlogi, zaradi katerih je treba potpeti. Med nami so tudi skrajneži, ki bi v svoji prizadetosti hoteli z eno stavko spremeniti vse, kar se jim zdi potrebno, in niso pripravljeni na nikakršen kompromis. Nekaj pa je tudi takšnih treznežev, ki vedo, kaj je tisti minimum, ki si ga morajo izbojevati, da bodo lahko dostojno opravljali svoj poklic, ki so se mu zapisali.

Ne moti tolikšna raznolikost, saj si pravzaprav nihče ne želi enoglasnega zbora. Vprašanje je, kateri bodo prevladali in kako bomo sodelovali pri reševanju krize v našem šolstvu. Sindikat vzgoje, izobraževanja in znanosti Slovenije ne more spremeniti našega članstva, lahko le zastopa večino in se bojuje za njene koristi.

dogodki
novosti

Se bo stavka nadaljevala?

V dneh 16. in 17. aprila je 77 srednjih šol in dijaških domov v Sloveniji prekinilo pouk in s stavko zahtevalo usklajen plač z rastjo OD v gospodarstvu (dogovorjenih 1,38 na izplačan OD v gospodarstvu), več denarja za materialne stroške, ureditev šolske zakonodaje in sprejetje splošne kolektivne pogodbe. Po stavki je vlada obljubila usklajanje stališč za sprejetje kolektivne pogodbe, skorajšnjo predložitev šolskega zakona v skupščinski postopek, spremljanje rasti šolskih materialnih stroškov in popravke vsote denarja za plače v srednjih šolah za 7,1 odstotka vključno od aprila naprej (januarsko usklajitev izplačanih OD na gospodarstvo v razmerju 1:1,37).

Stavkovni odbor pri Sindikatu vzgoje, izobraževanja in znanosti (SVIZ) je sklenil vprašati stavekajoče šole, ali menijo, da so zahteve zadovoljivo uresničene ali ne, skratka, ali naj se v maju stavka nadaljuje ali ne, da se od 127 srednjih šol v Sloveniji in 33 domov, včlanjenih v SVIZ 110 šol in domov, da so te povprašali, ali naj se stavka nadaljuje ali ne, da je do seje prispelo 46 odgovorov, med njimi 31 za nadaljevanje stavke in 15 zoper nadaljevanje stavke, a za druge oblike pritiskov za ureditev zakonskih, gmotnih in drugih stisk srednjih šol. Na stavkovni odbor je prispelo tudi več pisem članov SVIZ z opozorili, da s stavko niso dosegli ničesar.

Enaka razprava je potekala tudi na sestanku stavkovnega odbora, z obvestili iz Pomurja, Maribora, Dolenjske, Primorja, da je za nadaljevanje stavke (1 teden) več šol, kot pa je bilo poslanih sporočil. Rečeno je bilo tudi, da se precej šol tačas šele odloča. Tako je stavkovni odbor ugotovil, da je po teh sporočilih za stavko okoli 50 šol in domov, to pa je premalo, da bi razglasili splošno stavko. Moralo bi jih biti dve tretjini, in sicer tako, da se vsak zaposleni na šoli ali v domu osebno izreče in da je stavkovni

odbor o tem pisno obveščen. Sklenil je prositi šole in domove, člane SVIZ, ki tega še niso storili, da sporočijo svojo odločitev, stavkovni odbor pa se bo vnovič sestal v sredo, 15. maja, in sprejel dokončno odločitev glede splošne stavke. Lokalne odločitve so od te neodvisne, vendar je prevladovalo mnenje, da stavka lahko učinkuje le, če je splošna.

Na sestanku stavkovnega odbora so ugotovili, da se članstvo SVIZ v srednjih šolah in domovih ne strinja s tem, kar so s stavko dosegli; menijo, da niso dosegli skoraj nič. Hočejo, da potekajo akcije naprej. Različna pa so mnenja, ali naj se to opravi z enotedensko stavko ali kako drugače oziroma morda tudi tako, da bi šolski protest v teh hudih časih in ob koncu šolskega leta začasno odložili. Mnenja o tem so si na sestanku stavkovnega odbora nasprotovale. Tudi o tem niso bili enakih pogledov, da bi ob morebitni odločitvi za stavko morali izvesti zadnje razrede srednjih šol, ko se učenci pripravljajo za zaključne izpite in za odhod na delo ali za spejemne izpite na univerzi. O tem, ali naj splošna stavka bo ali ne, bo odločeno v sredo, 15. maja; do takrat bo stavkovni odbor pripravil tudi program akcij za primer, če se članstvo ne bo odločilo za stavko, marveč za drugačne dejavnosti. Podprli so zahteve in protest, kakor so ga oblikovali sindikati ljubljanskih srednjih šol in objavili v Delu 3. maja. V Pomurju mislijo, da bi bilo le treba ministra dr. Petra Vencelja zamenjati, na Jesenicah, da dr. Vencelju ni moči naprtiti vseh težav, odbor pa meni, da imenovanje ministrov ni stvar sindikata.

Beseda je bila tudi o pismu dijakov, v katerem ti sprašujejo ta sindikat za mnenje o problemu zaključnih izpitov na srednjih šolah. Člani stavkovnega odbora srednjih šol in domov pri SVIZ so menili, da šolski zaključni izpit ni eno od takih vprašanj, s katerimi se je sindikat pristojen ukvarjati ter da zato ne morejo dati mnenja.

N. T.

Skupna izjava ministra in dijakov

Dne 23. aprila so se sestali republiški sekretar za vzgojo in izobraževanje dr. Peter Vencelj ter zastopniki odbora: Matej Kurent, Alenka Kunaver in Bachtiar Djalil. Ob koncu so izoblikovali tole izjavo:

»Skupaj smo ugotovili:

– da podpiramo eksterno maturo kot edini pogoj vpisa na univerzo ob posebnih zahtevah posameznih študijev. Šolska oblast naj poskrbi, da se to tudi zgodi, da zdajšnji zaključni izpit ostane le kot zaključek šolanja, za dijake, ki končujejo svoje redno izobraževanje;

– da je pri vpeljevanju letošnjega zaključnega izpita več organizacijskih in informacijskih nesporazumov, tako da je pri izpeljavi zaključnega izpita velika neenotnost;

– da so fakultete na informativnih dnevih dodatno razvrednotile vlogo in pomen zaključnega izpita in tako pripomogle k nastalemu položaju.

Strinjamo se, da o nastalem položaju razpravlja Skupščina Republike Slovenije; oblikuje naj posebno nevtralno komisijo. Ta naj celostno raziše problem zaključnega izpita ter poda poročilo skupščini do 6. 5. 1991.

Prav tako podpiramo izredno sejo Strokovnega sveta, na kateri bo ta strokovno pretehtal zaključni izpit.

prosvetni
delavec

Prosvetni delavec, p.o.
Poljanski nasip 28
61104 Ljubljana
poštni predal 21
Ziroracun: 50101-603-46509
Tel. (061) 315-585

Upravni odbor: Marija Velikonja,
predsednica (Zavod Republike Slo-

Pogovori o zaključnem izpitu

Polemika o letošnjem zaključnem izpitu, ki so jo bili začeli četrtišolci, je prispela do slovenske skupščine. Ugovori zoper izpit in razlogi, da ostane, so pri vsakem od obeh sogovornikov trdni. V četrtek, 9. maja, se je v slovenski skupščini sestala skupna komisija vseh zborov Skupščine. Ob koncu redakcije še nimamo stališča tega sestanka, ta pa bodo podlaga za razpravo v skupščinskih zborih. Objavljamo pa Lazarinijevo pismo dijakom, skupno izjavo ministra dr. Petra Vencelja in zastopnikov dijakov in sklepe Strokovnega sveta RS za vzgojo in izobraževanje.

Lazarinijevo pismo Zvezi dijakov Slovenije

Spoštovani člani iniciativnega odbora!

Na vašo željo, izraženo v odprtem pismu, ki sicer ni bilo naslovljeno neposredno name ali na Strokovni svet, dajem tale pojasnila v zvezi z zaključnim izpitom in stališča Strokovnega sveta. Po udarjam, da je bilo to edino pismo, ki sem ga prejel, sicer bi vam odgovoril že prej.

Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje je v prejšnji sestavi, pod vodstvom dr. Bogdana Kavčiča, vpeljal zaključni izpit v vse programe srednjega izobraževanja spomladi 1987, potem ko je dal izhodišča za to v javno razpravo že jeseni 1986. Zaključni izpit je bil vpeljan na podlagi obsežnih raziskav učinkov usmerjenega izobraževanja, z željo, da bi vrnil poklicno usposobljenost učencev in pripravljenost na univerzitetni študij vsaj na raven, kakršna je bila pred vpeljavo usmerjenega izobraževanja. Kot član takratnega strokovnega sveta lahko izjavim, da pri vpeljevanju zaključnega izpita ni bila storjena nobena proceduralna napaka ali celo kršena zakonitost postopka. Učenci so bili ob raz-

pisu za šol, leto 1987/88 obveščeni o vpeljavi zaključnega izpita. Jeseni 1987 je strokovni svet skupaj z organi takratnih posebnih izobraževalnih skupnosti določil tudi vsebine zaključnega izpita v posameznih programih, hkrati je Zavod RS za šolstvo poslal šolam prva navodila za izvajanje zaključnih izpitov.

Po obliki je zaključni izpit podoban maturi, kakršno smo imeli pred vpeljavo usmerjenega izobraževanja in kakršno ima precej več evropskih držav, kot navaja vaš dopis, še danes. Zaključni izpit je torej sestavni del srednjega šolskega programa, ki omogoča učencem doseganje globljega in trajnejšega znanja pri nekaterih predmetih, ključnih za nadaljnje izobraževanje in za vstop v delo. Tudi programa Naravoslovno-matematična dejavnost in Družboslovno-jezikovna dejavnost združujeta obe komponenti in se po tem formalno ne razlikujeta od drugih programov.

Mature z eksternim preverjanjem znanja, ki bi bila hkrati klasičnega osvetlitve težave v visoko šolstvo, leta 1987 še ni bilo mogoče vpeljati, ker je bilo za tak

poseg treba spremeniti Zakon o usmerjenem izobraževanju. Kot vam je znano, smo takšno maturo vpeljali letos, opravljala jo bo generacija, ki se bo vpisala letos, v letu 1995. Popravljeni zakon pa hkrati ohranja zaključni izpit.

Objektivne težave, ki so nastale z vpeljavo zaključnega izpita in na katere dijaki upravičeno opozarjate, pa ne izvirajo toliko iz narave ali obstoja zaključnega izpita, kot iz tega, da se univerzi nista mogli ali želeli prilagoditi nastalim razmeram in liberalizirati vstopnih pogojev, s čimer bi odpadli čisto nepotrebni dopolnilni izpiti, ali celo delno upoštevati rezultate zaključnih izpitov. Trenutno veljavni šolski zakoni so strokovnemu svetu odvzeli pristojnosti za višje in visoko šolstvo, to pa onemogoča skladno načrtovanje prehoda s srednjih šol na univerzo. Tako se žal ni mogoče ogniti kopičenju izpitov za del učencev, temu pa je strokovni svet pogosto nasprotoval. Menim, da je naloga Sekretariata za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, da doseže vsaj razumne roke za sprejemne izpite, če že ne bolj prijazno stališče univerz z vstopnimi pogoji. Tudi sam nameravam v zvezi s tem posredovati pri obeh rektorjih. Strokovnemu svetu pa bom na naslednji seji, sredi maja, predlagal sklep,

da naj pisne naloge za zaključne izpite za vse programe pripadajo predmetne skupine na Zavodu RS za šolstvo, na ravni, ustreza večini učencev; tako preprečili morebitno samovoljne nekatere učiteljeve.

Na vse pogostejše pozive, naj strokovni svet zaključni izpit v vseh štiriletnih programih smereh preprosto ukine, pa vam odgovoriti, da za ta ukrep ni zakonske podlage. Če bi mogli ali smeli na podlagi zakonov in predpisov rešiti, bi hoteli prezreti strokovnih mentorov, zaradi katerih je zaključni izpit vpeljan. Če bi kretariat ali vlada izpeljala nezakonit poseg, bi najostreje sprotoval. Zaključni izpit moji presoji lahko ukine Skupščina RS s posebnim zakonom, sprejetim po hitrem postopku, če bi seveda bila pripravljena obiti argumente stroke.

Pripravljen sem osebno sodelovati na vaših razpravah in iskanju strokovno utemeljenih zakonitih rešitev ter vas lepo pozdravljam!

FRANC LAZARINI
P. S.

Pravkar sem prebral stališče dagoškega inštituta, ki je izrazil dvolično, saj smo zaključni izpit vpeljali prav na podlagi izsledov racionalne evalvacije, ki jih predložil leta 1986.

SINDIKAT VZGOJE, IZOBRAŽEVANJA IN ZNANOSTI
OBMOČNI SINDIKAT ZA KOROŠKO

STALIŠČA IN ZAHTEVE DELAVCEV, ZAPOSLENIH V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH V KOROŠKI REGIJI

Člani Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti (SVIZ), zaposleni v vzgojno-izobraževalnih zavodih v koroški regiji, ugotavljamo, da se finančni položaj vzgojno-izobraževalnih zavodov slabša. Plače v nekaterih občinah ne dosegajo dogovorjene višine (indeks 119 za OŠ in 138 za srednje šole) v primerjavi z gospodarstvom v republiki. Razlike v plačah učiteljev za približno enako delo še zmeraj povzročajo nezadovoljstvo. Zdajšnja metodologija izračunavanja šolskih plač ni ustrezna, primerjalni količniki ne kažejo stvarnega razmerja med strokovno usposobljenostjo delavcev v šolstvu in delavcev v gospodarstvu. V republiškem proračunu je predvideno manj denarja za šolstvo kot lani, to pa je popolnoma nesprejemljivo. Družba, ki se ne zaveda pomembnosti vzgoje in izobraževanja, bo kmalu občutila posledice takšne zgrešene politike. Vlada nas prepričuje, naj v šolstvu potrpiamo in da moramo razumeti težave, v katerih je Slovenija, mi pa menimo, da bi si morali bremeniti gospodarske krize pravičnejše porazdeliti vsi, ki dobivamo denar iz proračuna.

Skrbi in vznemirja nas tudi nova šolska zakonodaja. Najbolj sporna se nam zdijo določila, ki opredeljujejo upravljanje zavoda, in postavljajo učitelja v povsem podrejen položaj. Če bo Zakon o organizaciji izobraževanja sprejet tak, kot je bilo predlagano, se bodo razmere v vzgoji in financiranju vzgoje in izobraževanja poslabšale. Pogoj za uspešno delo v takšnih ustanovah je primerno, pozitivno ozračje, brez pritiskov in groženj, kajti učitelji z upognjenimi

hrbti ne morejo vzgajati učencev v pokončne in samozave ljude. Zagrenjenost in nezavoljstvo pa slabo vplivata na kakovost pedagoškega dela.

Območni Sindikat delavcev vzgoje in izobraževanja ter znanosti (SVIZ) postavlja obiskim vladam koroških občin republikanski Sekretariatu vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo te zahteve:

1. Podpis splošne kolektivne pogodbe za družbene dejavnosti in podpis posebnih panožnih pogodb za šolstvo. Zakon o plačah je lahko uporaben v prehodnem obdobju, ne more pa nadomestiti kolektivnih pogodb.
2. Sprotno usklajevanje glede na povprečni osebni dohodek v gospodarstvu.
3. Sistemska ureditev financiranja šolstva.
4. Izenačitev plač učiteljev v Sloveniji (za približno enako delo, enako plačilo).
5. Šolsko zakonodaja, ki zagotavlja pravico do odločanja, ko gre za interese poslenih.
6. Izplačilo regresa za dopust.
7. Podpiramo zahteve svojih šol in njihovo odločitev o stavki. Hkrati opozarjamo činske vlade, naj bi srednje šole v njihovem težkem položaju podpirale vsaj moralno.

Pričakujemo, da bodo zahteve uresničene v maju 1991. Če pa se bo naš splošni položaj še slabšal, se bomo odločili vse zakonite oblike protesta tudi za stavko.

Stališča in zahteve so posredovali: sindikalni zaupniki obeh šol: Prežihovega Vorca, Ravne na Koroškem, Jurčičev Drevčič Ravne na Koroškem, Ribnica na Pohorju, Franja Gloga Prevalje, Miloša Ledinec Črna na Koroškem, Radlje Dravi, Koroški jeklarji Ravne na Koroškem, Neznanih iz Dravograd, Franja Vrnčič, venj Gradec, Podgorje, Mislinšmartno pri Slovenj Gradcu, Lenčice Mrzelove Slovenj Gradca, Glasbene šole Ravne, Zavoda delovno usposabljanje mladostnikov Črna na Koroškem, osnovnih Brezno-Podvelka in Franca Sterka Lenarta Mežica.

Sklepi Strokovnega sveta

Izredna seja Strokovnega sveta RS za vzgojo in izobraževanje – bila je 25. aprila – je bila sklicana na pobudo Zveze četrtišolcev Slovenije z eno samo točko dnevnega reda: **Razprava o zahtevi Zveze četrtišolcev Slovenije za ukinitve zaključnega izpita v srednješolskih štiriletnih programih oziroma smereh.**

Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje je o problematiki poglobljeno razpravljal in se enkrat osvetlil težave v zvezi s prehodom iz srednje šole na univerzo ter soglasno sprejel tele 3 sklepe:

1. Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje meni, da obstaja več neizpodbitnih strokovnih argumentov za zaključni izpit, kot je bil vpeljan v srednje programe v okviru prve faze prenove in da ga ni mogoče retroaktivno ukiniti. Strokovni svet se zavzema za racionalno ureditev prehoda iz srednje šole na univerzo – praviloma z enim samim izpitom – in poziva vlado, Sekretariat za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo in univerzi, da glede na svoje pristojnosti pripomorejo k uresničitvi tega cilja.
2. Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje pooblašča predsednika prof. dr. Franca Lazarinija, da začne pogovore z vodstvi obeh Univerz o možnosti opustitve ali vsaj zmanjšanja števila diferencialnih izpitov in o možnosti, da se bolj upošteva ocena zaključnega izpita pri izbiri kandidatov, če bo vpis omejen.
3. Strokovni svet namreč

meni, da bi bilo mogoče – zaradi izboljšav v programih po prvi fazi prenove – pri izbiri kandidatov upoštevati le učni uspeh iz srednje šole ter zaključnega izpita, ki je njen sestavni del.

Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje predlaga, naj se pripravi za opravljanje letošnjih zaključnih izpitov enoten predlog tem in pisnih nalog za istovrstne programe. Četrta izpitna enota naj bi bila praviloma izbirna v vseh programih. Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje je oblikoval še 2 predloga:

1. Zavod RS za šolstvo naj do seje Skupščinskega odbora (predvidoma bo 9. maja) pripravi poročilo o pripravah in ukrepih, ki so jih srednje šole izpeljale za nemoten in uspešen potek zaključnih izpitov.
2. Sekretariat za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo naj pripravi poročilo o veljavnih vstopnih pogojih v višje in visokošolske programe in o vrsti in številu diferencialnih ali sprejemnih izpitov, ki jih bodo morali opravljati letošnji kandidati.

venije za šolstvo). Milka Arko (Republiški sekretariat za zdravstveno in socialno varstvo), Ivan Bitenc (Republiški sekretariat za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo) in delavci delovne skupnosti podjetja Prosvetni delavec: Marjana Kunej, Lučka Lešnik, Stanko Šimenc in Metka Vovk.

Uredniški odbor: Boštjan Zgonc, predsednik, in člani Tea Dominko, Dora Gobec, Gregor Kocijan, Mar-

jana Kunej, Lučka Lešnik, Tine Logar, Lidija Magajna, Janko Svetina, Stanko Šimenc in Vladimir Tkalec.

Časnik urejajo: Stanko Šimenc – glavni urednik, Marjana Kunej – odgovorna urednica, Lučka Lešnik – novinarka – urednica in Tea Dominko – tehnična urednica. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Časnik izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

Akontacija naročnine za leto 1991 znaša 200 din za posameznike in 400 din za organizacije. Za upokojene prosvetne delavce in študente pedagoških smeri znaša naročnina 140 din na leto. Posamezna številka stane 15 din.

Tisk ČTP Ljudska pravica, YU ISSN 0033-1643.

ZDRAVILO PROTI JUGOSLOVANSKI APOKALIPSI

Bo treznost zaleгла?

Jugoslovanska kriza postaja vse bolj zapletena. Predvsem jo čeda težje razumejo tisti, ki jo spremljajo od zunaj. Nas pa kot da se letava otopelost. Dobro desetletje trajajoče reforme, stabilizacije, devalvacije in inflacije nas vse bolj potiskajo v bedo. Vsakodnevna sporočila o novih, spremenjenih ali celo brez opravičevanja napovedanih višjih cenah sprejemamo že skoraj brezbrizno. Za tolažbo nas predsedstvo SFRJ nekajkrat na mesec osreči s svojimi presojami in opozorili, da se politično-varnostni položaj v državi dramatično slabša in da smo na robu državljanske vojne. Zdaj je celo vsestransko politiziranemu srbskemu narodu dovolj politike. Njihovo zdravniško trušstvo je pred nedavnim opozorilo, da je Srbe zajel kolektivni šok in da so prav frustrirani zaradi tolikšnega odmerka politike v njihovem življenju. Včasih se zdi, kot da je Jugoslavija svojevrsten laboratorij, katerem preiskujejo psihično in gmotno vzdržljivost ljudi. Mogoče si obetajo, da bodo po načelu obratnega sorazmerja izumili nov življenjski vzorec. Čim več je politiziranja, tem manj potrebuje človek za preživetje.

Tedenski sestanki predsednikov republik ali njihovih predstavstev ne zbuja upanja, da bi se utegnile zmanjšati razlike predlaganih oblikah mogočih prihodnjih povezav med republikami. Tiskovne konference po vsakokratnem predsedniškem srečanju postajajo dolgočasne epizode variacij na isto temo. Pričajo o nemoči, da bi se lahko čemer koli še pametno dogovorili. Odgovori nekaterih predsednikov na časnikarska vprašanja se skušajo s splošnimi frazami o demokraciji sprenevanju ogniti npr. pravicam albanke narodnosti in njenemu položaju v Jugoslaviji. Ta problem postaja prava tempirna bomba. O tem govorijo v svetu sicer kot o enem od bistvenih pogojev za zunanje priznanje demokratizacije v Jugoslaviji, vendar pa republikanski predsedniki tega vprašanja še niso uvrstili na dnevni red. Morda se boje Miloševićeve nepopustljivosti in ošabnosti, tega, da ne bi zapravili še tistih skromnih možnosti, ki so ostale za izhod iz krize. To je prav gotovo jugoslovska politika, kajti brez rešitve albanškega vprašanja v Jugoslaviji ne bo pravega miru na Balkanu. Albanci imajo svojo politično državo, zato z njimi ne moremo govoriti o demokraciji, kot na primer s Kurdi. Vse bolj očitno postaja, da bo od kompromisnega dogovora med Srbi in Hrvati odvisen tudi razplet jugoslovanske krize. To je bržkone pomembno tudi za Slovenijo, če ne resnično želi sporazumno razrešitev in poravnave medsebojnih obveznosti ob stečaju federacije.

Naši gospodarstveniki pogosto opozarjajo, da se Slovenija ne more kar tako odpovedati blažim, kar tako menjavi z drugimi petimi republikami. Vprašanje je tudi, kako bi nas kot »moteči element«, ki mu ni mar, kaj ostane na jugoslovanskem pogorišču, sprejela Evropa in drugi. Razplet političnih dogodkov ne more biti od retoričnih fraz o tem, da so se »vse opcije odprte«. Nekateri neprenehoma ponavljajo frazo, zlasti ko nastopajo v tuzni, čeprav sami vanjo že lep čas ne verjamejo. Tudi zadnji teatralni nastop Anteja Markovića v skupščini SFRJ ne more več prepričati, da je »jugoslovansko politično« sploh še mogoče oz-

draviti. Ta bolezen je že preveč zastarana, da bi jo lahko premagali s predlagano terapijo.

Vzemimo samo zvezni proračun (138 milijard dinarjev!), ki ga bo moral Marković napolniti predvsem z izdelki iz tiskarne na Topčideru. Tudi v tem grmu tiči zajec za znova stopnjevano inflacijo. Zdajšnji proračunski viri in prispevki posameznih republik namreč še zdaleč ne morejo napolniti zveznega sode brez dna. Dogodki se vrstijo tako naglo, da so tvegane že napovedi za štirinajst dni naprej. Ni videti, da bo brezumje ponehalo, nasprotno, šizofrenija naše vsakdanjosti se stopnjuje. Kot da je vse manj razuma in čedalje več zanesenih nacionalističnih strasti, ki so ob koncu dvajsetega stoletja pravi anahronizem. Če primerjamo vse mogoče izjave na jugoslovanskem prizorišču s tistimi, ki prihajajo iz Evropske skupnosti. Sveta Evrope, iz Združenih držav ali celo iz Vatikana, lahko rečemo, da gre bolj za monologe kot za dogovore.

Pozornost prehodnemu obdobju

V naši deželi bomo najbrž morali nameniti več pozornosti tako imenovanemu »prehodnemu obdobju«, saj ljudi ni mogoče odpraviti z napovedjo, da lahko pričakujemo še slabše čase od zdajšnjih. Harwardski profesor Jeffrey Sachs meni celo, da se lahko takšno »prehodno« znižanje življenjske ravni zavleče kar na pet let. Nekateri, ki so si tik pred zadnjo devalvacijo zakonito popravili plače vsaj za 22 odstotkov, bodo zagotovo lažje preživel kot tisti, ki so običajni pri tleh. Marsikdo vprašuje, kam nas bo odplaval novi inflacijski val.

Utemeljivam o samostojni Sloveniji bolj škodijo kot koristijo oni, ki primerjajo našo republiko s številnimi malimi državami, npr. v Karibih ali na Pacifiku. Te so sicer formalno samostojne in članice OZN, v resnici pa še zmeraj politično in gospodarsko odvisne od nekdanjih kolonialnih gospodarjev, zlasti od Velike Britanije in Francije ali pa od Združenih držav. Slovenije z njimi ni mogoče primerjati, saj je narodnostno in kulturno avtohtona in gospodarsko

precej višje razvita. Zato bi nam bolj koristili ustrežnejši zgledi.

Slovenija zaradi svoje sorazmerne razvitosti ne more pričakovati ugodnih mednarodnih posojil, dobljenih po merilih mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke. Slišati pa je, da bi po osamosvojitvi potrebovala vsaj milijardo dolarjev transfuzije. Tuji upniki opozarjajo, da bodo tedaj, če razpade Jugoslavija, zahtevali, da dediči poravnajo dolgeve, za katere je prevzela jamstvo federacija. Denar so pripravljene izterjati seveda od razvitejših naslednikov, saj ga manj razvite federalne enote ne bodo mogle vrniti. In kolikšne gmotne obveznosti bi morala prevzeti Slovenija, če bi zaprla jedrsko elektrarno v Krškem do leta 1995? Znano je, da je polovico denarja zanjo dala Hrvaška, ta pa nasprotuje nameram Slovenije. Treba bo pokazati vse račune, da bodo slovenski davkoplačevalci skupaj z gospodarstvom vedeli, kolikšne obveznosti jih čakajo. Upajmo, da po stari balkanski šegi po razdružitvi ne bomo prišli ob premoženje slovenskega gospodarstva in lastnino, ki jo imamo zdaj v drugih jugoslovanskih republikah.

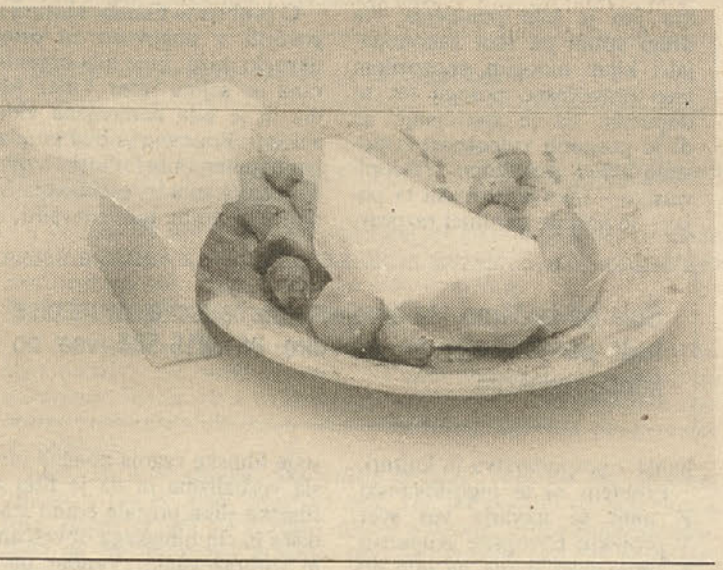
Bogati se bojijo revnih

Odgovorni sicer zatrjujejo, da se bodo postopno spremenila stališča Evropske skupnosti in Amerike do priznanja slovenske državne suverenosti; zdajšnje izjave večine vodilnih zahodnih politikov pa kažejo, da se še nekaj časa ne nameravajo odpovedati svojim težnjam po uravnavanju trdnosti in miru v Evropi. Zahod ne bi rad porušil ravnovesja na stari celine, ki so ga novembra 1990 utemeljili s pariško listino Konferenca o evropski varnosti in sodelovanju (KEVS). Izkušnje iz nedavne balkanske zgodovine svarijo, da bi eksplozija v tem delu Evrope lahko sprožila veržno reakcijo neobvladljivih razsežnosti na širšem kriznem območju. Poglejmo, kaj se dogaja v večnacionalni Sovjet-

ski zvezi, kjer se na vso moč trudijo zatreti osamosvojitvene težnje vsaj šestih od petnajstih republik. Ravnanje Ruske federacije v Sovjetski zvezi pa še bolj zapleta že tako težko predvidljivi razplet. Če bi v vzhodni Evropi nastala vsesplošna zmeda, bi nekaj deset milijonov njenih prebivalcev vdrlo na zahod. Množični kurdski eksodus je dovolj svrilen. Zato skuša bogati del Evrope lajšati socialne napetosti revnega vzhoda. Zahod v nekdanjih državah realnega socializma kupuje socialni mir z odpisi velikanskih dolgov – to je izrabila Poljska – z naložbami kapitala pa pospešuje tudi privatizacijo in posodabljanje zastarele industrije, predvsem v tistih vzhodnoevropskih državah, ki so že postale članice Sveta Evrope. Vse to pa v vsej vzhodni Evropi povečuje armado brezposelnih, ki jih čaka negotova prihodnost in so zato čedalje bolj razočarani nad novo oblastjo. Razviti zahod se boji za svojo blaginjo, zato vidi v začaranem krogu političnih in gospodarskih razmer v Jugoslaviji tudi nevarnost, ki utesne ogrozi mir in red v Evropi. Na zahodu se sprašujejo, ali je mogoče v državah, ki so se otresele realnega socializma, vztrajati zgolj pri strogi usmeritvi v tržne zakonitosti in privatizacijo gospodarstva ali pa z delnimi kompromisnimi ukrepi obvladovati socialni mir tako, da bi ublažili vse hujšo brezposelnost in revščino.

Enaka bolezenska znamenja se kažejo tudi v naši federaciji v tem prehodnem času na poti v obdobje sedmih suhih let. V primerjavi z državami vzhodne Evrope pa je jugoslovanski sindrom obremenjen še z eno razsežnostjo – z atavističnimi nacionalizmi in zgodovinskimi miti, ki odvrčajo pogled v prihodnost in jih usmerjajo v preteklost. Veliko razuma in treznosti bo potrebno, da se bomo mogli ogniti apokalipsi bede in brezumja.

BORIS LIPUŽIČ

aktualno

ŠE KAR NAPREJ: NAŠA USODNA ODLOČITEV

Ostati, ne ostati

Dočakali smo, v teh kislih aprilskih dneh, celo to, da nam je poslanec-polkovnik Aksentijević sredi Ljubljane izza skupščinskega mikrofona recitiral Šantičovo »Ostanite tukaj, sonce tujega neba...«

Dočakali smo, da je dal stari disident Djilas nepokornim Slovencem vedeti, da nas v naši odcepitveni sli ne doma ne na tujem nihče ne podpira in da pravzaprav nimamo pravice »hoditi stran«, a če bomo vseeno odšli, ne bo za nami nihče jokal.

Eminence imajo besedo

Dočakali smo še Markovičev poskusno rehabilitacijski in Jovičev poskusno zgodovinski nastop pred poslanci jugoslovanskega parlamenta, dvoje rafalov v znamenju svetega ogorčenja dveh »zvestih varuhov« Jugoslavije kot svetinje, ki so jo vrgli v blato njeni razdiralci, to pa so »nekateri republike«, ki enostransko razglajajo suverenost, ta pa ni nič drugega kot protustavno in izdajalsko početje.

Dočakali smo Miloševićev kategorični: Suverenih republik v Jugoslaviji, ki ji edini priznavam suverenost, ni – zato se ideji o razdružitvi v nekakšne suverene države enostavno nisem voljan posvečati. Več kot jasno je tako postalo, da kakršnegakoli vzajemnega dogovora v tej smeri ni mogoče doseči in začetega dogovarjanja po tej poti tudi nima smisla nadaljevati.

Dočakali smo – prav tako v teh zadnjih dneh – k vsemu poprej navrženemu tudi povsem določno in neomajno zatrdilo predsednika sveta Evropske skupnosti gospoda Delorsa, da si posamezni deli Jugoslavije, če se bodo poskušali osamosvojiti, za nobeno ceno ne morejo obetati mednarodne opore in pomoči, uradnih mednarodnih priznanj in kakršnekoli vpetosti v evropske integracije; pač pa kazen »izobčenja«.

Onorevole, kako ste kaj

Dočakali smo, da so nam začeli v tej nori jagi odpovedovati živci tako izpostavljenim možem na vladno-resornih foteljih, izza katerih bi že morali prihajati zoper vse te ofenzivne sunke iz beograjskih, generalstabilnih in bruseljskih logov na dan dovolj učinkoviti slovenski nasprotni ukrepi in po potrebi nasprotni udarci, pa tudi njihovim kritikom iz vrst »prejšnjerežimske« opozicije. Kritiki očitajo vladajočim nosilec akcije, da so njihova dejanja neustrezna, mlačnost in nemoč ali nezmožnost zares učinkovitega delovanja, saj v razmerah vsesplošnega slovenskega sesipanja nedavnih »komparativnih prednosti« celo ne rešujejo, kar bi se rešiti dalo, kaj šele, da bi se osredotočali k postavljenim novim ciljem. Kritizirani sekajo bodice nazaj, češ: vi, ki ste v eri komunističnega enoumja zakrivali vse to, kar nas zdaj tepe, nimate pravice govoriti. Medsebojnih grobosti in nečednosti na političnem prizorišču je čedalje več. In čedalje več je tudi tistih, ki ugotavljajo, da se tega ne gredo več. Odstopilo je kar nekaj »visokih«: predsednik Svobodnih sindikatov, predsednik Gospodarske zbornice, podpredsednik vlade – in še bo nekaj takšnih odstopov, to pa utegne sprožiti plazove. Na »odstopljena« sedala pridejo kajpak drugi, morda po svojih karakteristikah celo boljši in bolj predirni ustvarjalci slovenske sedanosti in bližnje prihodnosti, to pa samo po sebi še ne zagotavlja, da bodo politični mlini v naslednjih tednih, v primerjavi z dozdajšnjimi otrobi, namleli kaj prida več neoporečne moke.

Kaj očitno je, da politična jedra slovenske dežele ob vseh naštetih izjavah domačih in tujih »veličin« zoper slovensko »dobro namero« o osamosvojitvi ne vedo, kaj storiti, da bi bilo prav. V kosti se jim je zalezal strah pred tem, da nas bo tujina ob razglasitvi samostojnosti kaznovala s »prekinitvijo kreditnih tokov«, kot se je v svojem zadnjem skupščinskem nagovoru poslanec izrazil dr. Mencinger, to pa diši po pradednem strahu pred osamo. Zato nam vztrajno pridigajo zoper vsakršno prenapetost, zoper »enostransko tveganje« (kot pozive k radikalni izpeljavi plebiscitne volje imenuje »dobro obveščeni« Kučan) – ter nas neprenehoma opozarjajo na »razumno tveganje« po poti potrpežljivega vztrajanja v »milimetrskih dogovarjanjih«, ne glede na njihovo opotekavost, taktizerske igrice in vsesplošno nepremakljivost.

Diagnoza: aktualna distrofija

Medtem se je rok dokončne osamosvojitve, na katero sicer tudi naši previdni politični »velmože« še zmeraj zvesto prisegajo, trdeč, da je pač neogibna, saj v jugoslovanskih okvirih normalizacija gospodarskih in vseh drugih tokov in razmerij nikakor ni več mogoča, približal na manj kot pičlih šestdeset dni. Nestrpnosti v vrstah slovenskih poslancev, vladajočih in opozicijskih, ugotavljajo, da sredi grmade ugovorov zoper našo odločitev, zoper naše ravnanje ter iz vsega tega rastoče zmede in strahu, ki se nam kopičita, o vseh mnogoterih za in proti ne vemo še prav nič določnega; morali pa bi si biti o večini enigmam že popolnoma na jasnem. Ali vlada nima na zalogi ali noče razkriti naših adutov, predvsem ne vseh tistih prepotrebnih »inštrumentov«, ki bodo morali urejati življenje na kremenitih slovenskih tleh od trenutka, ko ta dežela tudi uradno ne bo več del Jugoslavije?

Na postavljeno vprašanje ni jasnega odgovora. Sviri se kljub odločno izraženim javnim in poslanskim zahtevam nočejo in nočejo premakniti z mrtve točke. Predsednik slovenskega parlamenta je sicer na pritisk poslanske peticije po enem mesecu privolil v poslansko razpravo na osamosvojitveno temo, a jo je, po očitnem dogovoru v »vrhovniškem« zakulisju, zasukal tako, da ni ne povedala ne premaknila ničesar – in so tako vsi nedvoumni odgovori, naj tičijo skriti v vladnih predalih, ali pa se do njih sploh še niso dokopali, spet odloženi, ponižni Slovenci, ta vnovični »prehajeni predmet zgodovine« pa praznih rok stojimo pred obličjem vse bolj krevljastega časa in pri najboljši volji ne uganemo, kaj bo z nami in iz nas.

Z vso pravico se kislih obrazov oziroma tudi na »slovita« pogajanja predsednikov jugoslovanskih republik, ki tudi že sami vedo, kako duhamorno postaja zanje in za vse druge njihovo vsakotedensko streljanje s slepimi naboji v prazno, pri tem pa že kar mozohistično duhovitoj o konziliju, ki se sestaja z namenom, da bi vsak izmed »gospodov« razgnil svojo diagnozo o pacientovem morbidnem stanju. Prav moreče! Nič drugačno pa pri vsem tem slovensko stankarsko, poslansko in ministrsko-predsedniško prizorišče s svojimi izbruhi, izpadi in skandaliziranjem, brez kančka zaresne uspešnosti, ki je v peči brez ustvarjalnega ognja, kakršnega smo – tako smo vsaj mislili, a se zmotili – prižgali ob lanskih volitvah in nato znova ob »usodnem« slovenskem plebiscitu, tudi biti ne more.

VIKTOR KONJAR

Od jubileju Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah

Generalna skupščina Združenih narodov je sprejela leta 1966 Mednarodni pakt o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, ratificirala pa ga je tudi Jugoslavija (ur. l. SFRJ, št. 771). Ob letošnji 25. obletnici navedenega mednarodnega pakta, nekatera določila le-tega so še zmeraj aktualna tudi pri nas, je prav, da namenimo pozornost izpolnjevanju obveznosti podpisnic.

Države članice OZN so se zavedale, da ni mogoče doseči idealov po Splošni deklaraciji človekovih pravic (sprejela jo je Generalna skupščina Združenih narodov leta 1948), če niso ustvarjene možnosti za to, da bi lahko vsaj užival ekonomske, socialne, kulturne in državljanske pravice.

Vsakemu narodu je dana pravica do samoodločbe, da svobodno odloča o svojem političnem položaju ter si zagotavlja gospodarski, socialni in kulturni razvoj. Pravice te pogodbe se smejo omejevati samo, če se izboljša splošna blaginja v demokratični družbi. Vsaka država zagotavlja človeku temelje politične in ekonomske svobosčine.

V kulturnih pravicah je vsakomur zagotovljeno izobraževanje (popoln razvoj človekove osebnosti in dostojanstva). Osnovno šolanje je obvezno in brezplačno, dostopno je srednje izobraževanje in po posameznikovih sposobnostih omogočeno višje šolanje. Starši lahko izbirajo šole in zagotovijo svojim otrokom versko in moralno vzgojo v skladu s svojim prepričanjem.

Vsak posameznik ima pravico do kulturnega življenja ter svobodo pri znanstvenoraziskovalnem in ustvarjalnem delu.

Pomembno je, da se svojih pravic zavemo, šele potem lahko pričakujemo napredek v uresničevanju temeljnih pravic in svobosčin. Zakone in programe je treba izdelati tako, da zagotavljajo posamezniku in narodu popolno uveljavljanje gospodarskih, socialnih in kulturnih pravic, ki so vsebina navedene listine OZN. To obvezuje vsako državo podpisnico Mednarodnega pakta.

IVAN HREN

doma drugje

ITALIJA

Knjiga in otrokova dejavnost

Knjižni sejem v Bologni je spet navdušil s predstavitvijo knjig in bil še obsežnejši od prejšnjih. Leta 1990 so v šestih paviljonih našli 17.789 obiskovalcev, letošnji sejem pa se je razprostiral kar v devetih paviljonih. Predstavilo se je 1195 razstavljalcev, 202 italijanska in 993 tujih iz 53 držav.

Razstavi knjig posameznih založb je bila kot zmeraj dodana razstava ilustracij, tokrat že petindvajseta. Na njej je sodelovalo 91 umetnikov. Posebej so bila predstavljena še dela španskih ilustratorjev.

Poleg založnikov je noveše knjige z vsega sveta predstavila tudi Mednarodna mladinska knjižnica iz Münchna – IJB; le-ta praznuje letos stoto obletnico rojstva svoje ustanoviteljice Jelle Lepman. Na razstavi je sodelovala tudi IBBY – Mednarodna organizacija za mladinsko književnost s pregledom knjig o prizadetih otrocih in za prizadete otroke.

Med pisanimi slikanicami, knjigami pravljic in zgodb, poljudnoznanstvenimi knjigami in knjigami za mladostnike so mojo pozornost pritegnile predvsem knjige, ki spodbujajo otrokovo aktivnost – t.i. activity books. Menim, da je prav na tem področju v slovenskem založništvu treba narediti še korak naprej. Med mnogimi slovenskimi poljudnoznanstvenimi knjigami, ki želijo otroka tudi zaposliti, je veliko kakovostnih del, manj pa tistih, ki niso usmerjena v naravoslovje, temveč bolj v igro, igrivo spoznavanje črk, števil, večjo prostorsko predstavljivost in logično povezovanje.

Knjige na sejmu v Bologni so bile najrazličnejši oblik in materialov, presenečale so z domiselnostjo in neomejeno domišljijo.

Avtorica Sara Ball, Slovenci smo jo posnemali z delom Živali Ernesta Jelerja in Marije Prelog, je znanemu delu Krogufant dodala še dve podobni knjižici. Zmeraj znova nas preseneča s knjigami, ki navajajo otroka na natančno opazovanje in logično sklepanje.

Ena izmed novosti na letošnjem knjižnem sejmu je poplava MOZAIK knjig. To so knjige, ki imajo dodane nalepke, s katerimi otroci dopolnjujejo slike. Najmlajši sestavljajo z nalepkami preproste slike in dopolnjujejo pobarvanke, večji dopolnjujejo sličice živali in s pomočjo nalepk rešujejo zahtevnejše naloge. Otroci se učijo geometrijskih oblik, ustvarjajo razglednice po svojem okusu, oblačijo zgodovinske osebe – možnosti za dejavnost otrok so neomejene.

Pomembno področje tujih založb je izdajanje knjig, ki otroka z igrivim prijemom v predbral-

nem obdobju seznanjajo s črkami, številkami, barvami, oblikami in navajajo na prostorsko predstavljivost. Otrok v predšolski dobi tako dobi prva spoznanja ob igri s knjigo, risanju, dopolnjevanju, lepljenju. Prav zanimivo je iz tega zornega kota opazovati kataloge posameznih založb.

Katalogi francoskih založb nam odpirajo pot k nepregledni množici knjig, ki spodbujajo otrokovo dejavnost in so usmerjene v spoznavanje temeljnih pojmov. Knjige, ob katerih otrok spozna različne oblike, dopolnjuje vrsta lesenih kock, plastičnih in kovinskih delcev najrazličnejših oblik, ki ponujajo možnost za domišljisko igro. Geometrijski delčki z magneti, štampiljke, sestavljanke, domine, družabne igre – nemogoče je opisati vsa najrazličnejša sredstva, ki rabijo enemu samemu smotru, ob izobraževalnem učinku pa ne pozabljajo na likovno podobo.

Založniki iščejo rešitve z ne navadnimi zamislami: izdati nepopisano knjigo, neporisane sestavljanke, domine, kartice za igro spomin, maske – vse to zato, da bi otrok kar najbolj razvijal domišljijo.

Knjige preprostih otroških slovcev, križank in abecednikov so oblikovane domiselno, tako, da otroka pritegnejo že na prvi pogled. Najpogostejše ga zaposlijo z barvanjem in lepljenjem, ena izmed zanimivosti pa je tudi knjiga z delčki za dopolnjevanje vsebine.

Pomemben del založništva za otroke in mladino so tudi knjige z opisom najrazličnejših dejavnosti: izdelovanje daril, igra, okraske za različne priložnosti, izdelki iz papirja in lesa, posebno mesto pa ima tudi umetnost origami.

Takšne težnje pa ne opazimo le v francoskih katalogih, temveč tudi v angleških in nemških.

Sejem v Bologni je znova dokazal, da je področje otroške književnosti zelo široko, dober založnik pa se zna prilagajati željam in potrebam mladega bralca.

BARBARA HANUŠ

Odprta koroška meja

Ob raznih priložnostih smo v Slovenskem vestniku omenjali različne oblike uspešnega sodelovanja na avstrijsko-slovenski štajerski meji in hkrati postavljali vprašanje, kdaj bo takšno sodelovanje bolj zažvelo tudi ob skupni koroški meji. Omeniti je namreč treba, da poteka nekaj tega sodelovanja vendarle že precej let: med celovsko slovensko in ravensko gimnazijo, med velikovsko trgovsko akademijo in slovenjgraško ekonomsko-trgovsko šolo ter med slovensko zamejsko glasbeno šolo in glasbenima šolama na Ravnah in v Slovenj Gradcu, pa še kaj občasnega bi lahko našli. Manjkala je le pobuda šolskih oblasti v Celovcu, brez te pa si ni bilo mogoče predstavljati trajnega povezovanja; tako smo ugotavljali na srečanju nekaterih ravnateljev z obeh strani meje na osnovni šoli Prevalje, junija 1989.

Vse kaže, da je bil širši preboj narejen po februarjem bivanju

zastopstva koroškega deželnega šolskega sveta v Ljubljani, v resnici pa se je začel že decembra 1989 z množičnim obiskom kakšnih 700 učencev in učiteljev iz avstrijskih obmejnih šol Gradišanske, Štajerske in Koroške na osnovni šoli v Dravogradu, ki ga je priredil, koroški deželni mladinski Rdeči križ iz Celovca, v sodelovanju s slovenskim Rdečim križem namenil skupnim prizadevanjem pri vzgoji na naravovarstvenem področju. Stiki, zasnovani na množičnem dravograjskem zboru, so malo pred njegovo obletnico, novembra 1990, privedli do posveta na deželnem vodstvu Rdečega križa v Celovcu. Udeležilo se ga je močno zastopstvo deželnega šolskega sveta pod vodstvom predsednika prof. Huga Reinprehta z okrajnimi šolskimi nadzorniki. Ti so v svojih okrajih odgovorni tudi za vzgojno delo pri Rdečem križu. Z druge strani meje smo bili zraven zastopniki občine

Dravograd – gostiteljice prvega srečanja in koroške enote Zavoda RS za šolstvo. Sodelovanje šol smo začeli načrtovati širše, kot celostno kulturno medsebojno povezovanje. Letošnjega januarja smo se približno v enaki sestavi srečali na poklicni šoli v Velikovcu, 25. aprila pa na srednji šoli v Slovenj Gradcu.

Za slovenjgraški posvet je prof. Ingrid Backe, deželna referentka za šolsko delo pri celovškem Rdečem križu, dokončno pripravila široko zasnovan predlog sodelovanja. Začrtani okvir ponuja zanj različne možnosti, od otroških vrtcev do osnovnih in srednjih šol in zajema tako mladinsko kot strokovno področje. Učencem so namenjeni obiski – od enodnevnih do večtedenskih – izmenjave za medsebojno spoznavanje pouka in spodbujanje učenja sosednjega jezika, sodelovanje pri skupnih raziskovalnih projektih ter seveda na športnih in kulturnih prireditvah. Pripravi bi bilo mogoče sodelovanje učiteljev v različnih oblikah strokovnega spopolnjevanja na celovškem pedagoškem inštitutu ali Zavodu RS za šolstvo s krajšo ali daljšo izmenjavo učiteljev posameznih predmetov, npr. tujih jezikov ter športne, glasbene in likovne vzgoje.

Posvet je predloženi načrt v celoti odobril. Sodelovali bodo tudi starši, to pa je nujno že za-

radi zagotavljanja strehe otroke iz šole, ki sodeluje, to bo spodbujalo poglabljeno medsebojni vezi in bo pomembno za življenje in dvojezičnih šol, čeprav naj udarimo, da se po dozdajšnjih razpravah pričakuje tudi sodelovanje avstrijskih šol zunaj dvojezičnega območja.

O nadrobnejši opredelitvi sameznih vsebin sodelovanja med povezanimi (partnerskimi) šolami smo se na slovenjgraški posvetu dogovorili, da bosta željni šolski svet na avstrijski strani in zavod za šolstvo na koroški že maja pripravila seznanjevalni posveti, na obeh straneh predvidoma v juniju, pa bo dogovorjene vsebine obravnavali na skupni konferenci z ravnatelji šol. Tako lahko pričujemo, da se bo marsikaj naštetega začelo uresničevati v hodnjem šolskem letu. Deželni šolski svet Koroške se bo pri opirali zlasti na obmejni Zavod RS za šolstvo, torej slovenjgraško in kranjsko.

Zgolj dobrodošlo naključje poskrbelo, da je tedaj, ko je posvet, na slovenjgraški in koroški šoli potekala enotevska izmenjava srednješolcev trtega letnika kot prvi tak medšolskih stikov med Avstrijo in Slovenijo (Jugoslavijo); to je ta posvet še posebej označevalo.

FRANČEK LASBAHER

Ura izgubljena, ne vme se nobena

V Cankarjevem domu v Ljubljani je bil med 18. in 21. aprilom prvi mednarodni videosejem – Inter Video Media/Market. Na njem je bilo mogoče videti vse, kar zdaj na tem področju v Jugoslaviji zmoremo. In tega ni malo. Na zakonitem videotrgu je mogoče najti 1200 filmov na videokasetah. Poudarek na zakonitosti trga ni naključen. To je pravzaprav najbolj pereče vprašanje našega videotekarstva. Anarhija, ki je do nedavnega vladala na tem področju in še zdaj ni obvladana, je prinesla veliko škodo avtorjem (nihče ni upošteval avtorskih pravic), producentom in gledalcem, ki so si iz prirojenega človekove radovednosti sposojali kasete ne glede na njihovo tehnično stanje. Sla po hitrem obveščanju, po gledanju filmov, ki jih ni mogoče videti v kinematografu ter gledanju videa v skupini kot nova oblika zabave (in prihranek hkrati) je znižala zahtevo po kakovosti slike. Ljudje so si sposojali vse, kar jim je bilo ponujeno. Na drugi strani pa tudi zakonodajalci kljub mnogim opozorilom niso pravočasno posegeli ter so dopustili, da je sposojanje na divje posnetih videokasetah postalo posel desetletja. Videopiraterstvo – tako so označili ta pojav – je postalo predmet razprav-

delavci. Status pa jim narekuje tudi ravnanje, s katerim pa hočeš nočeš vplivajo na gledalčev kulturno raven. Nekateri videotekarji se zavedajo svojega kulturnega poslanstva, za večino pa je to le posel ali možnost za preživetje.

V Sloveniji videotekarstvo ni zakonsko urejeno. Za zdaj z njima videotekarstvo le zakon o knjižničarstvu. Zakonodajca dopušča, da je videoteka tudi podjetje ali zavod, to pa vsakakor opredeljuje tudi funkcijo videoteke. Rešitev se vidi v obravnavi videotekarstva v sklopu novega Zakona o kinematografiji, ki naj bi poleg proizvodnje in reprodukcije obravnaval tudi videotekarstvo. Dogovor med temi pa je menda zelo težak. In tako capljamo za drugimi republikami, ki so potrebne dodatke že včlenile v svoje zakone. Zaradi naše neučinkovitosti se že desetletje vrtimo v začaranem krogu – na škodo filmu in filmski kulturi.

O problemu filmske kulture so govorili v pogovoru za drugo okroglo mizo, ki je bila organizirana na sejmu Inter Video Media in je bila namenjena videu v šolah. Ponovno je bila poudarjena pomembnost filmske vzgoje za razvoj mlade osebnosti. Videu se je treba tudi zahvaliti, da

Šole obveščamo, da sprejemamo besedila za razpise tudi po telefonu na številko 061/315-585-vse do konca redakcije.

ljanja v gospodarstvu in kulturi.

Problem ni le jugoslovanski. Z njim se ukvarja ves svet. V projektu Evropske skupnosti, ki obravnava stanje na tem področju, naj bi se v letih 1988 do 1992 izoblikovali predlogi za pravno zaščito avtorjev in zajezili videopiraterstvo.

O aktualnosti problema je pričala tudi množična udeležba videotekarjev na okrogli mizi Sistemski vprašanja videodejavnosti na Slovenskem in problem piratizacije. Poleg zastopnikov zakonodaje, pravosodja, javnega tožilstva, pravnih strokovnjakov in filmskih delavcev je v pogovoru za okroglo mizo predstavil stališča zastopnik Evropske skupnosti.

Pokazalo se je, da kljub pomankljivi zakonodaji in nesistematičnemu preigananju kršiteljev zakonov resni videotekarji želijo več reda. Zahtevajo smernice, ki bi jim pomagale poiskati pravo mesto te gospodarsko-kulturne dejavnosti v tržnem sistemu. Po njihovem mnenju bi bilo treba tudi natančneje določiti njihov položaj. Zdjaj so obrtniki ali poslovneži ali pa kulturni

se je filmska vzgoja končno otresla verbalizma in da je film ali filmska slika postala edino izhodišče in cilj filmskega obveščanja in izobraževanja. Vendar pa je bilo poudarjeno, da video kot informacija že iz tehničnih pa tudi psiholoških in socioloških razlogov ne more zamenjati življenjske filmske predstave; je le poučna priprava za boljše razumevanje tisega filma, ki v kinematografski dvorani živi svoje pravo življenje. In tudi to je veliko.

Videotekarstvo, razpeto med tržno upravičenostjo in kulturnim poslanstvom, išče svoje pravo mesto. Toda brez pomoči raznih za to poklicanih ustanov, se bo težko otreslo razvada, ki jih je porodilo videopiraterstvo. Na vseh ravneh pa bi bilo treba podpreti prizadevanja tistih videotekarjev, ki se zavedajo pomena videa kot sredstva kulture ter iščejo svoje mesto predvsem na trgu kulturnih dobrin. Učinkovita zakonodaja bi tu lahko veliko storila. Medtem pa ure in minute tečejo...

MIRJANA BORČIČ

VELIKA BRITANIJA

Vojskovanje v razredu

Pritožbe britanskih učiteljev se ne razlikujejo preveč od tistih, ki jih je moč slišati od učiteljev z drugih koncev sveta. Nezadovoljni so zaradi prehitrega in nepretrganega stresa, zaradi preskromnih plač in navsezadnje zato, ker se zdi, da njihovega poklica ne ceni nihče, še najmanj pa učenci. Po Independentu (24. 3. 1991) povzemamo nekaj najznačilnejših težav, ki jih tarejo.

Britanski učitelji se ne jezijo samo zato, ker javnost noče razumeti, pod kakšnim pritiskom delajo. Vztrajajo, da jih njihovi neposredno nadrejeni, torej direktorji šol in krajevne oblasti, vse preveč poredko podprejo pri njihovih zahtevah. Učitelji na Bishop of Llandaff High School v Cardiffu so pred nedavnim stavkali, ker vodstvo šole ni hotelo izključiti treh fantov, ki so baje napadli neko dekle. Namesto tega so jih – učitelje namreč – suspendirali za štiri tedne. Ta primer spominja na dogodke na Poundswick School v Manchesteru pred štirimi leti. Pet učencev je popackalo šolske zidove z opolzkimi in rasističnimi grafiti. Predlog za njihovo izključitev je bil preglasovan; učitelji, ki jih niso hoteli poučevati, so bili suspendirani za devet mesecev (brez plače).

Učitelji pa niso zaskrbljeni le zaradi nasilja in obscenosti, ampak preprosto zaradi vsakodnevnih pritiskov. Profesor Cary Cooper z Inštituta za znanost in tehnologijo na manchestrski univerzi je zjel v svojo raziskavo tisoč osemsto učiteljev. Ugotovil je, da šestino mučijo prav takšni strahovi in depresije kot zunanje paciente bolnišnic za mentalno zdravje, to pa je približno dvakrat toliko, kot je nacionalno povprečje. Eden od šestih je jemal kakšno drogo, na primer uspavalne tablete ali zdravila proti depresiji.

Neka druga študija, kmalu jo bosta objavila Nacionalno združenje učiteljev in sindikat učiteljev, je zajela šestdeset londonskih učiteljev. Primerjali so njihovo kravno sliko na začetku in na koncu prvega trimesečja in ugotovili, da se je v tem obdobju znatno povečala količina alkohola v krvi.

Profesor Cooper, ki je preučeval ljudi skoraj osemdesetih različnih poklicev, meni, da so učitelji – skupaj z zobozdravniki, dnevničnimi nadzorniki in gradbenimi delavci – pri vrhu strelstevce. Pravi, da so najbolj dovoljni tisti ljudje, ki imajo čutek, da obvladajo svoje delo, to pa so oni, ki imajo bodisi manj bodisi največ neposredne odgovornosti. Učitelji so neke vmes: obvladati skušajo neubogljive učence in izpolniti zahteve svojih direktorjev, špektrorjev, krajevne in centralne oblasti. Vpeljevati morajo šteto vladnih reform, ki prisojajo spremembe. To pa stva poslabšuje, meni profesor oper. Spremembe je preveč, hitre so in prepovršne.

Skoraj vsak dan prihajajo v šole novi dokumenti; včasih bila to pisma, zdaj so že knjige videokasete. Učitelji se upirajo, če ne sprašujejo, ali jim bo sploh še kaj časa in energije zasebno življenje in dvomijo, bo konec reformiranja prišlo. O njih pričakujejo, da so tudi nadomestni starši socialni delavci. Poskrbeli naj za disciplino pri otrocih, ki imajo doma.

Krajevne oblasti si prizadevajo, da bi »poredni« otročimdlje ostali v šoli; tam naj jih umirili in prevzgojili, ne izključevali. Prav učitelji predošajo posledice takšne liberalne politike. Prizadevanje, da bi žvane otroke izključili, je ničeno dolgotrajen birokratski proces. Zato se učitelji trudijo kolikor in kakor dolgo se lahko.

Kaj bi učiteljem lahko olajšale te težave? Domiselnih odgovorov je kopica, bistvena pa vendarle čas in denar. Z maljšim bi višja plača pomembno odločilno spremembo. Učiteljem, kjer si lahko odpočijejo napornem dnevu, v Veliki Britaniji ni samoumeven, v Londonu pa še celo ne.

In malo več spoštovanja, skromno želijo bolj idealistični. Radi bi imeli občutek, da opravljajo poklica klovna. To je učencem pogosto kar te dopovedati. Prevedla in priredila JANA CEDILNIK

Novi program Unesca za sodelovanje v Evropi

Unesco pripravlja nov program za sodelovanje v Evropi na področju izobraževanja. Čeprav je to organizacija svetovnih razsežnosti, meni, da je sodelovanje v Evropi eno njenih prednostnih nalog. Unesco je bila dolga leta pravzaprav edina mednarodna mednarodna organizacija, ki je povezovala vzhodno in zahodno Evropo (v zadnjih letih postaja to tudi ena od prednostnih nalog Sveta Evrope).

Kakšni so pravzaprav razlogi za to odločitev? Razloge je treba iskati predvsem v hitrih in prelomnih spremembah v vzhodni Evropi ter v zelo razgibanih procesih gospodarske in socialne integracije v zahodni Evropi. Unesco se zaveda, da so izrazi prav na področju izobraževanja danes takšni, da zahtevajo hitre odgovore in usklajeno delovanje. Skoraj vse evropske države dandanes prenavljajo svoje izobraževalne sisteme in jih prilagajajo zahtevam 21. stoletja. Ob tem pa bo potrebno poglabljeno in sistematično mednarodno sodelovanje in dogovarjanje. Prav novi regionalni (torej evropski)

program na področju izobraževanja bi lahko pripomogel, olajšal ter delno pripomogel k sodelovanju, ki ga lahko omogočijo dolgoletne Unescove izkušnje in intelektualne zmogljivosti.

Treba bo določiti prednostna področja zaradi usklajevanja, jasnosti in učinkovitosti. Glede na zahteve po izobraževanju, ki naj poteka vse življenje, bo treba ta program usmeriti tako na redno – formalno kot na neformalno ali poznejše izobraževanje ob delu in iz dela. Program bo tako dajal prednost osnovnemu, srednjemu, tehniškemu in poklicnemu izobraževanju ter izobraževanju odraslih.

V povezavi z delovanjem drugih evropskih organizacij bi s takšnim programom lahko našli odgovore na številne probleme, ki jih evropski svet srečuje že danes in ki bodo še toliko bolj aktualni v prihodnjem obdobju. Hkrati bi nov program okrepil Unescove splošne programe in spodbudil dialog med območji.

VILJANA LUKAS

KAJ JE Z NAŠO SREDNJO ŠOLO

Osvetlitev s prave razdalje?

Pogovor z enim izmed »padalcev«

Kaj je z našo srednjo šolo?

Če se dovolj zavedamo, kako pomembno je izobraževanje, bomo skrbeli, da bo čim več mladih dokončalo vsaj srednjo šolo in ne bomo z osipom obsojali preveč dijakov na stopnjo nekvalificiranih fizičnih delavcev.

Šolska neuspešnost in slabo počutje vodita v začaran krog, iz katerega pa morajo najti izhod tako učitelji kot učenci.

Kako razmišlja o teh stvareh eden izmed dijakov Srednje elektro-tehniške šole v Ljubljani, ki s težavo lovi ravnotežje, bo pokazal tale najin pogovor.

● **Bi se znal oceniti? Kako te vidijo drugi, kakšen se zdiš sam sebi? Kakšne so tvoje sposobnosti? Kaj te zanima? Zaupaš vase?**

– Veliko ljudi ima o meni dobro mnenje. Tudi sam mislim, da sem v redu. No, nekaj povprečnega. Zanima me marsikaj, tehnika na primer, posebno astronomija. Pričakoval sem, da bo na šoli več prakse, tako kot jo ima moj prijatelj na strojni. Test v osnovni šoli je pokazal, da so moje sposobnosti velike. Solidne. Res, da sem imel v zadnjih letih nekajkrat krize, ampak zaupanja vase mi niso uničile.

● **So krize povezane z učenim uspehom?**

– Precej. V osnovni šoli sem bil prav dober, tu pa sem padel na pogoste negativne ocene med letom in na popravne izpite na koncu šolskega leta.

● **Kako je letos? Kaj ti pomaga iz kriz?**

– Tudi letos sem si nabral kar nekaj negativnih. Do zdaj sem jih večino popravil, eno pa še bom. Pomaga mi mama, ki me spodbuja, in moja flegmatična narava. Drugi, ki niso flegmatiki, se žrejo in gredo iz šole.

S strogostjo se sovraštvo samo veča.

● **Kakšni pa so tvoji vrstniki?**

– V našem razredu smo zelo »nametani«. Za učitelje smo eden najtežjih razredov. Na splošno smo razdeljeni na dve skupini. Tisti s podoželja so pridni in bolj uspešni, mestni in okoliški pa so »ravbarji«. Težko je biti povezan; kadar pa je treba, smo složni.

● **Misliš, da število dijakov v razredu vpliva na pouk?**

– Zelo. Na naši šoli jih je v razredu povprečno po 30 do 35. Preveč za normalno delo. Ko jih je zadnjič zaradi napovedane kontrolke kakšnih deset »špricalo«, kontrolke nismo pisali, delali pa smo krasno!

● **Tvoja mama uči v osnovni šoli. Praviš, da se v razredu dobro počuti. Pa veš zakaj?**

– Srednja šola je v primerjavi z osnovno kot noč pa dan. V osnovni šoli se več ukvarjajo z otrokom, pri nas je samo spraševanje.

● **Kaj pri učitelju najbolj ceniš, in česa ne?**

– Najbolj so mi všeč profesorji, ki na začetku ali na koncu ure povejo kakšno šalo ali dogodivščino iz svojega življenja, tako da se vsaj malo sprostimo. Najbolj pa mi gre na živce, ker profesorji zamujajo. Oni lahko zamujajo, mi pa jih moramo čakati v klopi.

● **Ni prav, da nekateri profesorji dajejo kontrolke, v katerih je preveč vsega; zmeraj nam zmanjka časa. V osnovni šoli smo dobili**

besedilo natipkano. Tudi tu jih ponekod dobimo, nekateri profesorji pa nam ga narekujejo ali pa pišejo na tablo; če je tabla mokra, težko beremo.

● **Kakšni so odnosi med učitelji in dijaki na vaši šoli: znosni, prijateljski, sovražni?**

– Vse troje. Največ je znosnih, nekateri so prijateljski – tudi jaz imam rad nekaj svojih učiteljev –, nekaj je pa obojestransko sovražnih. Oboji – dijaki in učitelji – se tu sučejo v začaranem krogu.

Zame sta najboljša učitelja profesor Dejak za elektronska vezja in elemente ter profesorica Agata Tiegel za matematiko. Ta je nekaj posebnega. Ne zamuja, je sproščena, dobro razlaga, skrbi za dober odnos z nami, ima dodatni pouk. Profesor Dejak se z nami pogovarja, kako bi izboljšali ure. Na začetku je porabil dve uri in nam razložil »pravila igre«. Med drugim je vpeljal tako tovariško pomoč, da dijaki, ki pomagajo sošolcu popraviti negativno oceno, dobi sam odlično. Tako smo vsi popravili nezadostne. Njega bi predlagal za osebnost leta.

● **Kako je s spraševanjem? Ali sodelujete pri ocenjevanju? Ste sposobni objektivno ocenjevati?**

Profesor je vpeljal tako tovariško pomoč, da dijak, ki pomaga sošolcu popraviti negativno oceno, dobi sam odlično.

– Spraševanje je redko kje v redu. Pri ocenjevanju lahko sodelujemo samo pri enem predmetu, mislim pa, da smo sposobni takšnega sodelovanja. V našem razredu bi »odpisani« sicer nergali, to delajo povsod, tretjina bi bila tiho – to so pasivni, ki si ne upajo –, tretjina pa bi nas dobro sodelovala. Najbrž bi nas bili morali za to vzgojiti že v osnovni šoli.

● **Kaj pa razlaga?**

– Pol učiteljev razlaga dobro, pol slabo. Nekateri so sproščeni, med razlago lahko sprašujemo; drugi pravijo, naj počakamo do konca ure, takrat pa zmanjka časa. Ker učitelji zamujajo, potem pri razlagi hitijo, to pa je slabo. Razlago bi ocenili: med zadostno in dobro.

● **Kako nastajajo »odpisani«?**

– To so bili v osnovni šoli v redu učenci. V prvem letniku se prve tri mesece še ne razlikujejo od drugih, pri prvem spraševanju in prvih kontrolkah pa se že razdelijo. Mislim, da bi morali biti na začetku prvega letnika sprejemni izpiti. Takrat bi videl, ali si za to šolo ali nisi. Zase si želim, da bi padel in bi šel na drugo šolo, najraje na strojno, saj sem na to zašel bolj po naključju.

Nekateri manj uspešni začnejo izostajati, padajo ukori, ampak z ukori se stvari najbrž ne rešujejo.

● **Svetovalna služba se gotovo trudi?**

– Tega ne vem. Najbrž nas je preveč.

● **Je na šoli čutiti ravnateljev vpliv?**

– Letos je. Režim je strožji, vendar stanje ni boljše. S strogostjo se sovraštvo samo veča.

● **Si kdaj pomislil, da tudi učitelju ni lahko? Mogoče ima težave doma, utesnjuje ga šolski program, družba ga ne ceni...?**

– Spomnim se tovarišice iz osnovne šole. Doma je imela težave, sama je bila bolna, pa še mi smo ji nagajali. Zaradi vsega tega je bila zelo žalostna in se je razjokala. Takrat se mi je zasmilila. Zdaj pa priznam, da na take stvari ne mislimo.

● **Bi bil učitelj?**

– Ne! V osnovni šoli mogoče, v srednji pa ne. Zaradi učencev, posebno takšnih, kakršni so v našem razredu. Ali pa če bi imel toliko znanja in tak značaj, kot ga ima moj najboljši učitelj.

● **Ali mladi sodelujete z vodstvom šole?**

Tudi učitelj je lahko izbran za osebnost leta.

– Menda ne, vsaj jaz za kaj takega ne vem.

● **Mogoče kaj veš o sodelovanju med šolo in starši, o roditeljskih sestankih in govorilnih urah?**

– Na leto sta dva roditeljska sestanka, bil pa je še sestanek za starše najslabših. Mislim, da se na sestankih in govorilnih urah pogovarjajo zvečine o ocenah. Vpliv staršev na šolo je majhen.

● **Veš za kakšne novosti na vaši šoli?**

– Pravijo, da bodo ustanovili oddelke ali dva za nadarjene. V takem oddelku bo manj učencev. Na šoli imamo dodatni pouk za nadarjene. Škoda, da je za vozače zaradi časovne stiske in slabih zvez skoraj nedosegljiv. Pa ravno vozači iz Dolenjskega in iz Škofje Loke so najboljši.

Vem, da je v osnovni šoli veliko novosti. Tudi pri nas se nekaj trudijo, a jim ne uspe, posebno tam, kjer jih skušajo vpeljati za vso šolo. Boljše bi bilo, če vpeljejo novost posamič, prilagojeno razredu. Sicer pa vse profesorje priganja čas. Se razredno uro želi razrednik čimbolj izrabiti za svoj predmet.

● **Kaj boš sporočil svojim profesorjem?**

– Lepo bi bilo, da bi bili odnosi med nami bolj sproščeni, da bi se doživljali bolj po domače, manj uradno.

● **In tvoje želje?**

– Poletje brez popravnic, da bi lahko prekolesaril Slovenijo.

Pogovor pripravila
DANICA CEDILNIK

Zaključni izpiti srednješolcev

Zadnje čase poslušamo in beremo izjave dijakov in nekaterih strokovnjakov o zaključnem izpitu za četrtošolce. Razumemo stisko, ki jo doživljajo učenci tik pred koncem šolskega leta, ko so najbolj psihofizično obremenjeni.

Prehod med različnimi stopnjami študija, od osnovnega do visokega, bi moral biti za učence čim manj boleč in obremenjujoč. Zato predlagamo republiškem sekretarju za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, gospodu dr. Petru Venclju, naj doseže, da bosta obe univerzi uskladili roke in pogoje za vpis v tem šolskem letu z opravljanjem zaključnih izpitov v srednjih šolah.

Predsednik
Odbora Zveze družen
Željko Cigler, l.r.

Predsednik
ZPM Slovenije
Dr. Ludvik Horvat

pogledi

Strokovno in pošteno do podatkov

O testiranju in zbiranju podatkov med osnovnošolci

Ničkolikokrat so šolarji – zlasti v začetnih razredih osnovne šole – pisali spise z naslovom Moja mama. Ponavadi so v nekaj vrsticah opisali značilnosti, ki so se njim zdele najpomembnejše: oči, lasi, teža, glas, redkeje še poklic, morda zakonski stan. Učitelji so bili bolj kot na vsebino pozorni na to, ali otroci pravilno zapisujejo stavke, znajo postavljati ločila in podobno. Podatki o družinskih razmerah, ki bi jih bilo mogoče razbrati iz napisanega, jih najbrž niso zanimali.

Odbor za šolstvo pri Liberalno-demokratski stranki Slovenije je pred nedavnim (24. aprila letos) pripravil omizje o testiranju in zbiranju podatkov v obveznem šolstvu; udeležili so se ga različni strokovnjaki – psihologi, pedagogi, sociologi, socialni delavci, pravniki in drugi. Povod za omizje ni bilo pisanje spisov o mami (in morebitna premetenost učiteljev, ki bi po tej poti zbirali podatke, ki jih ne zadevajo), temveč čedalje bolj uveljavljeno testiranje vseh vrst in oblik v naših šolah. Med množično testiranje, ki poteka redno vsako leto, spadajo testi šolskih novincev – z njimi (največkrat) psiholog ugotavlja njihovo zrelost za vstop v šolo, in testiranje sedmošolcev zaradi poklicnega usmerjanja, ki ga vodijo strokovnjaki z republiškega Zavoda za zaposlovanje. Veliko je še individualnega in skupinskega testiranja, ki ga, kadar je potrebno, opravljajo šolski pedagogi in psihologi.

Na pohodu je torej testiranje, čedalje bolj pa tudi pravica do informacijske zasebnosti – k temu je pripomogel marca lani izdani Zakon o varstvu osebnih podatkov. Glede varstva osebnih podatkov še zmeraj zaostajamo za razvitejšimi deželami, in videti je, da bo tako vsaj še nekaj časa – dokler ne bomo vsi temeljito seznanjeni s pravnim varstvom svojih podatkov in ne bomo za vsako kršitev terjali odškodnine.

In kako je z v šoli zbranimi podatki?

Praviloma je mogoče zbirati le podatke, predpisane z zakonom, za vse druge morajo dati dovoljenje starši. V šolah naj ne bi zbirali več podatkov, kot jih potrebujejo, in tudi v družinske razmere otrok naj bi posegali le tedaj, ko je njihovo življenje resnično ogroženo. Podatke naj zbirajo strokovno in pošteno, uporabljajo naj jih le v namen, zaradi katerega so jih zbirali.

Zbrani za omizjem so spregovorili predvsem o dveh tematskih sklopih: o zakonski podlagi in strokovnosti izpeljanega testiranja ter o vprašanju pravic otrok in staršev v zvezi s testiranjem in zbiranjem podatkov. Največ nejasnosti je bilo prav ob zakonskih vprašanjih, navajamo le nekaj najznačilnejših misli: – Zakoni so tako ohlapni, da nikomur ne koristijo ali pa tako zelo ozki, da ovirajo stroko. – Zakon naj predpisuje le nujne reči, ne pa postopkov. – Zakon naj seže do tiste meje, da bo osebnost zavarovana in da ne bo zlorabe. Kje je tista meja?

Razpravljalci so se kar nekajkrat oddaljili od temeljnega problema kako zavarovati zbrane podatke in bolj kot o tem razpravljali, ali kaže podatke sploh zbirati, ali počnemo to zaradi otrok ali zaradi institucij.

Zmedene predstave nekaterih o tem potrjuje, da so pogovori in iskanje rešitev tega problema potrebni. Liberalci so spodbudili k razpravi o tej temi, strokovna družva (Društvo psihologov Slovenije, Slovensko društvo pedagogov, Društvo social-

nih delavcev Slovenije in drugi), pa naj razpravo nadaljujejo in končajo s preudarnimi sklepi.

Za čim bolj uspešne nadaljnje pogovore o tem se stališča Odbora za šolstvo pri Liberalno-demokratski stranki Slovenije o testiranju in zbiranju podatkov v obvezni osnovni šoli, ki temeljijo na Zakonu o osnovni šoli, Zakonu o varstvu osebnih pravic in mednarodni Konvenciji o otrokovih pravicah:

● Pred vsakim testiranjem in zbiranjem podatkov morajo starši in otroci vedeti, v kakšen namen se zbirajo podatki. Nujno je dobiti soglasje staršev, zlasti, ker je osnovno šolanje obvezno in ne temelji na prostovoljni prijavi in izbiri.

Podatke smemo zbirati samo po tistih otrocih, in tedaj, ko so za to utemeljeni razlogi. Če želijo šolski svetovalni delavci te podatke (naj bi jih varovali) uporabljati še drugače, morajo dobiti soglasje staršev.

Določiti je treba seznam podatkov, ki jih lahko poznajo otrokovi učitelji, ravnatelj in drugi šolski delavci. Podatki o inteligenčnem kvocientu naj ne bodo javni.

Vsi osebni podatki, testni izidi in drugo naj se uniči, ko je dosežen namen, zaradi katerega so bili zbrani. Za vse podatke moramo določiti, do kdaj jih varovati.

Odbor meni, da centralno zbiranje podatkov za vse otroke, vnašanje v računalnik in oblikovanje podatkovne baze o državljanih ni potrebno.

● Množično testiranje šolskih novincev ni zakonsko upravičeno. Predvideno je le testiranje mlajših, še ne šoloobveznih otrok (t.i. pogojnikov) in – po 73. členu Zakona o osnovni šoli – otrok, za katere vzgojitelji ali učitelji, ki vodijo priprave na šolo menijo, da niso zreli za začetek šolanja.

Po podatkih telefonske ankete med petdesetimi slovenskimi osnovnimi šolami večinoma še zmeraj testirajo vse šolske novince. Članov odbora ne zanima, zakaj je bilo do zdaj toliko množičnega testiranja, želijo pa, naj se to takoj preneha.

● Podatkov, ki jih zbirajo vzgojiteljice in jih dajejo osnovnošolskim učiteljem, naj bo v prihodnje čim manj. Odbor za šolstvo meni, da ni smiselno za vse otroke prenašati podatkov z ene ravni šolskega sistema na drugo. To namreč omogoča in spodbuja vnaprejšnje sodbe.

● Tudi s testiranjem sedmošolcev, ki ga opravljajo strokovnjaki z Zavoda za zaposlovanje, je treba seznaniti starše in pridobiti njihovo soglasje. Odbor meni, da naj podatkov o otrokovih sposobnostih in drugih osebnih podatkov ne dajemo srednjim šolam, razen v posebnih, jasno opredeljenih primerih. Srednje šole teh podatkov ne bi smele poznati pred odbiro kandidatov za prihodnje dijakke.

● Ponekod šolski svetovalni delavci opravljajo še drugačne vrste testiranja (npr. inteligenčni test za petošolce). Tudi pri teh naj upoštevajo vsa določila o zbiranju in varovanju podatkov, čeprav odbor meni, da takšno dodatno zbiranje ni potrebno. Zato naj bi iz nadaljnje uporabe v vrtcih in šolah čimprej izločili nestandardizirane teste in merne instrumente, prenehali pa bi morali tudi zbirati osebne podatke o učencih zaradi sestavljanja razredov ali česa podobnega.

● Posegi v pravico do spoštovanja družinskega življenja so dovoljeni le izjemoma, npr. kadar je utemeljen sum, da živi otrok v neurejenih razmerah, pod fizičnim in psihičnim nasiljem. Zbiranje podatkov o družini, pisanje družinskih anamnez naj bo omejeno le na bistvene podatke (rojstni datum, bivališče, delovno mesto).

LUČKA LEŠNIK

pobude
odmevi

Biologija z ekologijo mora v predmetnik srednjih strokovnih šol

Za šolsko leto 1991/92 so predvidene spremembe predmetnikov in učnih načrtov nekaterih predmetov v srednjih strokovnih šolah. Ob teh spremembah se postavlja vprašanje: biologija v srednjih strokovnih šolah kot izbirni predmet ali celo sploh ne?

Učitelji biologije, ki poučujemo na srednjih strokovnih šolah, navajamo nekaj bistvenih razlogov, zaradi katerih se zavzemamo, da ostane biologija (z ekologijo) obvezen predmet v srednjih strokovnih šolah.

● Temeljno znanje s področja biologije in ekologije je nujno v izobraževanju za poklice, ki se ukvarjajo s tehnologijo, kakor koli povezano z okoljem (npr. avtomobilski, strojni inženirji...).

● Pri pouku biologije se učenci seznanjajo in uporabljajo različne metode dela (pri eksperimentalnem delu), s katerimi razvijajo sposobnosti samostojnega razmišljanja, sklepanja, razvijajo ročne spretnosti itn., in ne pridobivajo samo faktografskega znanja.

● Predmet biologija ne obremenjuje učencev v tem predmetu je le malo nezadostnih.

● Iz pogovorov, ki smo jih imeli z učenci nekaterih prvih letnikov, smo zvedeli, da si učenci želijo pridobivati znanje s pomočjo biologije in ekologije, in ne želijo, da bi se predmet biologija črtal iz predmetnika srednjih strokovnih šol.

● V sodelovanju z Zavodom Republike Slovenije za šolstvo poteka na Srednji kovinarski, strojni in metalurški šoli Maribor v šolskem letu 1990/91 poskusno izvajanje predmeta ekologija z biologijo v poklicnih usmeritvah (ta poskus poteka še v dveh šolah v Sloveniji - Srednja lesarska šola Ljubljana, Srednja šola elektrotehniške in kovinske predelovalne usmeritve Kranj). Poskus še ni končan, zato o dokončnih izidih še ne moremo govoriti. Lahko pa navedemo nekaj ugotovitev, ki so se izoblikovale med izvajanjem tega poskusa.

● Učni načrt predmeta biologija, ki poteka v usmerjenem izobraževanju za tako imenovano poklicno stopnjo, ni bil primeren (prezahtevna raven, preobsežen učni načrt...). Zaradi tega je bil predmet ekologija z biologijo poskusno vpeljan v poklicnih usmeritvah.

Po zahtevnosti in obsežnosti je prilagojen sposobnosti učencev na poklicni stopnji. Zajema temeljno znanje iz ekologije, ki ga bodo ti učenci potrebovali pri opravljanju svojega poklica (v povezavi s stroko).

Pri pouku tega predmeta ugotavljamo, da ga imajo učenci radi (vaje, eksperimentalno delo).

Njegove vsebine se povezujejo in dopolnjujejo z vsebinami strokovnih predmetov.

Za temeljiti razmislek ob sestavljanju in spreminjanju predmetnika za srednje strokovne šole dodajamo še nekaj naših pripomb.

1. Frontalno vpeljevanje korektivnih sprememb v zelo kratkem času je v velikem nasprotju s strokovnim spreminjanjem tako pomembnega področja, kot je izobraževanje (ali se res nismo ničesar naučili iz zgodovine vpeljevanja usmerjenega izobraževanja in bomo ponovili stare napake?).

2. Vpeljevanje sprememb v izobraževanje, tako da neko- rektno in nekritično posnemamo modele razvitih zahodnih držav (npr. Nemčije - primerjava že poteka in bo izpeljana samo na stopnji srednjega strokovnega izobraževanja - ne da bi se to nadaljevalo na stopnji osnovnega izobraževanja) ni dopustno!

3. V Zahodni Evropi je očitna težnja, da se tudi v izobraževanju nameni večjo pozornost ekološki vzgoji, mi pa hočemo iz predmetnikov srednjih strokovnih šol črtati predmet s takšnimi vsebinami.

4. V razvitih državah poteka zdaj v biotehnologiji tretja tehnološka revolucija. V Sloveniji imamo izredno perečo ekološko problematiko: zrak, voda, zemlja (hrana) so onesnaženi prek vseh dopustnih meja. Ne samo uradne ustanove, ampak vsak posameznik mora sodelovati pri reševanju ekološke problematike. Zaradi tega je vzgoja mladih v ekološkem duhu zelo pomembna.

5. Vsi vedo, da je reševanje ekoloških problemov povezano z veliko denarja. Ali si lahko privoščimo neznanje na tem področju?

Na podlagi vseh navedenih razlogov prosimo vse ustanove in posameznike, ki sodelujejo ali lahko vplivajo na sestavljanje predmetnikov srednjih strokovnih šol, naj strokovno in brez velike naglice odločajo o usodah mladih rodov, ki se bodo izobraževali v strokovnem šolstvu.

Strokovne ustanove (Strokovni svet Republike Slovenije za vzgojo in izobraževanje - prof. dr. Franca Lazarinija, predsednika tega Strokovnega sveta, in dr. Srečka Zakrajška, direktorja Zavoda Republike Slovenije za šolstvo) prosimo za odgovor.

Pobuda je bila pripravljena 27. 3. 1991 na seminarju učiteljev biologije, kemije osnovnih šol in učiteljev biologije ter zdravstvene vzgoje srednjih šol.

Za Aktiv biologov OE ZŠ Maribor

ANA HARTMAN

DRUŽBOSLOVJE V OSNOVNI ŠOLI

Razumeti današnji čas in samega sebe

Družbeno-moralna vzgoja da, vendar nekoliko drugače

Predmet družbeno-moralna vzgoja, kakršnega poznamo danes, je podobno kot njegova srednješolska vzporednica samoupravljanja s temelji marksizma nastal na zahtevo po marksistični vzgoji, ki je prišla v šolo iz politike in sicer ob reševanju prve globlje krize jugoslovanskega socializma v sedemdesetih letih. Zahteva po marksistični vzgoji je bila odziv na očitno popuščanje kohezivnih učinkov državne ideologije, navezovala pa se je na kritiko osnovne šole, ki naj bi bila preveč izobraževalna in premalo vzgojna ter naj bi poveljevala znanje in izobraževanje, ob tem pa pozabljala na marksistične vzgojne razsežnosti. Tako smo dobili predmet, ki naj bi učence vpeljeval v marksistično pojmovanje človeka in družbe ter jih usposabljal za življenje v naši resničnosti, razvijal pa naj bi tudi smisel in potrebo po posameznikovem sodelovanju v socialistični samoupravni družbi.

Čedalje jasneje postaja, da mora šola izključevati vsakršno ideologijo in učence predvsem naučiti misliti s svojo glavo; da šola, ki ima za podlago svoje vzgojne usmerjenosti katero koli ideologijo, vsiljuje mlademu rodu mnenja, prepričanja ter merila moralnih in duhovnih vrednot. Zato je treba - v nasprotju s prejšnjim vkalupljanjem posameznika - dati le-temu več možnosti, da si na takšno in podobna vprašanja odgovori sam. Treba mu je dati znanje širših družbenih vsebin, takšno, ki bi mu pomagalo razumeti današnji čas, samega sebe ter poiskati svoje mesto med drugimi.

Glede na to je seveda razumljivo, da se velik del nezadovoljstva, ki se zgrinja nad našo osnovno šolo, nanaša tudi na predmet družbeno-moralna vzgoja. V njegovi vsebini naj bi se namreč zrcalila vsa celotnost družbenih sprememb, jasno pa je, da predmet tak, kakršen je danes, ne ustreza več spremenjenim družbenim razmeram. In čeprav vemo, da se pripravlja širša prenova celotne osnovne šole, se postavlja vprašanje, ali lahko s spremembami pri tem predmetu čakamo tako dolgo. Za predmet samoupravljanja s temelji marksizma so bile že narejene nekatere spremembe. Zakaj so torej pri njegovi osnovnošolski »vzporednici« učitelji prepuščeni le svoji iznajdljivosti? Znano je, da se že zdaj ne držijo tega vsebin, ki so za ta predmet predpisane v učnem načrtu, da »morajo« njegovo vsebino prilagajati aktualnostim časa, kraja, potrebam in zanimanju učencev, staršev, socialnemu okolju in seveda tudi širšim družbenim spremembam. Dodajati morajo nove vsebine, stare posodabljati ali celo izpuščati, saj se zavedajo, da so nekatere neprimerne, skratka, da jih je povozil čas.

Strokovne povezave za čim boljše delo

Zaradi težav, ki nastajajo pri poučevanju tega predmeta, se učitelji povezujejo v aktivne; tam izmenjujejo svoje izkušnje, mnenja, usklajujejo delo in skrbijo za dodatno izobraževanje. Želijo si pridobiti čim več dodatnega znanja, informacij in novih didaktično-metodičnih prijemov za boljše delo. Tako na primer aktiv učiteljev družbeno-moralne vzgoje občine Ljubljana Vič-Rudnik (nosilka tega dela je Osnovna šola Primoža Trubarja iz Velikih Lašč) in aktiv učiteljev družbeno-moralne vzgoje občine Ljubljana Moste-Polje (nosilka je Osnovna šola Jože Moškrič) skupaj navezujejo stike z različnimi institucijami in predavatelji. Sodelovala sta na primer z Zavodom RS za šolstvo, in tam za svoje delo dobivala nenehno strokovno in moralno podporo; s Pedagoško fakulteto Maribor, s katedro za družbeno-moralno vzgojo (z njeno pomočjo sta poglobila svoje znanje na didaktično-metodičnem področju in pripravila izbor in seznam literature za posamezne teme; za posamezne teme sta pripravila seznam prevodov del tujih avtorjev, deklaracije, seznam strokovne literature, enciklopedij, monografij, spominov, učbenikov in skript, seznam domače leposlovne literature - proze in poezije, ljudsko blago); s Filozofsko fakulteto iz Ljubljane, s katedro za geografijo (problemi

ekologije) in s katedro za pedagogiko (didaktično-metodični napotki za delo); s Svetovnim centrom in Centrom za socialno delo Vič-Rudnik za pomoč pri delu s težje vodljivimi učenci, za lažje razumevanje mladinskega prestopništva, seznanjanje in boj proti različnim oblikam zasvojenosti mladih ipd.; z Zavodom za zaposlovanje Ljubljana v zvezi s poklicnim usmerjanjem; z Zdravstveno službo pri organiziranju različnih pogovorov in predavanj za učitelje, starše in učence na temo Mladi in spolnost.

Učitelji pa so zelo veliko naredili tudi sami: pripravili so izbor posameznih videoposnetkov za pouk, izdelali presojsnice za posamezne teme, organizirali medsebojne hospitacije...

Ugotavljajo, da učenci potrebujejo predmet, pri katerem se bodo seznanili z vsebinami, ki jim pomagajo razumeti današnji čas in samega sebe nekoliko drugače kot pri drugih predmetih. K pouku družbeno-moralne vzgoje prihajajo z željo po pogovoru z učiteljem in sošolci o težavah, ki jih imajo, o aktualnostih, ki jih opažajo v svojem okolju in širšem okolju, v katerem živijo. Učitelji tudi ugotavljajo, da učenci niso zadovoljni s površno razlago, temveč se v probleme poglobijo, jih razčlenijo, iščejo vzroke in posledice ter skušajo sodelovati tudi pri njihovem reševanju.

Etika in družba

Ob vsem tem se seveda postavlja vprašanje, ali je dovolj, da se predmet spreminja le z dodajanjem in odzemanjem nekaterih vsebin, z metodično-didaktičnim spopolnjevanjem... ali pa bi bilo treba spremeniti njegovo celotno zasnovano. Vse bolj je namreč jasno, da se samo s spreminjanjem učnih vsebin in z dodajanjem posameznih novosti ne bomo približali ciljem formativne prenove naše šole. Treba je torej narediti širšo konceptualno analizo in predmet temeljito spremeniti. Takšna sprememba pa zajema rešitev mnogih vprašanj, ki se pri tem pojavljajo. Naj navedemo le nekatere: ali bo predmet predvsem vzgajal ali tudi izobraževal, ali bo le dal učencem možnost, da raz-

pravljajo o problemih, ki jih nimajo, ali bi jim moral podati tudi nekatero znanje, ali se ocenjeval ali ne, kdo ga bo učil ali je predmet neki nadomestek za družboslovje ali pa je družboslovje...

Menimo, da ni vprašanje, naj predmet bo ali ne, temveč kako ga zasnovati. Zato je v četrtku tega leta začela delovati pri Zavodu RS za šolstvo prva metna skupina za družboslovje (pod vodstvom Monike Tratnik in pripravila predlog programa prenove dela družboslovja v osnovni šoli. Na podlagi tega dozodajšnji predmet družbeno-moralne vzgoje nadomestili z novimi: etika in družba. Skupina tudi že oblikovala predlog novega načrta za novi predmet z ustreznimi sestavinami, pripravlja pa tudi priročnik učencev z dodatkom za učitelje ter program vsebinskega in metodično-didaktičnega spopolnjevanja učiteljev takoj, ko bo (upajmo, da bo) učni načrt predložil Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje.

Tako naj bi osnovna šola predlogu te skupine dobila predmet z naslovom etika in družba; pri tem naj bi vpeljeval učence v spoznavanje medsebojnih odnosov, razvijali strpnost do drugačnosti, jih naučili sprejemati drugačnost, in sicer tako da bi jim predmet ponujal temeljno znanje o lastni osebnosti ter odnosih v družbi ter podal temeljno znanje o različnih načinih, odnosih do sveta, o različnih načinih reševanja temeljnih vprašanj človekovega bivanja. Tako bi lahko odgovarjal učencem na vprašanja, ki jih v obdobju spremljajo pri iskanju vrednotnih in življenjskih usmeritev. Skupina se je torej še posebej posvetila izboru vsebin, s katerimi bi učenci spoznali temeljno znanje in pojme o človeku in družbi. Z aktualiziranjem kulturno-civilizacijskih, individualnih in komunikacijskih vidikov vzgoje pa bi se tudi približali ciljem globalne prenove predmeta in naše šole. Prepričani smo, da bi te vsebine pomagale spoznavno in izkušnjsko bogatiti učence za življenje v sodobni družbi.

TATJANA DEVJAK
MOJCA PEČEK

Vpeljevanje srednješolskih programov v šolskem letu 1991/92

Bo za program ekonomsko-komercialni tehnik dovolj denarja?

Strokovni svet Republike Slovenije za vzgojo in izobraževanje je obravnaval 21. 2. t. l. na 16. seji gradivo štiriletnega strokovnega programa Ekonomsko-komercialni tehnik, št. V/18. To je program, ki naj bi bil nov in bi veljal za letošnje vpisane novince. Z vsemi sestavinami naj bi bil pripravljen do začetka šolskega leta 1991/92.

Program, kakršen je v dozodajšnji fazi obdelave, z oblikovanimi sestavinami, kot so vzgojno-izobraževalni cilji, predlog predmetnika (1. različica brez fizike, 2. različica s fiziko) z izbirnimi skupinami predmetov (A-finance in računovodstvo, B-komercialna in C-splošna ekonomija), pojasnila k predmetniku, pogoji za vpis in napredovanje, pogoji za dokončanje izobraževanja in prehodne določbe, nima še, niti kot osnutek, ene od bistvenjših in obsežnejših sestavin, to so učni načrti za posamezne predmete, s predlogom predmetnika, z vsemi metodološko zahtevanimi določili kot so vzgojno-izobraževalni smotri, učna snov ali vsebina, didaktično-metodična navodila, učna tehnologija, učbenik in strokovna literatura, stopnja in vrsta izobrazbe učiteljev ter drugi pogoji za pouk.

Programa kot celote se sicer ne da oceniti, saj manjkajo učni načrti, s katerimi bo pripravljalec moral pohiteti, kljub temu pa lahko rečemo, da je dobro narejen; popolno dobro so oprede-

ljene izbirne skupine predmetov A-finance in računovodstvo, B-komercialna in C-splošna ekonomija. S prvima skupinama in z zaključnim izpitom rešuje vprašanje zahtev delo in poklicev in vključuje v delo po eni strani, po drugi pa s tretjo skupino in matura rešuje vprašanje nadaljevanja študija po višješolskih in visokošolskih programih. Zaželeno je, da bi takšen program sprejeli pristojna gospodarska zbornica in univerza, še preden pride program v šolsko prakso.

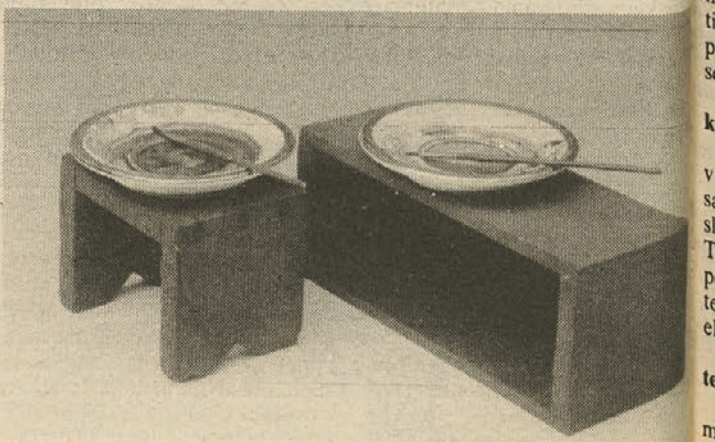
Izbirne skupine predmetov so namenjene zlasti tudi učencem, ki naj bi jih izbirali po svoji presoji. Izbrali bodo izbirno skupino predmetov, to bo izvajala šola, ki jim bo najbližja, po že ustaljeni mreži srednjih ekonomskih šol in srednjih šol za trgovinsko dejavnost v Sloveniji. Raznolika mreža šol jih ne bo ovirala. Bolj jih bo omejevalo pri izbiri izbirne skupine predmetov to, da bodo šole morale oblikovati polnoštevilne oddelke po finančnih normativih in ne bodo mogle na primer oblikovati v 3. in 4. letniku (ko se izbirne sku-

pine začnejo) manjših oddelkov po deset ali petnajst učencev. Zanimivo bi bilo vedeti, koliko učencev bo po končanem 2. letniku ob vpisu spremenilo svojo odločitev glede izbirne skupine; verjetno jih bo malo in to šolam ne bo povzročalo organizacijskih težav.

Predmetnik, skupni in izbirni del, predvideva tudi veliko novih učnih vsebin ali načrtov, veliko računalniške opreme za izvajanje računalništva, ki je kar dobro vpleteno v program, in druge novosti in zahtevane spremembe. Vprašanje je, ali bo za to dovolj denarja in ali bo za to dovolj moč izpeljati do začetka pouka v šoli. Boljše bi bilo, da bi načrtovalci ne bi iskali kompromisnih rešitev, če ne bo denarja, ali pa postopno reševali program po letnikih. To pa se je v prete-

klosti pokazalo, da ni dovolj. Šole se že pripravljajo za letošnje vpisane novince, ne pa se še, ali bo obveljal predmetnik s fiziko (ostanek iz SVIO), brez nje, ali bo obveljala matematika kot način prehoda na fakulteto ipd. O teh rečeh so bili letos obveščeni osnovnošolci, ki so vpisali. Da se ne bi ponovili stare napake, moramo začeti obravnavati stvarno. In še to: tošnjim četrtošolcem, ki končajo dozodajšnji program Ekonomsko-komercialni tehnik, bilo na informativnem dnevu obljubljeno, da se ne morejo ne sredno vpisati v štiriletni program na ekonomski fakulteti, ker so se programi na fakulteti posodobili, z njimi vred pa so spremenili dozodajšnji vpisni pogoje. Za letošnje četrtošolce veljajo še stari vpisni pogoji.

MARKO TURUK

Brez naslova

Sodelujte z nami!

Aktualna vprašanja književnega pouka (VI)

JANKO KOS

Od šolskih beril do domačega branja

Ob razpravljanju o novih srednješolskih berilih se je tu in tam oglasil dvom, ali je v njih zaporedje posameznih književnosti pravilno. Vsekakor je drugačno od prejšnjih. V berilih z začetka 70. let je slovenska književnost sledila svetovni in na koncu so bile druge jugoslovanske. V berilih z naslovom Književnost (1982-84) je bila razvrstitev različna: svetovna-jugoslovanske-slovenska; slovenska-jugoslovanske-svetovna na začetku, na koncu ali kar vmes; ali pa slovensko-jugoslovanske-svetovna. V najnovejših berilih za prve tri razrede srednjih šol je zaporedje takole: slovenska-jugoslovanske-svetovna.

Dvom o novi razvrstitvi nastaja najbrž iz privajenosti na prejšnje, ki so začenjale s svetovno, nato se pa spustile k domači. Argument za tak model je bil morda ta, da je treba ob svetovni književnosti najprej dognati temeljne zgodovinske in teoretične pojme, z njimi pa nato razlagati slovensko in jugoslovansko. Vendar se dá reči tudi narobe – da je treba te pojme ob slovenski književnosti najprej počasi vpeljati in jih v vsem obsegu razviti šele ob svetovni; in da je to didaktično ustrežnejše. So pa še drugi argumenti, ki govorijo v prid postavljanju slovenske literature na čelo tega pouka. Prvi je ta, da je treba zavarovati njen pomen, pa tudi specifično obravnavo v sklopu celotnega književnega pouka. Šolski obseg slovenske književnosti se je na splošno v zadnjih desetletjih gotovo zmanjšal, pa ne samo zaradi povečanega prostora za svetovno ali jugoslovansko. Literarna veda teži zmeraj bolj k poudarjanju literarno-umetniških besedil, temu pa starejša obdobja slovenskega slovstva ne morejo ustreči; zato se je njihov delež v učnih načrtih skrčil. Iz drugačnih razlogov se manjša delež slovenske književnosti 19. stoletju – marsikatero njenih besedil je postalo za mladino tako zelo primerno, da spada v osnovnošolski pouk, prenašati ga še v srednjo šolo bi bila nepotrebna ponovitev. Če bi torej tako zmanjšani slovenski književni delež postavljali za svetovno, bi se kaj kmalu spremenil v manj pomemben dodatek ali celo privesek – tako, kot je bila v prejšnjih časih svetovna književnost samo nekakšen uvod v slovensko, ne da bi sama na sebi imela kak poseben pomen.

Drugi razlogi za čelno umestitev slovenske književnosti so metodični in didaktični. Kot povsod velja tudi v književnem pouku, da je treba izhajati iz bližnjega, domačega in konkretnega, nato pa polagoma preiti k bolj oddaljenemu, tujemu, splošnemu. Učenci je slovenska književnost duhovno, socialno, moralno in celo estetsko bolj domača od jugoslovanskih in tudi od svetovne, naj ga ta morda še tako privlači. Kar pa zadeva učno metodo, je ta pri slovenski književnosti nujno drugačna kot pri svetovni, saj vsebuje nacionalnozgodovinski moment in še marsikaj drugega, kar za svetovnoknjiževni pouk ne pride v poštev. Od tod sledi zaporednost slovenske, jugoslovanske in svetovne književnosti, ne pa morda narobe.

Sicer pa priznamo, da vseh neskladnosti v književnem pouku ni mogoče odstraniti, naj bodo besedila po učnem načrtu, v berilih in učbenikih še tako lepo urejena, premišljena postavljena in razvrš-

čena. Nekatera teh nesorazmerij je mogoče odpravljati s pomočjo obveznega domačega branja. Obveznega pravim zato, ker si pač ni mogoče misliti, da bi bilo takšno branje lahko kar popolnoma samovoljno, prosto in neobvezno. Njegova glavnina mora biti določena z nekakšnim »železnim repertoarjem«, vsaj del pa mora biti seveda učitelju in učencu na voljo za izbiro, medsebojni dogovor in ljubiteljsko iskanje.

Obvezno domače branje mora predvsem dopolniti tisto, kar prinašajo šolska berila. Tu so zlasti daljša prozna in dramska dela praviloma natisnjena s krajšimi odlomki. O odlomkih vemo, da so lahko z didaktičnega stališča problem – o tem je nekaj kritičnega, pri nas izrekla Meta Grosman, mimogrede pa tudi Silvo Fatur v zbirki svojih sestavkov Brvi, ne mostovi (1990). Od tod sledi, da terja uporaba takšnih odlomkov v književnem pouku posebno metodično pozornost, pravzaprav že kar načela in tehniko. V takšni obliki pa so ne samo nujno zlo, temveč književnemu pouku ustrezna podlaga. Še boljše je, če jih dopolnjuje obvezno domače branje – seveda ne za vsa besedila, temveč samo za tista, ki res spadajo v literarni kanon ali v »železni repertoar«, iz katerega naj zajema tak srednješolski pouk.

Takšno obvezno domače branje je lahko uspešno, če so zanj izpolnjeni vsaj trije pogoji: da je enotno; da se lahko opira na knjižne izdaje, ki so vsem in zmeraj dostopne; in da so te urejene po načelih izdajanja za šolsko rabo. V našem knjigotrkem prostoru vsem tem pogojem ni enako zadoščeno. Šolske knjižne zbirke imajo na Slovenskem sicer lepo tradicijo. Kolikor toliko idealno zasnovo smo dobili z zbirko Cvetje iz domačih in tujih logov (1934-44), kjer so bila temeljna besedila obkrožena z ustreznim aparatom – spredaj z razčlenjenim uvodom in bibliografijo, zadaj z opombami in vprašanji. Po tej vojni sta v drugačni obliki nadaljevali tradicijo šolskih izdaj zbirka Klasje pri Državni založbi Slovenije in Kondor pri Mladinski knjigi. Podobni sta si bili v tem, da sta opustili razčlenjen razlagalni aparat in se omejili na končno spremeno besedo, opombe in včasih bibliografijo. Po zasnovi je zlasti Kondor polagoma presegel okvir šolske zbirke, postal je ena najpomembnejših slovenskih leposlovnih zbirk za vsakršno, tudi univerzitetno, splošno in celo ljubiteljsko rabo. Verjetno se je iz teh okoliščin Državna založba Slovenije v zadnjem času odločila, da obnovi nekdanje Klasje, vendar v novi podobi, ki naj bo umerjena natančno po merah obveznega domačega branja. Njeni prvi zvezki – Krst pri Savici, Na klancu, Staroorientalska lirika, Wildova Saloma, Proustov Combray – kažejo, da gre za obnovo nekdanjega Cvetja iz domačih in tujih logov, toda dopolnjena z znamenitimi evropskimi zgledi, zlasti iz zbirke »Classiques Larousse«. Besedilo vpeljuje ne le razčlenjen uvod z bibliografijo, temveč tudi kronološki preglednici o avtorju in dobi, sproti ga pojasnjujejo opombe pod črto, na koncu sledijo še sodbe o delu, seznam vprašanj in tem za šolsko rabo. Takšna izdaja bo seveda s pridom rabila književnemu pouku samo, če se bo modro omejila na zares priznana književna dela; če bo s tem dopolnjevala šolska berila in bo učiteljem in učencem lahko vsak čas pri roki.

iz prakse
za
prakso

PROJEKTNO UČNO DELO

Mozart – kdo je to

Na Osnovni šoli Vransko smo predstavili projektno učno delo ob 200. obletnici Mozartove smrti na temo MOZART – KDO JE TO. Predstavili so ga učenci osmih razredov in knjižničarski krožek pod vodstvom učiteljev. Predstavitve so se udeležili zastopniki Zavoda RS za šolstvo – enota Celje (Vera Žujej, Milena Ivšek), aktiv učiteljev slovenskega jezika žalske občine, vodje občinskih aktivov celjskega območja za knjižničarstvo ter filmsko vzgojo in mnogi povabljeni gostje.

Projekt Mozart smo pospešeno izvajali štiri tedne, čeprav smo ga pripravljali že prej. Učenci osmih razredov naj bi pri vseh predmetih, razen pri kemiji in matematiki, obdelali Mozarta po svoje. V ta namen smo prilagodili urnik potrebam. O projektni metodi so se učitelji poučili na pedagoških konferencah in aktivnih predmetne stopnje. K temu izobraževanju smo povabili tudi zunanje sodelavce (Zavoda RS za šolstvo – enota Celje, Svetovalnega centra Ljubljana) in ti so nam s svojimi predlogi in razlago veliko pomagali pri zasnovi projektnega učnega dela o Mozartu.

Na podlagi tega je vsak učitelj ob predlogih učencev izoblikoval učni načrt glede na smotre. Med izvajanjem projekta je bilo na šoli čutiti delovno ozračje med učenci in učitelji. Tako so se po predmetih (podprojekti) učenci razdelili na več skupin, vsaka zase pa je raziskovala svojo nalogo.

● Pri zgodovini so obdelali obdobje, v katerem je živel Mozart. Skušali so poizvedeti, kaj je mislil o politiki, narisali so politični zemljevid Evrope in poiskali slike vladarjev tistega časa.

● Pri glasbeni vzgoji so obdelali Mozartov življenjepis, zelo nadrobno spoznali njegovo glasbo in tedanje glasbene instrumente.

● Nemščina je bila Mozartov materni jezik, zato so jo učenci utrjevali ob prijetnih anekdotah iz njegovega življenja in prepevali pesmi v nemščini.

● Pri zemljepisni so zbirali slike krajev, po katerih je Mozart potoval. Merili so razdalje njegovega potovanja, izdelali zemljevid Evrope ter označili kraje in države njegovega potovanja. Obnovili so znanje o relietu in podnebnih razmerah v Evropi, obdelali gospodarstvo tistega časa in ga primerjali s sedanostjo.

● Pri biologiji so poiskali naravoslovce, ki so delovali v tem obdobju, seznanili so se z osnovami dednosti ter preučili pomen rodovnika; poiskali so podatke svojih prednikov iz starih zapisov župnišča in izdelali rodovnik svoje družine. Skupaj so oblikovali Mozartov rodovnik.

● Pri pouku likovne vzgoje so spoznali barok in rokoko. Na-

risali so skice za filmske kostume, sceno, masko ter izdelali »špico« za oba filma o Mozartu, likovno opremili vabila in glasilu, zloženko za razstavo ter zasnovali sceno za predstavitev projekta.

● Pri slovenskem jeziku so izdelali dva scenarija: za film Mozartovo otroštvo in film Genij v puberteti.

Spoznali so vse potrebne pravine za snemanje filma, posneli oba filma o Mozartu ter se seznanili s filmsko kritiko. Za vse udeležence aktivna so pripravili nastop iz filmske vzgoje in ob tem primerjali svoj film Mozartovo otroštvo s Formanovim filmom Amadeus.

● Pri pouku fizike so primerjali hitrost potovanja tistega časa z zdajšnjim ter obdelali prevozna sredstva iz obeh obdobj.

● Pri pouku tehnične vzgoje so praktično spoznali, kako nastane slika pri filmu, izdelali aplikacije v zvezi s filmom ter se seznanili z delovanjem snemalne kamere.

● Pri športni vzgoji so spoznali baročne plesse, se naučili enega od plesov tistega časa ter izpeljali sodobni ples na temo Mozart.

● V knjižničarskem krožku so obdelali Mozartov življenjepis, obiskali različne razstave, pripravili in uredili obsežno razstavo o Mozartu, sestavili zloženko – vodilo po razstavi in uredili glasilu.

Tako smo spoznali Mozarta in njegov čas.

Ob koncu projekta smo takšen način dela tudi ovrednotili. Vsi, ki so sodelovali v pogovoru, so ga zelo dobro ocenili.

Ob koncu želimo dodati nekaj podatkov iz ankete o projekt-nem učnem delu, ki so jo pripravili učenci osmih razredov. Tako 85 odstotkov od 54 učencev meni, da jim je takšno delo všeč, ker je vse bolj pisano in ni tako dolgočasno kot redni pouk. Posebej so poudarili samostojnost pri delu, saj lahko vsi učenci dokažejo, da znajo veliko narediti sami. Petinsedemdeset odstotkov učencev meni, da se tako nauče več kot ponavadi ter da so vsi učenci zelo zadovoljni z odnosi med učenci in učitelji. Posebej so pohvalili prijetno sodelovanje z učitelji – brez prisile in testov.

BRANKO DJORDJEVIĆ

PRI POUKU KEMIJE NA BEŽIGRAJSKI GIMNAZIJI V LJUBLJANI

Barve sončnega zahoda

V seminar za učitelje kemije osnovnih in srednjih šol smo uvrstili tudi hospitacijo pri pouku kemije, v oddelku mednarodne mature (MM). Učiteljica mag. Tončka Požek-Novak nam je ljubezno odprla »vrata v učilnico«, ki so za vse učitelje odprta vsako sredo od 8. do 10. ure, ko ima pouk z vajami v oddelku MM.

Tega dne so bili na vrsti kolidi; preučevali so jih s poskusom, ki so ga poimenovali Barve sončnega zahoda, po literaturi Chemistry in Context. Z zanimanjem smo sledili mnogim motivacijskim prijemom učiteljice, ki je znala približati teorijo razumljivo in motivirati učence, da so delali samostojno in pravilno. Po končanem pouku smo jo prosili za krajši pogovor.

● Ali je pouk kemije v mednarodni maturi zahtevnejši od našega programa?

– Pouk kemije v MM je precej zahtevnejši in obsežnejši od gimnazijskega programa. Matematično ovrednotenje relacij med posameznimi pojmi je temeljna sestavina tega programa.

● Koliko učencev je izbralo kemijo za maturitetni predmet?

– V šolskem letu 1990/91 se je v program MM v Ljubljani vpisalo 20 učencev. Od teh jih poslušala kemijo na višji ravni 16. Temu predmetu je namenjenih pet pedagoških ur na teden, od teh sta dve uri za samostojno eksperimentalno delo.

● Ali lahko poveš, kako poteka praktično delo učencev?

– Po zahtevah učnega načrta mora eksperimentalno delo obsegati najmanj 25 odstotkov vseh ur pouka kemije. Poskuse izbi-

ram sama po dostopni literaturi; pri tem posebej pazim, da je skoraj vsako geslo učnega načrta eksperimentalno preverjeno. Navodila za poskuse dobijo učenci nekaj dni prej. Na eksperimentalno delo se lahko tako pripravijo in po eksperimentu napišejo natančno poročilo. V njem je posebna pozornost namenjena ovrednotenju izidom poskusa glede na mogoče eksperimentalne napake in njihovo razlago. Pri ocenjevanju vsakega poskusa upoštevamo te kategorije: opazovanje, razumevanje eksperimenta, učencevo spretnost pri izpeljavi poskusa, razlago izidov poskusa, učencev odnos do samega poskusa.

Dosežene ocene so od 1 do 5, vendar to niso ocene v našem pomenu, temveč zgolj kazalniki učencevega približevanja nekemu cilju, ki je kot vzorec priložen učnemu programu.

● Kako preverjaš znanje učencev?

– Znanje učencev preverjam sproti s pisnimi preskusi (testi). Dosežek se vrednoti v odstotkih. Ti preskusi so diagnostični. Meni in učencem povedo, koliko znajo, skratka, kako razumejo obravnavano temo. V programu MM presoja znanje mednarodna komisija; 80 odstotkov učenceve ocene predstavlja uspeh na maturi in 20 odstotkov ocena eksperimentalnega dela, ki jo posameznemu učencu prisodi učitelj na podlagi poročil o eksperimentalnem delu. Prav takšno ocenjevanje postavlja učitelja in učenca v program MM v poseben medsebojni odnos. Oba se učita skupaj za nekega zunanega ocenjevalca. Med njima se splete prija-

teljska vez. Učenec postane resnično subjekt vzgojno-izobraževalnega procesa.

● Ob koncu pouka sem opazila, da si končala pouk z reševanjem problemov iz termodinamike. Ali je ta metoda stalna sestavina tvojega poučevanja?

– Za uspeh pri maturi je prav gotovo potrebna tudi določena stopnja izurjenosti za reševanje problemov. Zato je to obvezna sestavina pouka v programu MM. Veliko pozornost namenjam vprašanjem izbirnega tipa: k vprašanju je priloženih 5 do 6 odgovorov, ki so bolj ali manj pravilni, le en odgovor pa je popolnoma pravilen. Ta tip vprašanj zahteva, da učenci ne le odlično poznajo jezik, temveč da povsem poznajo snov. Precej

prakse zahtevajo tudi vprašanja esejnega tipa, pri katerih mora učenec določeno področje čim bolj natančno predstaviti iz podanih izhodišč.

● Kako so učenci motivirani za tako ustvarjalno delo?

– Za zdaj je v skupini primerno delovno ozračje, pri nekaterih učencih pa opažam prav željo po popolnem razumevanju obravnavane teme. Hodijo na konzultacije in poleg učbenikov prebirajo tudi drugo literaturo, ki jo imamo v knjižnici. Nekateri so se v tem šolskem letu zelo disciplinirali, kar zadeva eksakt-nost. Seveda pa bodo o resničnih uspehih ali neuspehih tega programa govorili izidi, ki jih bodo ti učenci dosegli pri maturi. Vse povedano je vendarle samo moja subjektivna ocena.

ELA TERAN

Sel, 1970-81

zanimivosti

Novosti, ki oživljajo šolo

Na letošnji enajsti razstavi učil in šolske opreme z mottom Izobraževanje za delo in življenje, ki sta jo med 9. in 13. aprilom pripravila Zavod RS za šolstvo in Gospodarsko razstavišče Ljubljana, smo si lahko ogledali veliko novosti, ki so jih najprizadevnejši učitelji in vzgojitelji vpeljali v svoje pedagoško delo v zadnjih letih.

Tisti, ki se ukvarjajo s predšolsko vzgojo, so pripravili razstavo vzgojnih sredstev Dobra igrača, prikazali vpeljevanje videa v vrtec in videofilme. V sklopu osnovne šole je bilo največ novosti na razredni stopnji. Deset srednjih kmetijskih šol nas je seznanilo s svojim delom – pripravljali so čudovite šopke rezanega cvetja, pekli poseben kruh iz različnih mok, postregli so s siri, mesnimi izdelki idr. Poblizje smo spoznali gradbene šole, steklarji iz Rogaske Slatine pa so presenetili s slikanjem na steklo. Srednji kovinarski šoli iz Kopra in Velenja ter Kladivar Žiri so nas popeljali v svet hidravlike, elektronike, robotike in računalniškega vodenja. Zdravstvo je prikazalo zobotehnično delo.

Posameznim predmetom so namenili še posebno pozornost: tako so predstavili projekt zgodnjega vpeljevanja učenja tujih jezikov, na ogled so bili zemljepisni učbeniki, delovni zvezki in drugo gradivo. Obiskovalci so se seznanili z uporabo računalnika pri eksperimentalnem pouku fizike in z računalniškim vodenjem fizikalnih poskusov, zanimiv je bil periodni sistem kemičnih elementov v kockah in nič manj novosti iz biologije. Nekateri so tokrat prvič slišali glasbo Orffovega instrumentarija, drugi pa prvič videli značilno istrsko kuhinjo, raznovrstne soli in začimbe, dobrote iz krušne peči (pregledno razstavo vsega tega so pripravili učenci in prizadevna učiteljica gospodinjstva, predvsem z Obale). Med računalniškimi projekti smo lahko videli ArsLogo, računalniško podprto šolsko knjižnico (projekt Šolnica), projekt Atlas in programsko opremo. Obiskovalci so spoznali še delo centra za usposabljanje invalidne mladine iz Kamnika in za rehabilitacijo sluha in govora iz Ljubljane ter ljubljanski in škofjeloški zavod za slepe in slabovidne.

Organizatorji so pripravili tudi več omizij o izobraževanju v Sloveniji za prihodnje stoletje, o strojništvu, kmetijstvu, slovenskem jeziku, glasbenem šolstvu in še kaj.

Posebna pozornost je bila namenjena videu. Obiskovalci so si lahko ogledali, kaj spada med aparaturno opremo vsake šole, kje vse je mogoče uporabljati video, najbolj pa je pritegnil videostudio – z vsemi napravami, ki omogočajo snemanje, montažo in distribucijo. Naše šole še niso tako opremljene, videostudio uporabljajo le na jeseniškem srednješolskem centru. (skromnejšo izvedbo še v Škofji Loki in na Ptujju), kjer je že pred več kot desetletjem učitelj Drago Fon začel ubirati prve korake na tem področju: najprej s šolsko opremo, ker pa je le-ta hitro zastarevala, jo je dokupoval kar sam. Poleg poučevanja elektrotehnike in videokrožka se vsa ta leta ukvarja s snemanjem videofilmov, te pa uspešno uporabljajo pri pouku. Največ filmov je posnel Drago Fon iz fizike, saj je prav pri tem predmetu treba zmeraj znova delati poskuse – ti se žal marsikdaj niti ne posrečijo, zato so posnetki na filmski trak toliko bolj praktični: učenci lahko vsi hkrati spremljajo poskus, vidijo ga večkrat in kadar koli. Učitelji se za takšne filme zelo zanimajo – pripraviti je bilo treba kar tristo videokaset s filmom o električnih pojavih, najbrž pa bo podobno tudi povpra-

ševanje po zdaj nastajajočem filmu o svetlobnih pojavih. Drago Fon bi ob svojem prizadevnem pionirskem delu najbrž že zdavnaj omagal, če ne bi imel kolegov v Škofji Loki in na Ptujju, ki počno podobno in spodbujajo drug drugega. Njihovo delo je po slovenskih šolah dobro znano (učitelji že nestrno pričakujejo video iz kemije), žal pa nimajo urejenega pravega položaja, ki jim bi priznaval bogato obslužbeno dejavnost. Kot vodje videocentrov bi se lahko ukvarjali le s snemanjem filmov, ki bi poživili in zboljšali pouk, z njimi pa bi oskrbovali slovenske šole.

Prvič v vseh teh letih, odkar se slovenski šolniki srečujejo na Gospodarskem razstavišču na sejmu učil, so se predstavili tudi glasbeniki. Glasbena vzgoja je v naših šolah prevečkrat le obrobna. Najbrž tudi zaradi tega, ker so ji ure zelo skopo odmerjene. Darinka Bole, svetovalka z Zavoda RS za šolstvo, pravi, da se ne potegujejo toliko za ure, kot za priznavanje glasbe v splošni izobrazbi sodobnega človeka. Z glasbeno vzgojo želijo vzgojiti dejavnega poslušalca, ki bo prepoznal dobro in slabo glasbo. Razstavljeno je bilo tudi didaktično gradivo za glasbeni pouk. Strokovnjaki pravijo, da tako kakovostnega in preglednega nimajo nikjer drugje v Evropi.

Težko je našeti vse novo, kar so skušali prikazati prizadevni razredni učitelji (integrirani pouk, projektno delo, diferencirani pouk, kopico didaktičnih iger in podobno). Spodbudna so predvsem opažanja strokovnjakov, ki spremljajo njihovo delo. Pravijo, da usmerja učitelje v številne nove prijeme spoznanja, da po starih vzorih ni več mogoče delati.

Ob zelo bogati razstavi učil in šolske opreme se je porodila zamisel, da bi jo v prihodnje pripravljali vsako leto. Kaj meni o tem Milena Smole, svetovalka za učila in opremo z Zavoda RS za šolstvo? »Če se bomo odločili, da bomo predstavljali vse, kar se novega dogaja po naših vrtcih in šolah, se bomo drugo leto spet videli. Ob takšni zasnovi razstave, kot smo jo imeli do zdaj, ko smo skušali izbrati le najboljše dosežke in novosti, pa je dovolj, če jo pripravljamo še vnaprej vsako drugo leto.«

LUČKA LEŠNIK

Letošnji program komiteja za izobraževanje OECD

Konec januarja je organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj OECD poslala svojim 24 državam članicam poročilo o novembrskem sestanku komiteja za izobraževanje. Tokrat so se ga udeležili tudi ministri, odgovorni za to dejavnost. Hkrati s poročilom so predlagali članicam osnutek novega programa sodelovanja v izobraževanju, tega pa bodo sprejeli na majskem sestanku komiteja.

Iz nalog, ki bodo v prihodnjih dveh letih imele prednost, razberemo, katerim problemom bo OECD v tem obdobju namenila največ pozornosti. Poleg statističnih raziskav, ki bodo temeljile na preskušeni metodologiji in rednem obravnavanju izobraževalne politike v posameznih državah članicah, bodo razpravljali o vzgoji in varstvu predšolskih otrok. O tem bo pripravil podrobno poročilo center OECD za raziskave in inovacije v izobraževanju, ki sistematično preučuje to problematiko že deset let. V OECD menijo, da je treba temu področju dati

RAZSTAVI ALPE-JADRAN NA ROB

Zgodnje učenje tujega jezika – velik dogodek za majhen narod

Nam ni težko izgovoriti Here's Henry the happy Hippopotamus, pa vam?

V drugi del sejma Alpe-Jadran, ki je potekal na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani od 9. do 13. aprila 1991, je bila uvrščena tudi 11. bienalna razstava UČILA IN ŠOLSKA OPREMA. Nekako odmaknjeno od živahne sejemske ponudbe so šole predstavile izbor dejavnosti pri posameznih predmetih in programih, med njimi tudi zgodnje učenje tujega jezika. Praktični prikaz zgodnejšega učenja tujega jezika, ki ga je idejno zasnovala in vodila profesorica Jelka Vinter z Zavoda RS za šolstvo, je bil na sporedu v četrtek, 11. 4. ob 11. uri v prostorih plesne šole Urška. Morda je bila kriva neprimerna ura, morda preslabo obveščanje šol o poteku dejavnosti na sejmu, morda prostor, ki ga je bilo težko najti, predstavitev je bila namreč slabo obiskana. Res škoda, saj je projekt ZGODNEJŠE UČENJE TUJEGA JEZIKA prav gotovo ena najpomembnejših novosti prihodnje slovenske osnovne šole, na šolah, med starši in učenci pa je za to novost izredno veliko zanimanja.

Na predstavitvi je sodelovalo več kot 50 malih šolarjev, ki so se za nastop v javnosti skrbno pripravljali in vse izpeljali brezhibno. Malo nas je bilo v dvorani, smo pa ti zato z večjim užitkom in veseljem spremljali pristrčne otroke in odlični učitelji. Učno uro nemškega jezika so pripravili učenci 3. razreda Osnovne šole Slava Klavora iz Maribora in profesorica Irena Oman, učno uro angleškega jezika pa učenci četrtega razreda Osnovne šole Toneta Tomšiča iz Ljubljane in profesorica Dunja Marguč. Učenci tretjega razreda so imeli za seboj približno 25 ur pouka, četrtošolci pa so svoje prikazano znanje pridobili v skromnih 15 urah. Obe šoli vpeljeta pouk tujega jezika v tretji in četrty razred v okviru že večkrat omenjenega eksperimenta. Dozdajšnji uspehi so izredno spodbudni, najlepša potrditev pozitivnih odzivov šol in upravičenost vpeljevanja tujega jezika v nižje razrede osnovnih šol pa je bila prav predstavitev na sejmu Alpe-Jadran.

Otroci so bili sproščeni, peli so, igrali so se, pogovor pa je tekel samo v tujem jeziku. komunikacija je bila spontana. Sedeli so v krogu, ob izvajanju raznih dejavnosti so se prosto gi-

bali. Očitno je bilo, da so takega pouka vajeni in da se »nastop« ni prav nič razlikoval od rednih učnih ur. Profesorici sta bili dirigentki, otroci pa izvrstno ubran orkester. Nastop je potrdil vsa teoretična izhodišča, ki jih mora upoštevati zgodnejši pouk tujega jezika:

– Ta pouk temelji na igri, na otrokovni radovednosti, ustvarjalnosti, vedoželjnosti. Tu ni strahu pred slovnico, ni dolgotrajnega učenja na pamet, ni tpetanja pred nepravilno izrečeno besedo, nasprotno, še tako težke glasovne kombinacije ne povzročajo otrokom nobenih težav.

– Vsi otroci so dejavni, ne le posamezniki.

– Motorika je izredno pomembna, razred ni nikoli statičen.

– Izrabiti je treba otrokov smisel za posnemanje govora in dejanj (v prvi fazi se zgodnji pouk tujega jezika začne z motorično imitacijo, tej pa spontano sledi še glasovna).

– Učno-vzgojni proces poteka samo v tujem jeziku.

– Otroci čutijo potrebo po govorjenju, uspehi pri igri so uspehi pri učenju tujega jezika, to pa zbujajo in večja motivacija. Otrok se igra, ne usvaja zavestno abstraktnih pojmov, vendar pa

je igra smotrno organizirana dejavnost, ki prinaša aktivno znanje, še več pa pasivnega. To pasivno znanje se bo v kasnejših letih učenja lažje in hitreje spremenilo v aktivno znanje – »input«.

– Otroci žive in mislijo v tujem jeziku, intuitivno dojemajo pomen celote, čeprav ne razumejo vsake besede.

– Tematska integracija z drugimi predmetnimi področji je uresničljiva in priporočljiva.

Po nastopu je profesorica Herta Orešič vodila še krajši posvet o zgodnjem učenju tujega jezika. Na kratko je orisala cilje projekta, poudarila široko ponudbo šol, ki žele sodelovati pri poskusu, in željo vseh, da bi zgodnejši pouk tujega jezika čimprej razširil na vse učence osnovnih šol v Sloveniji. Vsi smo se strinjali z njenim mnenjem, da je pouk tujega jezika v tretjem ali četrtem razredu le pripravnica ali poprejšnja jezikovna vzgoja, za katero so značilna vsa že omenjena metodčna načela. Nikakor ne smemo preprosto prenesti oblik in metod dela z višje stopnje na nižjo. Didaktična pot navzdol je veliko težja od obrnjene. Za uspešen pouk v jezikovni pripravnici moramo torej imeti predvsem zelo strokovno usposobljene učitelje. Nekateri evropski pokusi kažejo, da je pri zgodnjem pouku tujega jezika najuspešnejši lik razrednega učitelja, ki je dodatno usposobljen za pouk tujega jezika. V Avstriji že deset let vzga-

jajo te učitelje na študijski pini: razredni pouk – tuji jezik. Tega pri nas še ni, za zdaj rama poiskati drugo pot, to dodatno strokovno spopolnjevanje učiteljev tujega jezika. Profesorica Herta Orešič je omenila zanimivo misel o organizaciji tiva učiteljev, ki poučujejo jezik v nižjih razredih osnovnih šol in že imajo dragocene izkušnje pri prenosu začetka učenja jezika iz petega razreda v tretji ali četrty razred. Ti učitelji bi ne le pomagali drug drugemu, temveč bi imeli tudi mentorsko vlogo pri širjenju zgodnejše uvrstitve tujega jezika v predmetnik osnovne šole v celotnem slovenskem prostoru.

Ob posvetu je Cankarjeva razložba, Center Oxford, pripravila razstavo publikacij, ki so tečaj založbi na voljo za zgodnje učenje tujega jezika. Ponudba bogata in raznolika, od učbenikov in priročnikov za organizacijo raznih dejavnosti in iger do slovarjev, pesmaric in zvočnih posnetkov.

Magister Lojze Fošnerič, ravnatelj šole Slava Klavora v Mariboru je ob koncu posveta dejal: »Pouk tujega jezika je nekaj posebnega. To ni širjenje predmetnika, to ni pouk v klasičnem pomeu besede. To je sprostitve, animacija. Kaj vse se otroci učijo, kaj vse doživijo! Zame je meni zgodnje učenje tujega jezika velik dogodek za majhen narod!«

NEVENKA SELIŠKAR

VELIKA BRITANIJA

Bardov ritem

Skupina igralcev iz Kraljevskega narodnega gledališča v Londonu je konec marca organizirala delavnico za skupino angleških šolarjev. Poskusili so jim pokazati, kako potekajo vaje in priprave na predstavo, za zgled pa so vzeli Shakespeareovega Macbetha. Učenci so sami razčlenili besedilo ter se pri tem osredotočili na jasno pripoved in naddrobno razčlenitev. Sledila je sedemdesetminutna predstava. Igralci so posedli v krogu in ob tem doživeli, kako se udejanja proces, v katerem sodelujejo.

Organizatorji upajo, da bodo mladi po takšnem doživetju bolje razumeli igro in tudi bolj uživali v njej.

Lilian Briggs, učiteljica angleščine, je peljala dijake že v eno prejšnjih delavnic. »Smoter tega dneva je bil, naj bi učenci ob praktičnem delu, tesnem sodelovanju z igralci, dobili globlji vpogled v to tragedijo. Skusili so toliko različnih doživetij, da so se

lahko odzvali kot skupina in posamezniki: kasneje so pisali o tem naloge. Opisali so potek dela in ga ovrednotili, pisali pa tudi na temo čustvenosti Macbethu in lady Macbeth. To bil najvidnejši dosežek – dožitek, pri katerem smo vsi skupaj res uživali. Učenci so se prebolj navdušili za gledališče, tudi za angleško literaturo; želili so videti še več Shakespearea odru in prepričali so se, da dramatik v resnici sploh ni dolgačasen.«

Ena od učenek je opisala, kako so igralci uporabili igro z mami, da bi nazorno pokazali kaj je jabski pentameter. Skupaj so recitali verze v prizoru s tremi čarovnicami in jih spremljali z močnejšimi in nežnejšimi udarci dlani po tleh.

Drugo dekle je povedalo, da se je zgodilo potem: »Več igralcev nam je prikazalo pot družbenega položaja v Macbethu. Razvrstili so se glede položaj in vsak je povedal kratko zgodbo o tem, zakaj je prav tistem mestu. Zanimivo se mi zdelo, da ima lady Macbeth začetku nižji družbeni položaj kot njen mož. Potem so nam kazali igro s kartami, pri kateri vsaka oseba vzela karto in ogledala svoj družbeni položaj glede na število na karti – od ena do deset. S tem so hoteli povedati, kako pomembna sta v tej igri tust in moč in da sta pri vsaki osebi drugačna. Povabili so prostovoljce, da bi sami odigrali to igro s kartami.«

Skratka, ta dan jim je prinesel bogato in koristno izkušnjo. »Vsak je lahko povedal svoje, gledal in imel priložnost učiti v eni najboljnjih Shakespeareovih dram. Mnogi imajo Shakespeare za dolgočasnega, tak dogodek je priložnost, da spremenijo svoje mnenje.«

Po Guardianu, 26. 3. 1991, prevedla in priredila JANA CEDILNIK

Klobuk od znotraj, 1984, črno-bela fotografija

Šola in učitelj na vajejih države

Pod tem naslovom je pri Slovenskem društvu pedagogov izšel zbornik, namenjen zakonskim temeljem nove šolske ureditve, vprašanjem o njihovi smiselnosti, racionalnosti in trdnosti. Zbornik sta uredili in spremeno besedo zapisali Mirjam Milharčič-Hladnik in Mojca Šebart. V njunem uvodu lahko preberemo: »Neumnost obdelovanja šole ima dolgo zgodovino, svoje ustaljene metode dela, preverjene mehanizme delovanja in trdne institucionalne oblike. Kakor vse človeško podjetje z dolgo tradicijo pa ima tudi svoje kroniste, vestne in zveste zapisovalce ustvarjanja šolskega polja. Pri njih se lahko poučimo, kdaj in zakaj se je vse skupaj začelo, skozi zbornik pa bomo pokazali, kako se oblastni mehanizmi in njihovo grobo poseganje na šolsko polje, v vsem prevratnem času do danes, niso niti za las spremenili.« Na več kot 250 straneh so objavljena besedila Veljka Rusa, Zdenka Kodelje, Zdenka Medveša, Janeza Šmidovnika, Metoda Resmana, Eve D. Bahovec, Marjana Šetinca, Zoltana Jana, Janeza Bečaja, Ilije Juranciča, ki iz različnih zornih kotov obravnavajo šolsko zakonodajo in dogajanja, povezana z njo, zbrana pa so tudi stališča Sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti Slovenije, stališča do nove šolske zakonodaje, ki so jih izoblikovali Slovenska demokratična zveza Slovenije, Odbor za šolstvo pri Liberalno-demokratski stranki Slovenije, Stranka demokratične prenoje in Socialistična stranka Slovenije.

B. L.

Med stvarnim in idealnim

Pot do uspeha pri izpitu

Temeljno napotilo, kako uspeti pri izpitu je, da je nujno ugotoviti, kaj profesor sprašuje, kaj je zanj pomembno. Niti dva, ki predavata isti predmet na isti fakulteti po istem programu, ne namenjata enake pozornosti istim stvarim; vsak zahteva svoje, vsak ima svoja »bistva«, svojo filozofijo predmeta in poklica. Večina profesorjev sprašuje tisto snov, ki jo razloži na predavanjih, čeprav našteva veliko druge obvezne literature. Te snovi pa je zmeraj manj kakor v učbenikih in drugem učnem gradivu, in če se boste učili iz debelih knjig obvezne literature ter porabili ogromno časa, nekdo drug pa iz zapiskov, ki bodo obsegali le nekaj deset strani, bo lahko tisti, ki se uči iz zapiskov, pri izpitu uspešnejši. Učbeniki in skripta pa so zelo pomembno dopolnilo zapiskov, saj so le-ti zato, ker nastajajo hitro, zmeraj pomanjkljivi.

Žal se pri nas vse prepogosto dogaja, da profesor ne ponudi študentom učbenika, to pa v razvitem svetu ni v navadi. Morda je pri nas tako tudi zaradi tega, ker so učbeniki pri znanstveni promociji (habilitaciji) premalo ovrednoteni, v razvitem svetu pa so na višji ravni (text books). Naši profesorji tudi velikokrat navajajo obvezno literaturo, ki je ni mogoče dobiti ali pa je tudi sami niso prebrali, s tem pa spravljajo študente še v hujšo stisko in negotovost.

Iz tega, kar smo navedli, bi lahko spet sklepali, da je pač treba obiskovati predavanja, vendar je problem bolj celosten. Zaradi slabo organiziranih izvedbenih programov študent pogosto nima časa, da bi obiskoval predavanja. Če pa bi jih, ne bi bil uspešen, zmanjkalo bi mu časa. Razlog za to, da študentje ne hodijo na predavanja množično, tiči torej tudi v pomanjkanju časa, in ne le v indolenci

študentov, čeprav jim to tako radi očitamo. Študent pač ravna racionalno, in če profesor dolgočasno polglasno bere svojo skripto in imenuje to predavanje, hitro ugotovi, da je takšno poslušanje nesmiselno in ga ni več na predavanje.

Še več drugih različic najdemo v zvezi z učbeniki, najslabša pa je ta, da profesor ne ponudi učnega gradiva. Za to ima dve pretkani utemeljitvi: prva je, da učbenik odvrta študente od predavanja in da torej profesor sam sebi škoduje, če ga napiše. Drugi, še bolj zvit izgovor pa je, da je učbenik škodljiv, ker sili študenta, da se uči le iz enega vira, na univerzitetni ravni pa je potreben primerjalni študij; univerza ni osnovna šola. To zadnje se sicer lepo sliši, v tem je lahko tudi veliko resnice, vendar je v ozadju vse prepogosto profesorjeva lagodnost, lahko tudi nesposobnost ali pa skrit »policijski

Klobuk z Beuyom, od zgoraj, 1984, črno-bela fotografija

nagib», češ da lahko pri izpitu vsakega »najde«. Širino in primerjalnost je treba doseči bolj zakonito; predvideni morata biti pri vajah, seminarjih in podobnem, temeljne vsebine za izpit pa naj bodo dokončno podane. Če študent nima učnega gradiva in ni natančno obveščen, kaj se od njega zahteva, bodo uspehi v celoti zmeraj slabši, četudi bi študiral primerjalno. O tem ni dvoma, pa če še tako prisegamo na prednost primerjalnega študija.

Profesor neke fakultete, človekoljub, dober pedagog in velik strokovnjak na svojem področju, je v pogovoru o metodah poučevanja omenil, da vsak študent želi »zvrtati profesorju luknjo v glavo«, ter s tem nekoliko namignil na študentovo spekulativnost. Menimo, da je to prav, in tudi nujno, saj je edina pot ne le do uspeha pri izpitu, temveč tudi do pravega znanja.

Le malokateri študent bi bil uspešen, če tega ne bi počel. Steiner poroča o študentu, ki je dobil pri vseh predmetih samo najboljše ocene. Tak uspeh je dosegel tako, da je temeljito naštudiral kritično metodo svojih učiteljev, bil je sposoben skoraj do potankosti simulirati individualni slog svojih izpraševalcev. Svojih mnenj ni imel, a četudi bi jih imel, mu še na misel ne bi prišlo, da bi jih uporabil, saj bi zagotovo »zdrknili« z visokih ocen ter si zapravljal možnosti za kariero.

Nekaj podobnega si je privoščil pisec teh vrstic, ko je hodil na roditeljske sestanke za svojega otroka z listkom v roki; nanj mu je osnovnošolec napisal imena učiteljev in navodila, kaj sme in česa ne sme reči kateremu učitelju. Na koncu je bilo opozorilo, da ne bi zamešal navodil in imen (ker učitelj nisem poznal). Čeprav sem bil dolgoletni pedagoški delavec, v tistem času tudi pedagoški svetovalec (inspektor), mi seveda ni prišlo na misel, da bi govoril kaj iz svoje glave, držal sem se tistega, kar mi je napisal otrok. In bilo je uspešno.

Ko študentje ali učenci »vrtajo

luknje v profesorjeve glave«, uporabljajo tudi medgeneracijske komunikacije; te poti dobro delujejo, luknje so povsod zvrtnane, software je znan. In prav je tako, posebno v naših razmerah, ko še nismo dosegli sodobnih interakcijskih razmerij med učitelji in študenti, saj pravilen odnos zahteva popolno odprtost. Luknje v glavi imata oba, tisti, ki predava, in oni, ki se uči; oba naj bi natančno vedela, koga imata pred seboj.

Samozavest in napadalnost

Za uspeh pri izpitu je pomembna tudi samozavest, združena s primerno napadalnostjo. Zelo plahega, submisivnega študenta bo profesor odsvolil prej kakor samozvestnega in agresivnega. Neka samozavest in spretna agresivnost sta lahko tisti prag, ki odloča o pozitivni ali negativni oceni.

Vsak medčloveški odnos je tudi nekakšno tehtanje osebnostnih moči in vsak izid je ali zmaga, ali poraz, ali pa kompromis. Če bo na primer profesor pri izpitu začel s kritičnimi pripombami, češ, tole pa ne gre, kako pa si predstavljate izpit ipd., in če bo študent skrušen stokal ob poskusih rešitve, bo lahko hitro izgubil boj. Če pa se bo odzival samozvestno, češ, tule se mi je res nekoliko zataknilo, sicer pa stvari dobro razumem, na izpit sem se pripravil, in če bo kazal trdnost tudi z nebesednimi znamenji, bo lahko uspel. Igra samozvesti in napadalnosti je seveda tudi dvorezna in če jo presežemo, lahko povzročimo vrtno agresivnost. To je zaradi izjemno podrejenega študentovega položaja kdaj pa kdaj nevarno, vendar ostaja načelo. Samozavest s kančkom agresivnosti ni nikoli odveč, lahko celo premakne jeziček na tehtnici. Hujše je, ker sta samozavest in agresivnost del človekovega značaja, in če ju kdo nima, ju je težko zaigrati, potrebna je daljša vadba.

JOŽE TRČEK

odprta
šola

Kje vas in nas šola žuli

Ureja Tereza Žerdin

SVETOVALNI
CENTER ZA
OTROKE,
MLADOSTNIKE IN
STARŠE

Trikrat minus da minus

Minus krat minus da plus, trikrat minus pa minus. Tako je pri matematiki in očitno še pri kakšnem drugem predmetu, pri katerem se učenec po tretji neuspešni redovalni konferenci ne more več izveči. Takole piše mama iz severovzhodne Slovenije:

Bliža se konec šolskega leta. Mrzlica ocenjevanja in zaključevanja ocen postaja vsak dan očitnejša. Starši preživljamo doma večasih še hujše strese kot otroci v šoli. Izjava nekega profesorja, da učenec, ki je imel negativno oceno v treh ocenjevalnih obdobjih, ob koncu ne more imeti pozitivne, me je zelo prizadela. Menim, da ima učenec pravico popraviti negativno oceno tudi v zadnjem četrtletju. Kaj menite vi?

M. H.

Najprej sem se vprašala, kaj neki je gnalo profesorja, da je izjavil kaj takšnega. Skoraj bi si upala trditi, da prepričanje v trditve je ne. Lahko je bila le jeza; trenutna ali pa takšna, ki že dolgo gloda in ustvarja agresivnost, ki se je človek niti ne zaveda.

Pred nedavnim smo sorodniki praznovali rojstni dan. Kadar je skupaj več mladih, znajo odraslim povedati tudi »za nazaj« kakšno stvar, kakšno krivico, ki jim je obležala na duši. Mogoče je od tedaj že zelo dolgo, pa si je sami niso upali nikoli poočiti. Ko jih je skupaj več, obrnejo vse na šalo in ti povedo. Tako me je nečak spomnil na nekajedneve počitnice, ki jih je nekoč preživil pri nas. Skupaj z mojima fantoma naj bi pospravljali in jaz sem jih potem čisto po učiteljsko ocenila. Moja dva sta menda dobila odlično, nečak pa le prav dobro, čeprav se je zelo trudil. Rekel je, da je bil zelo žalosten in da še danes ne ve, v čem je bil slabši. Verjamem, da si zgodbe ni izmislil, ne morem pa verjeti, da sem bila lahko tako nora, tako kruta, hudobna in še bi lahko naštevala pridevnike z minus predznakom. Sprašujem se, kakšna agresija je morala biti nakopičena v meni in zakaj, da sem se znesla ravno nad nečakom. In to tako prefinjeno, s prav dobro oceno, ki je v šoli niti ni pogosto videl in bi mi bil moral biti zanj potemtakem celo hvaležen. Kdo ve, kje je tičal pravi vzrok; v kakovosti pospravljanja gotovo ne. Dogodek sem sama zase izrinila iz zavesti, saj mi res ne more biti v čast in ponos. Zgrožena pa se sprašujem, koliko grehov imam še na vesti; ne tistih, ki pomenijo deset božjih zapovedi, temveč onih: ne žali, ne delaj krivic, ne znašaj se nad nedolžnimi, ne ocenjuj po nepotrebnem, ne grozi z nezadostno oceno...

Kaj pa so ocene (med drugim)? Nič novega ne povem, če rečem, da so med drugim tudi grožnja; grožnja za naprej in kazni za nazaj. Mislim, da ima tudi izjava profesorja, ki jo navaja M. H. v svojem pismu, takšen vzročno-posledični prizvok. Lahko pade v jezi, ne da bi tisti, ki jo izreče, mislil resno. Morda tudi misli tako, morda se je v resnici že odločil, da kakšnega dijaka ne bo spustil; pa vendarle se mi zdi prva možnost verjetnejša. Učitelj ali profesor je na učenca, ki se tri četrt leta ni učil, lahko upravičeno jezen. Toda vseeno mu bo moral dati možnost za popravljanje ocene in jo ob dobrem uspehu tudi upoštevati.

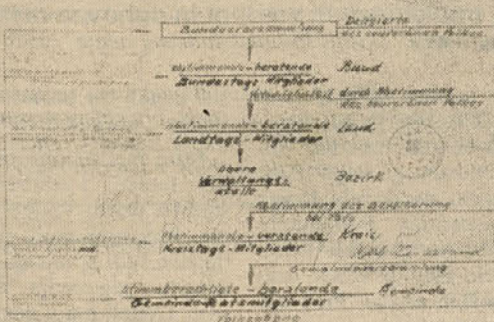
Poleg navedene izjave je za moje pojme sporna tudi ta, da učenec ne more imeti v takšnem primeru na koncu leta boljše ocene od zadostne, pa čeprav se je letoletno snov naučil recimo za odlično. To navsezadnje pomeni, da učenec snov odlično obvlada. Tudi »popravljanje za nazaj« se mi zdi za nedelo skupino otrok precej dvomljivo. Kadar si učenec ob očitnem trudu ne more sprosti zaslužiti pozitivne, je od otroka in njegovih staršev krivično pričakovati in zahtevati popravljanje za nazaj. Nemogoče. Predlagam, da bi imel vsak učitelj v svoji obveznosti (namesto česa drugega, manj potrebnega in manj pomembnega) tudi individualno učenje s posameznim otrokom – takšnim z nezadostno oceno. Le nekaj ur dela z otrokom bi zadoščalo, da bi vedel, koliko lahko od njega pričakuje in zahteva. Če bi spoznal, da ne more pričakovati več kot le najpreprostejše, bi bilo pošteno, da tudi zahteval ne bi. Kajti zahtevati in vedeti, da ne moreš pričakovati, bi bilo nekorektno. S takšnim preverjenim vedenjem lahko profesor v začetku maja pove nekemu učencu, da bo pač moral popravljati za nazaj, in nekemu drugemu, kaj bo treba znati za pozitivno.

Postanite tudi vi
naročnik Prosvetnega
delavca!

Eine demokratische
Volksmehrheit
handelt immer vernünftiger
als eine
an Machtausübung interessierte
Minderheit.

Joseph Beuys

Die Volksherrschaft!

In einem freiheitlich-demokratischen
Rechtsstaat
müssen alle Menschen
auf der gleichen Rechtsebene stehen!

Sonderrechte (Privilegien)
für einzelne – wie für Interessengruppen –
sind ungesetzlich.

Wir wollen, daß das Grundgesetz Art. 3
unverändert
bleibt.

Joseph Beuys

Ustanovni manifest za direktno demokracijo, mešana tehnika
na papirju, 1971/72

PISMO NA PRAVI NASLOV

Dragi Oton Župančič!

Ime mi je Gašper in hodim v četrtn razred. Po pravici povem, da se raje podim po dvorišču, kot pa sedim pri knjigi. Zato me kar naprej kregajo v šoli in doma. Tudi če se včasih kje zelo potrudim, tega nihče ne opazi. Takrat sem žalosten.

Pišem ti zato, ker se mi je zaradi tebe zgodila krivica, pa tudi zato, ker se nimam komu potožiti.

Tovarišica, ki ji odrasli pravijo gospa, nam je v ponedeljek naročila, da se moramo do drugega ponedeljka naučiti eno tvojo pesmico. Bilo mi je kar všeč, kajti tvoje pesmice imam rad, ker mi jih oči večkrat prebira. Že kar po naslovih uganem vsebino. Ko slišim Ciciban in čebela, takoj vem, kaj sta se pogovarjala. Najbolj pa so mi všeč tiste ta hecne. Zato sem si tudi izbral PREDPUSTNO. Pa še to se mi je zdelo prima, ker se naš trgovec piše Kurent. Vsi doma so pokali od smeha, ko sem rekel, da bom šel v trgovino, in ko me bo gospod Kurent vprašal, kaj želim, bom začel: »Ala Kurent, pa zagodi, pa zapiskaj na piščalko...«. Gotovo se bo razburil: »Ti bom že dal piščako, mulc!«

»Kaj res ne poznate te lepe Župančičeve pesmice?« »Ti mulc, ti!«, se bo tedaj nasmejal in mi dal cel zavitek žvečilnih zastonj.

V šoli sem pesmico povedal brez napake. Pa ne samo tako:
la, la, la, la, la, laaaaa.
la, la, la, la, la, laaaaa.

Saj sva se jo z očijem tako učila, da je bilo že kar tečno. Celo dihati nisem smel, kjer bi se mi zljubilo. Potem sem bil zelo potrt, ko je tovarišica rekla, da sem zaslužil trojko. Gotovo se je razočaranje videlo tudi na mojem obrazu, ker je dodala, da je pesmica prekratka.

Seveda si nisem upal povedati, da ni nič naročila, kako dolga mora biti pesmica. Tovarišica bi takoj začela vpiti, da sem nesramnež in še kaj in bi zvedel vse za nazaj in še to, da tak gnoj, kot sem jaz, še za na njivo ni dober.

Tudi očiju ni bilo prav, ko sem mu povedal. Pa ni bil hud name, ker je rekel: »Kozal!« Potem je vzel digitronček in ugotovil, da je pač ena vrstica tvoje pesmice vredna 2,67 točke. Ker tega nisem razumel, sem bil takoj kaznovan z uporabo nalogo: pesmica ima 8 vrstic, ker si za vseh 8 dobil trojko, je ena vrstica vredna koliko? Izračunaj tudi, koliko vrstic bi se moral naučiti, da bi dobil petico.

Z računanjem sem se precej namučil. Že sem ga hotel vprašati, koliko bi potem dobil za Cicibana in čebelo, pa sem si premislil, ker bi moral spet računati.

Vseh teh težav ne bi bilo, če bi bile tvoje pesmice enako dolge. Potem bi tovarišica morda celo opazila, da sem se potrudil.

Res pa je, da ti takrat nisi mogel vedeti, kako dolge pesmice ima naša tovarišica rada.

Zato nisem hud nate.

Tvoj Gašper

nove knjige

Po sledih zgodovine

Pri založbi Mladinska knjiga je izšlo: Peter Božič, *Človek in senca*; zbornik Srednja Evropa; Franček Rudolf, *Kratka zgodovina Slovencev*.

V zbirki Nova slovenska knjiga je izšlo delo Petra Božiča *Človek in senca*, ki vsebinsko pravzaprav ni več tako novo. V njem so namreč objavljene štiri novele tega pisca, ki so že znane bralcem Besede in Revije 57, še nikoli pa niso bile dostopne v knjižni izdaji. To so pripovedi *Beli šal*, *Človek in senca*, *Mož v mesecu in živali bežijo*, natisnjene v letih 1954 do 1957. Po skoraj 40. letih se te pripovedi izražajo tako, kot je bilo mogoče slutiti že tedaj. Zato jih lahko uvrstimo v takrat vsebinsko naj-sodobnejšo slovensko prozo, ki je tako slogovno kot formalno prelamala tradicijo dotedanjega slovenskega pripovedništva. Ta Božičeva proza je nakazovala slogovno-vsebinske premike s svojimi notranje monologiziranimi pripovedmi, iz katerih se umakne vsebinska zasnovanost, značilna za dotedanjo prozo, in dobi značilnost eksistencializma. Pojavlja se kot izrazito samosvoja različica toka zavesti ali eksistencialistične proze, ki je ni mogoče uokviriti v tedanje sorodne svetovne klasične romane tega tipa. Njena vrednost in zanimivost se kaže, zlasti v odnosu do tedanjega časa in razmer v tedanji literaturi, danes jasneje kot sta se nazirali v petdesetih letih in sta razvidnejši.

V zbirki Kultura je izšel zbornik *Srednja Evropa*. V njem so zbrani članki naših in tujih esejistov, ki so v preteklih letih pisali o tem pojmu. Peter Vodopivec je izbral in uredil besedila v zborniku, zajeti pa je skušal izbrane razprave in eseje o tej temi iz

zadnjih petih, šestih let. Knjiga je prerez skozi vse te razprave, odpira številne nove dileme, obenem pa kaže, da ima ta tema že svoje uveljavljene termine, saj je ideja Srednje Evrope zaživela že pred vojno, v fašizmu pa doživela popolnoma drugačno interpretacijo. Besedila v zborniku predvsem predstavljajo poglobljene smeri v razmišljanju o tej tematiki, marsikatera od njih so sčasoma izgubila svojo aktualnost, toda takšna, kakršna so, pritrilna, odklonilna ali kritična, z različnih strani osvetljujejo ta pojem. Nekatere misli in mnenja so se prav v zdajšnjem času izkazala kot izredno aktualna, saj izzivajo k vpraševanju o marsičem: kaj nas v tem območju povezuje, kaj razdružuje, kako in koliko stvarna je naša zgodovinska usoda in kako smo v povezavi z drugimi narodi. Pripovedke o Srednji Evropi so napisali Peter Vodopivec, France Bučar, Bogo Grafenauer, Tine Hribar, Janko Kos, Marjan Rožanc, Dimitrij Rupel, Danilo Kiš, Milan Kundera, Raimondo Strassoldo idr.

Naj na koncu omenimo še eno novost iz slovenske prozne ustvarjalnosti: v zbirki Žamet je namreč izšla knjiga Frančka Rudolfa *Kratka zgodovina Slovencev – legenda o strukturi*, besedilo, ki je nekakšno humoristično-satirično kramljanje o naši zgodovini, pa ne le o njej – temveč tudi o današnjosti. Kot takšna ostaja ta knjiga edino humoristično delo o naši usodi – morda jo je že zaradi tega dobro prebrati.

V. K.

Od Pravopisa s srcem do Muce mace

Opogumlja spoznanje, da denarna suša še ni poparila šolskih listov in da so tako mentorji kot učenci še polni svežih zamisli.

To so spet dokazali na Osnovni šoli dr. Pavla Lunačka v Sentrupertu. Izdali so *Pravopis (s srcem)*, tematsko številko Preprostih besed z izvorno Kosovo ilustracijo na naslovnici.

Navadno se šolarjem, kadar je na vrsti kako pravopisno poglavje, podaljša obraz. Na omenjeni šoli pa se je novinarski krožek prijazno spopadel s pravopisnimi vsebinami. Nastalo je poučno šolsko glasilo, ki že od daleč opozarja, da je slovnična snov lahko tudi zanimiva. Tem dolenjskim šolarjem se ne zdi odveč tretji slovnični orehe in si z več strani ogledati jezikovni problem(-ček). Najbrž ni kaj dosti šol čutilo potrebe, da ob izidu pravopisnih Pravil ukrene kaj več kot to, da učence s tem seznanijo. Mladi časniki, likovniki in drugi učenci iz Sentruperta – mentorske roke in spodbude ne smemo prezreti – so poskrbeli za svoje sošolce tako, da so jim predstavili dober izsek iz življenja jezika. Ne samo to. Posamezniki so (spet!) dokazali, da jim slovnična snov podžiga tudi ustvarjalnost. Sodeč po omenjenem glasilu, na tej šoli materinščina ni na repu priljubljenosti. Zapis v njem zanikajo splošno mnenje tega ali onega slavista, češ da v srednji šoli novinci niso tako spretni ubesedovalci.

Tudi Zvončki, šolski list učenec dopolnilnega pouka materinščine v Krefeldu, dokazujejo, da se celo šolarji v tujem jezikovnem okolju spoznajo tako na oblikovanje besedila kot na slovensko skladnjo.

Na Osnovni šoli Petra Kavčiča v Škofji Loki so kot poseben snopič *Loške medle* izdali pesniško zbirko *Muca mace se peti uči*. Neža Maurer ji je napisala spodbujajoče uvodne besede. Prebiranje pesmi nas hitro spomni na geslo iz Kurirčka: Umetnost pisanja se začneja z užitek čenja. Čečkanje je tu že mimo, umetniške vrednosti pa v pesmih še ni na pretek. Šolarji so upesnili svet tako, kot so po najboljšem hotenju in čutenju mogli. Poezija jim je prirasla k srcu in gotovo jo bodo imeli zmeraj radi. Ta ali oni posameznik se bo nemara prebil med pesniška imena. Zmeraj je tako: na začetku sta potreba in volja, sledi pa, če tako hočejo muze, pesniška rast in razcvet. Razveseljuje pa ugotovitev, da je tudi najmlajši rod naklonjen upesnjevanju, tako da ostajamo kot narod ena sama velika pesniška duša. Na isti šoli izhaja tudi šolski list 4. b razreda, Mala loška medla. Njegove tematske številke (narodopisna, ekološko-naravoslovna...) obetajo, da bodo današnji mladi ustvarjalci in raziskovalci jutri pri svojem delu zanesljivi in uspešni.

BERTA GOLOB

Sel, 1970–81

»Šahovski misli« na pot

Na Slovenskem je že pred leti izhajala strokovna šahovska revija, vendar je zamrla, zdaj pa je pred nami prva številka nove Šahovske misli. Izhajanje tovrstne revije je nadvse spodbudno dejanje, saj oživlja šahovsko življenje in zagotavlja večstransko vsebino s tega področja. To pa bo koristilo šahistom različnih profilov, od začetnika do spretnega šahista in preskušenega mojstra.

Za izhajanje Šahovske misli je poskrbel Šahovska zveza Slovenije, izdajateljcem – dejavnim vrhničanom pa je treba izreči priznanje, da so zasnovali in izdali privlačno revijo, ki bo prav gotovo pritegnila šahiste raznih ravni šahovskega znanja. Že prva številka revije kaže, da so uredniki (glavni urednik Angelo Arčon, odgovorni Leon Gostiša) namenili veliko pozornost slovenskemu šahu in šahu na Slovenskem. V prihodnje lahko pričakujemo tudi malce več poročil o pomembnih dogodkih iz mednarodnih aren, pač tisto, kar spada v sodobno oznamovanje šahovskega dogajanja. Tako bomo prispevke o vtisih z državnega prvenstva, šahovskem turnirju v Postojni, šahovskem festivalu na Bledu 91. 1. mednarodnem ženskem šahovskem turnirju v Novi Gorici. Predstaviti republiškega prvaka, osemnajstletnega Igorja Jelena je dodan njegov komentar Partije z Gostišo. Analize te partije so trajale 97 ur, to pa je že številka, primerna za Guinnessovo knjigo rekordov.

Bralec revije si nedvomno želi tako obširnih in izčrpnih komentarjev; če bo v vsaki številki Šahovske misli ena partija komentirana tako, bodo šahisti nadvse zadovoljni. Poleg rubrike Za mlade in zvedave najdemo v razdelku Šahovsko izpolnjevanje avtorja Iztoka Jelena, ki je poskrbel za višjo šolo šaha, v Kotičku za pouk pa bodo našli šahisti raznih moči poučne zgledke. Kar troje rubrik pomaga šahistom začetnikom različnih ravni: v njih so nazorni zgledi šahovskih partij in dogodkov, skratka obilo koristnega. Uredniki so to storili namenoma – za podmladek in da bi mladi šahisti sprejeli revijo Šahovska misel za svojo. Obeta se nam, da bomo od številke do številke sledili (domači) šahovski zgodovini (A. Preinfalk), v rubriki o Literaturi pa je tokrat beseda o šahovski enciklopediji. Prostor v reviji sta našla tudi dopisni in problemski šah. Ob 70-letnici velemojstra Stojana Puca so postregli s tremi značilnimi partijami. Šahovski utrip se navezuje na nekaj poglobljenih turnirjev po svetu. Na koncu najdemo tudi zabavni kotiček ter rubriko Računalnik in šah. Seveda je vmes še več novic o krajevnih dogodkih in izidih. Letos bo izšlo šest števk, naročnina pa znaša 150 dinarjev. To je nadvse spodbudno in primerno za vsak žep.

Šahovski krožki po šolah bodo našli v Šahovski misli strokovno gradivo, ki je podano zanimivo in privlačno.

I. G.

Antologija pesmi, ki so jih najmlajši sprejeli za svoje

Saša Vegri, Kaj se zgodi, če kdo ne spi, Mladinska knjiga Ljubljana 1991

Čas zanesljivo opravi svoje; tudi ali še posebej, ko gre za vrednotenje nekega ustvarjalnega dela iz primerne razdalje. Tako lahko danes brez zadržkov zapisemo, da je Albina Vodopivec, veliko bolj znana po pesniškem imenu Saša Vegri, že lep čas uveljavljena ustvarjalka s trdnim položajem na slovenskem Parnasu, pa naj gre za tako imenovano otroško ali odraslo poezijo. In vendar, če se s te današnje perspektive ozremo dobrih trideset let nazaj, bi bila takrat takšna napoved dokaj tvegana. Ko je namreč Saša Vegri ob koncu petdesetih in v šestdesetih letih objavila tri knjige lirike, te spriču podarjene avantgardnosti tedaj, predvsem pri nekaterih starejših kolegih, niso bile kdove kako lepo sprejete. Zato pa je bil pesničin prestop v tabor ustvarjalcev za najmlajše, kamor se je obrnila po nekajtem molku, nadvse uspešen in odmeven.

Po šaljivi zgodbi v slikanici Jure kvak kvak je bila njena prva zbirka pesmi za otroke, Mama pravi, da v očeki glavi (1977), gotovo eden najvidnejših prispevkov, ki so pospešili prehod slovenske poezije za najmlajše od konvencionalnih, tradicionalno-didaktičnih k bolj sproščenim pesniškim oblikam in postopkom. Za to zbirko je Vegrijeva prejela Levstikovo nagrado. To priznanje jo je bržkone spodbudilo, da je napisala še zbirko To niso pesmi za otroke ali kako se dela otroke (1983) ter ciklus Knjiga imen ali kaj je rekel praded, ki je v celoti prav tako vključen v pričujočo retrospektivno antologijo.

Knjiga z za Vergijevo značilnim dolгим naslovom Kaj se zgodi, če kdo ne spi je potemtakem zaokrožen pregled njenega

skoraj petnajstletnega objavljanja pesmi za otroke in, seveda, ne le zanje, saj je marsikatera metafora ali besedna igra bržkone laže razumljiva odraslim – kljub temu da so večidel že oglušeli, oslepele in sploh otopeli za prvinsko otroško igrivost.

Berta Golob v sklepni spremeni besedi posebej opozarja na nekatere poglobljene značilnosti te samosvoje, razločno prepoznavne poezije. Medtem ko dajejo prva dva zbirka ton »vsakdanjega doživljanja, izkustvo, domišljija, radoživost, radovednost, igrivost, oblikovna izbrusjenost, sodobna leksika, besedne igre, upesnjevanje nepoetskih tem, občutljivo odzivanje, povsod njena pravilčnost in pravilna vsakdanost, kobacanje iz otroštva v navidezno odraslost, potreba po varnosti, raziskovalni pogum, mulčevsko tveganje, beg pred dolgočasjem in odnos do odraslih,« je v tretjem ciklu v Knjigi imen, poudarek drugje. Dejanja junakov, dečkov in deklic z imeni od Alojzije do Žigga namreč na samosvoj način komentira praded. S tem je avtorica »od vnukov do pradedov zgradila most kar čez štiri človeške rodove, pri čemer se izkaže, da so otroci neusahljiv vir za modrost, modrih,« še ugotavlja Berta Golob. Pradedov pogled je pri tem obrnjen še vase, zato gleda na »dogodke vnukov skozi dioptrijo svojih izkušenj. Vendar ne samo izkušenj, ampak tudi še zmeraj iskrih želja...«

Duhovite in vedre verze spremljajo prav tako duhovite in vedre črno-bele ilustracije Marjane Mančka, ki tukaj znova izpričuje posluš za igrivo večplastnost besednega sporočila.

IZTOK ILICH

Kako otrok dozoreva

Dr. M. Scott: Ljubezen in duhovna rast. Nova psihologija ljubezni, tradicionalnih vrednot in duhovne rasti. MK Ljubljana 1990

Delo je vredno predstavitev, ne le zaradi vsebin, ki jih obravnava, temveč tudi izredno privlačnega avtorjevega sloga. Zato ne preseneča, da je bila knjiga v ZDA uspešnica. Pomembno je, da jo poznajo tudi naši učitelji, kajti delo vsebuje veliko trajnih pedagoških resnic. Prav njihovo uresničevanje v pedagoškem procesu lahko zagotavlja učenčev duhovno rast. Pot do teh resnic, pravi avtor, je dolgotrajna. In če avtorjevo misel še dopolnimo: dolgotrajna in zelo težavna, zlasti danes v naši družbi, ki se je znašla v novi življenjski stvarnosti, v političnem pluralizmu. Ta prinaša učitelju pri uresničevanju učenčeve duhovne rasti ne le več svobode, temveč tudi večjo odgovornost.

Publikacija ima štiri dele z naslovi: Disiplina, Ljubezen, Osebnostna rast in vera in Milost. V prvem delu avtor izrazito poudarja probleme. Samo zaradi teh lahko učenec sploh duševno in duhovno raste, zato ga je treba navajati na nenehno spopadanje z njimi. Sploh je vzgoja, poudarja avtor, silno zapletena. Zato se starši težko odločajo. Avtor opozarja, da je nujno oblikovati učenčev jaz v pedagoškem procesu.

Drugi del govori o razmišljanju o ljubezni. Ta je prevelika in pregloboka, da bi jo lahko resnično razumeli ali opisali z besedami. Edini resnični namen ljubezni je prav duhovna rast ali človekov razvoj.

Avtorju je vredno prisluhniti tudi pri njegovem izrekanju o prihodu velike modrosti prav »iz otroških ust«. Čim več vedo starši o svojem otroku, tem več ga lahko (na)učijo.

Zelo zanimiv je opis pedagoškega odnosa, ki ga mora ustva-

riti učitelj do učenca. Učitelj je dajalec, učenec prejemnik.

Njun medsebojni odnos mora biti ljubeč. Ljubezen je dvostranska cesta, vzajemno dogajanje, kjer prejemnik tudi daje in dajalec tudi sprejema. Ljubezen učenca zagotavlja osebnostno rast. Učitelj naj v učenca razvija duhovno rast na najvišji ravni. Zavedati se mora, da učenec nenehno duhovno raste, zori. Učenec je bitje, ki se nenehno razvija. Avtorjevo opozorilo je namenjeno tudi staršem. Šele po temeljitim spoznanju svojih vrednot namreč lahko starši vedo, kaj je dobro za njihove otroke. Šele tako lahko pripomorejo k razvoju osebnosti svojih otrok.

V tretjem delu najde bralec avtorjevo misel, da se ljudje zelo različno sporazumevamo in živimo. Življenje je trpljenje z veliko nasprotji. Pomemben pogled in temelj za življenje daje otroku družina, v kateri si pride biva otrok najpomembnejši del svoje (splošne) kulture. Zato je nepomembno, kakšno življenje ustvarjajo starši v družini svojih otrokom s svojim vedenjem (Tudi) družina mora pripomoček otrokovi osebnosti rasti k otrokovemu razumevanju zapletenosti življenja.

Četrty del govori o milosti. Življenje v 20. stoletju je zapleteno. Ko je človek nadomestil svoje človeške mite z znanstvenimi informacijami, je začutil, kako je nepomemben. Danes živimo v obdobju znanosti, zato se moramo nenehno učiti, širiti svoje znanje, svoje vidno polje in to tako, da skrbno predelamo in posrkamo vase nove informacije.

Knjigo je vredno prebrati. ALOJZIJA ŽIDAN

Kažuni

Marjan Tomšič, *Kratka proza, Kmečki glas* 1990

Marjan Tomšič je svojevrsten pisatelj. Z njegovim ustvarjanjem je začela nastajati in se razvijati za slovensko prozo zvrstnost specifična prozna pripoved, poseben tip proze, ki jo označujemo z izrazom »magični realizem«. Marjan Tomšič je tudi tisti literarni pripovednik, ki oživlja mitično prapodobo davne Istre, ki deloma še živi v spominih starih Istranov.

Te vsebinske težnje nakazuje nova knjiga že s samim, povsem značilnim naslovom. Kažuni, po katerih je ta kratka proza naslovljena, so okrogle poljske hišice, ki so jih Istrani včasih uporabljali za zavetje in shranjevanje orodja, nekateri viri pa pričajo, da so prvotni Slovani verjeli celo živeli v njih. Takšne, tako grajene in postavljene na njivah, so prav magične, so pa tudi posebnost v tej arhetipski, čisto neokrnjeni pokrajini.

Tomšičeva proza se je razvijala skozi različne prijeme in oblike. Polagoma se je razvil v pisca, ki mu notranje čutenje narekuje izbiro teme; vživel se je v istrsko pokrajino in odkril v njej arhetipski, še povsem nedotaknjeni svet, prizorišče, na katerem se razvija njegova proza. V njej se obrača k svojemu istrskemu človeku, k njegovemu življenju, ki je kakor istrska pokrajina: trdo, ostro in neusmiljeno, osamelost in grobo. Kot takšno sicer ni kaj posebnega, toda avtor zna v svojem besedilu svojevrstno združevati obvladovanje snovi po nekakšni svetovnoliterarni usmeritvi ter posebnih značilnostih nekega sveta in njegove duhovnosti. Pred leti začeti proces pisateljevega notranjega razvoja in njegovega doumevanja in čutenja okolja, pokrajine, se Tomšiču oblikuje v slogovno pretanjeno in humoristično-ironizirano pripoved, ki se umešča v imaginarno postavljeno istrski prostor, ta pa se zarisuje kot domače okolje, kot meje dejanskega bivanja in obenem že kot prostor na magični ravni. Izkaže se kot tisto s specifično označeno mesto, kjer se razgrinjajo kratke prozne pripovedi o človeških usodah, oznamovanih s tragiko majhnosti, o bolečinah in veselju, življenju, ki ga prežema ironija. Ta blaga ironija, ki preide ponekod v povsem kmečko na široko razpotegnjen, burkast in ponekod tudi robot humor, prežema vse dogajanje.

Tomšičeva proza združuje tako dve prvinski sili – elementarno in magično. Magične meje, ki razklepajo njegovo deloma skoraj naturalistično-realistično pripoved, so meje istrske pokrajine, ki se ji avtor v zadnjem desetletju zapisuje s svojo značilno držo pripadnosti. Pomeni mu nekako od sveta pozabljen, pa prav zato prvinski kraj, kjer ostajajo ohranjene še vse prvotne vrednote. In prav ta osamelost Istre, njena odvezanost od drugega sveta daje pokrajini značilno nadpomenskost: bivati v njej pomeni bivati v arhaičnem magičnem svetu, ki ga močno obvladuje jejo prvine verjetja in verovanja. Element magičnega je povezan z drugim, tudi prvinskim, ki je prav lahko nasproti pol zemeljskemu: tistemu prvinskemu sobivanju človeka z naravo, ki je hkrati tudi nenehni človekov boj za obstoj, preživetje, boj, ki ga bije človek z zemljo – zanj in proti njej.

VLASTA KUNEJ

REDNI RAZPISI

del in nalog vzgojiteljev, učiteljev in drugih strokovnih delavcev
v vzgojno-varstvenih in vzgojno-izobraževalnih organizacijah 1991/92

OSNOVNA ŠOLA IVAN CANKAR VRHNIKA, Lošca 1, 61360 VRHNIKA

1. SVET ŠOLE

razpisuje prosta dela s posebnimi pooblastili in odgovornostmi

- **POMOČNIKA RAVNATELJA – ORGANIZACIJSKO-PE-DAGOŠKI VODJA RAZREDNEGA POUKA**
- **POMOČNIKA RAVNATELJA – ORGANIZACIJSKO-PE-DAGOŠKI VODJA PREDMETNEGA POUKA**

Pogoji:
Kandidata morata izpolnjevati pogoje, določene z Zakonom o zavodih, Zakonom o osnovni šoli, imeti najmanj 5 let delovnih izkušenj pri vzgojno-izobraževalnem delu in opravljen strokovni izpit.

Imenovana bosta za 4 leta. Začetek dela 1. 9. 1991.

Prijave z dokazili pošljite v 8 dneh po objavi razpisa na naslov Osnovna šola Ivan Cankar Vrhnika, Lošca 1, 61360 Vrhnika, s pripisom »za razpisno komisijo«.

Kandidati bodo obveščeni o izidu razpisa v 15 dneh po izbiri.

2. KOMISIJA ZA DELOVNA RAZMERJA

razpisuje prosta dela

- **2 UČITELJEV RAZREDNEGA POUKA**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom

Pogoj: učitelj razrednega pouka, opravljen strokovni izpit

- **UČITELJA SLOVENSKEGA IN ANGLEŠKEGA JEZIKA**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom

Pogoj: PRU, smer slovenski jezik-angleški jezik, opravljen strokovni izpit.

- **UČITELJA SLOVENSKEGA JEZIKA IN ZGODOVINE**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom

Pogoj: PRU, smer slovenski jezik-zgodovina, opravljen strokovni izpit

- **UČITELJA ANGLEŠKEGA JEZIKA**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom

Pogoj: PRU, smer angleščina-nemščina, opravljen strokovni izpit

- **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom

Pogoj: PRU, smer tehnična vzgoja-fizika ali tehnična vzgoja-matematika ali tehnična vzgoja-biologija, opravljen strokovni izpit

- **UČITELJA V ODDELKU S PRILAGOJENIM PROGRAMOM**, za določen čas (do 31. 8. 1992), s polnim delovnim časom

Pogoj: učitelj za lažje duševno prizadete otroke

- **UČITELJA SLOVENSKEGA JEZIKA**, za določen čas (predvidoma do 31. 8. 1992 – nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu), s polnim delovnim časom

Pogoj: PRU, smer slovenski jezik, lahko tudi absolvent

- **UČITELJA MATEMATIKE**, za določen čas (do 20. 2. 1992 – nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu), s polnim delovnim časom

Pogoj: PRU, smer matematika-fizika, lahko tudi absolvent – študent

- **VODJE ŠOLSKE PREHRANE**, za določen čas (do 31. 3. 1992 – nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu), s polnim delovnim časom

Pogoj: PRU, smer gospodinjstvo-biologija, lahko tudi živilski tehnolog.

Začetek dela je za vsa razpisana dela 1. 9. 1991.

Prijave z dokazili pošljite v 8 dneh po objavi razpisa na naslov Osnovna šola Ivan Cankar Vrhnika, Lošca 1, 61360 Vrhnika. Kandidati bodo obveščeni o izidu razpisa v 15 dneh po izbiri.

CENTER ZA USPOSABLJANJE ELVIRA VATOVEC STRUNJAN

Komisija za delovna razmerja

razpisuje prosta dela in naloge:

- **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE**, PRU ali P, za nedoločen čas
- **3 SPECIALNIH PEDAGOGOVI** za delo v vzgoji, za nedoločen čas, VŠ izobrazba, smer DP
- **3 SPECIALNIH PEDAGOGOVI** za delo v vzgoji, za določen čas, VŠ izobrazba, smer DP

Z vsemi kandidati bomo sklenili delovno razmerje s 1. 9. 1991.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o strokovnosti v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Center za usposabljanje Elvire Vatovec Strunjan, Strunjan 140, 66320 Portorož.

O izidu razpisa bodo obveščeni v 15 dneh po izbiri.

OSNOVNA ŠOLA FRANCA ROZMANA STANETA

61210 Lj. Šentvid

Prušnikova 85

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA GLASBENEGA POUKA**, PRU ali P, za nedoločen čas, s polovično delovno obveznostjo. Začetek dela 1. 9. 1991. Poskusna doba je 3 mesece.

- **UČITELJA MATEMATIKE**, PRU ali P, za nedoločen čas, s polovično delovno obveznostjo. Začetek dela 1. 9. 1991. Poskusna doba je 3 mesece.

- **ŠPORTNEGA PEDAGOGA**, PRU ali P, za delo v športnem oddelku.

Posebni pogoji:
– diplomant FTT ali
– diplomant PA, smer razredni pouk, z dokazili o posebnih znanjih (smučarski učitelj ali trener).

– Kandidat mora imeti veselje za delo s športnimi oddelki na razredni stopnji.

Začetek dela 1. 9. 1991. Poskusna doba 3 mesece.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pisno v 15 dneh na Osnovno šolo Franc Rozman Stane, Prušnikova 85, Ljubljana Šentvid.

Komisija za volitve, imenovanja, kadrovske zadeve, odlikovanja in priznanja

SKUPŠČINE OBČINE TRŽIČ

razpisuje po 35. in 70. členu Zakona o zavodih (Ur. l. RS, št. 12/91), 137. členu Zakona o osnovni šoli (Ur. l. SRS, št. 5/80, 29/86 in 31/86) in Zakonu o spremembah določb zakonov, ki določajo pooblastila in naloge družbenopolitičnih organizacij (Ur. l. RS, št. 8/90) prosto delovno mesto

RAVNATELJA OSNOVNE ŠOLE HEROJA GRAJZARJA TRŽIČ

Za ravnatelja je lahko imenovan kandidat, ki

- izpolnjuje pogoje za opravljanje del učitelja po določbi 96. člena Zakona o osnovni šoli ali šolskega svetovalnega oziroma strokovnega delavca po določbi 98. člena cit. zakona
- ima 5 let delovnih izkušenj po opravljenem strokovnem izpitu v vzgojno-izobraževalnem delu ter
- organizacijske in strokovne sposobnosti, in te dokazuje s svojim preteklim delom

Izbrani kandidat bo imenovan za 4 leta.

Kandidati, ki izpolnjujejo pogoje, naj v 8 dneh po objavi razpisa pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev Komisiji za volitve, imenovanja, kadrovske zadeve, odlikovanja in priznanja Skupščine občine Tržič, Trg svobode 18, 64290 Tržič.

Prijavljeni kandidati bodo o izbiri obveščeni 15 dni po odločitvi.

OSNOVNA ŠOLA XI. SNOUB MILOŠA ZIDANŠKA ŠMARTNO PRI SLOVENJ GRADCU

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA LIKOVNE VZGOJE**

za nedoločen čas, s polovičnim delovnim časom.

Začetek dela 1. 9. 1991.

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje, določene z Zakonom o osnovni šoli. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj pošljejo na osnovno šolo XI. SNOUB Miloša Zidanška, Šmartno pri Slovenj Gradcu v 15 dneh po objavi razpisa.

O izbiri bodo obveščeni v 15 dneh po poteku razpisa.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI ZAVOD ŠENTJUR

razpisuje prosta dela in naloge

V organizacijski enoti osnovne šole Franja Vrunča Slivnica

- **UČITELJA NEMŠKEGA JEZIKA**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

Pogoj: diploma višje ali visoke šole za nemški jezik.

Začetek del: 1. 9. 1991.

Na voljo je stanovanje.

V organizacijski enoti glasbene šole Skladatelj Ipavcev Šentjur

- **UČITELJA KLAVIRJA**
- **2 UČITELJEV HARMONIKE**
- **UČITELJA KITARE**

Vsi za nedoločen čas, s polnim delovnim časom.

- **UČITELJA KLARINETA**
- **UČITELJA FLAVTE**
- **UČITELJA TROBENTE**

Vsi za določen čas, z nepolnim delovnim časom.

Začetek del 1. 9. 1991.

Pogoji: v skladu z Zakonom o glasbenih šolah.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o strokovnosti v 10 dneh po objavi razpisa na naslove organizacijskih enot. O izbiri bodo obveščeni v 15 dneh po roku za prijavo.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o strokovnosti v 10 dneh po objavi razpisa na naslove organizacijskih enot. O izbiri bodo obveščeni v 15 dneh po roku za prijavo.

Delovna skupnost

GLASBENE ŠOLE IL. BISTRICA, Jurčičeva 1

razpisuje za nedoločen čas prosta dela in naloge

- **UČITELJA KLAVIRJA**, s polnim delovnim časom
- **UČITELJA KLAVIRJA – NAUKA O GLASBI** s polnim delovnim časom
- **UČITELJA TROBIL**, s polovičnim delovnim časom
- **UČITELJA HARMONIKE**, s polovičnim delovnim časom
- **UČITELJA KITARE**, s polovičnim delovnim časom

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje po Zakonu o glasbenih šolah. Prijave z dokazili o strokovnosti in kratak življenjepis pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: GLASBENA ŠOLA IL. BISTRICA, Jurčičeva 1, 66250 Ilirska Bistrica.

O izidu razpisa vas bomo obvestili v 30 dneh po izbiri.

OSNOVNA ŠOLA MILAN MAJCEN ŠENTJANŽ

razpisuje prosta dela in naloge:

- **UČITELJA ANGLEŠKEGA IN NEMŠKEGA JEZIKA**, za nedoločen čas, s polovično delovno obveznostjo.
- **UČITELJA TELESNE VZGOJE**, za nedoločen čas, s polno delovno obveznostjo.

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje po Zakonu o osnovni šoli. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj pošljejo na šolo v 15 dneh po objavi razpisa. O izbiri bodo obveščeni v 15 dneh po roku za prijavo.

Začetek dela 1. 9. 1991.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI ZAVOD SLOVENSKE KONJICE

razpisuje prosta dela in naloge:

V OSNOVNI ŠOLI EDVARD KARDELJ SLOVENSKE KONJICE:

- **UČITELJA BIOLOGIJE IN KEMIJE**, P ali PRU, za nedoločen čas
- **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE**, P ali PRU, za nedoločen čas
- **KNJIŽNICARJA**, za nedoločen čas z deseturno tedensko učno obveznostjo
- **UČITELJA ANGLEŠKEGA JEZIKA**, P ali PRU, za določen čas, od 1. 9. do 31. 12. 1991, ki bo dopolnjeval delovno obveznost v Osnovni šoli Ljubo Šercer Loče.

V OSNOVNI ŠOLI LJUBO ŠERCER LOČE:

- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA**, PRU, za določen čas za šol. leto 1991/92.

V OSNOVNI ŠOLI VITANJE:

- **UČITELJA RAZREDNEGA POUKA**, PRU, za nedoločen čas
- **UČITELJA GLASBENE VZGOJE**, P ali PRU, za nedoločen čas, z deseturno učno obveznostjo.

V GLASBENI ŠOLI:

- **UČITELJA KLAVIRJA**, P ali PRU, za nedoločen čas
- **UČITELJA FLAVTE IN KLAVIRJA**, P ali PRU za nedoločen čas
- **UČITELJA KLARINETA**, P ali PRU, za nedoločen čas
- **UČITELJA TROBIL**, P ali PRU, za nedoločen čas

V OSNOVNI ŠOLI VITANJE:

- **RAVNATELJA OSNOVNE ŠOLE** (reelekcija). Začetek dela 7. 7. 1991.

Kandidat mora izpolnjevati pogoje, določene z Zakonom o osnovni šoli. Mandat traja štiri leta.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili z izpolnjevanju pogojev v desetih dneh po objavi razpisa v posamezne osnovne šole. O izbiri bodo obveščeni v tridesetih dneh po roku za prijavo.

SREDNJA GRADBENA ŠOLA IVANA KAVČIČA V LJUBLJANI, Kardeljeva ploščad 2

razpisuje prosta dela in naloge

- UČITELJA SLOVENSKEGA JEZIKA IN KNJIŽEVNOSTI**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- UČITELJA NEMŠKEGA IN ANGLEŠKEGA JEZIKA**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- UČITELJA MATEMATIKE**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- DVEH UČITELJEV EKONOMSKIH PREDMETOV**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- UČITELJA EKONOMSKIH PREDMETOV**, za določen čas s polnim delovnim časom
- UČITELJA STROJEPISJA**, za določen čas, s polovičnim delovnim časom; pogoj: VI. stopnja izobrazbe upravne smeri
- DVEH UČITELJEV PRAKTIČNEGA POUKA**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom; pogoj: V. ali VI. stopnja izobrazbe gradbene smeri
- VZDRŽEVALCA**; pogoj: IV. stopnja izobrazbe – monter vodovodnih naprav

Za razpisana delovna mesta pod št. 1, 2, 3, 4 in 5 se zahteva visoka izobrazba ustrezne smeri.

Prijave z dokazili pošljite v 15 dneh po objavi razpisa. Začetek dela je 1. 9. 1991. Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh po roku za prijavo.

OSNOVNA ŠOLA LJUBO ŠERCER, IG PRI LJUBLJANI

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA MATEMATIKE**, za določen čas, s polnim delovnim časom
- **UČITELJA SLOVENSKEGA in SRBOHRVAŠKEGA JEZIKA**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- **UČITELJA MATEMATIKE in FIZIKE**, za določen čas (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu)
- **UČITELJA ANGLEŠKEGA JEZIKA**, za določen čas, s polovično delovno obveznostjo (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu)
- **UČITELJA GLASBE**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE**, za nedoločen čas
- **UČITELJA TEHNIČNE VZGOJE in MATEMATIKE ali TEHNIČNE VZGOJE in FIZIKE ali TEHNIČNE in LIKOVNE VZGOJE**, za nedoločen čas

Kandidati morajo izpolnjevati splošne pogoje in pogoje, določene z Zakonom o osnovni šoli.

Prijave z dokazili o strokovnosti pošljite komisiji za medsebojna delovna razmerja v 15 dneh po objavi razpisa. Začetek dela je 1. 9. 1991.

sporočila

Glasbeni atelje Tartini

Kakovostna glasbena vzgoja najmlajših violonistov v Ljubljani

Biti pedagog pomeni voditi otroka skozi svet učenosti, skozi svet odkrivanja novih spoznanj, mu nevsiljivo, z igro vcepiti delovne navade, ga pohvaliti, grajati – skratka, doseči želeni cilj po čim lažji, otroku dojemljivi poti. Biti glasbeni pedagog pomeni vpeljevati otroka v čudoviti svet glasbe, v umetnost, brez katere ni kulture. Biti violinski pedagog pomeni vzgajati otroka v svetu strun, kjer ni tipk, ni poklopcev, ki bi vnaprej določali ton. Pri godalih išče ton otrok sam; ustvari ga s pomočjo loka in prstov ali samih prstov otrok sam.

Delo z malimi otroki, tega sta se v svoji šoli pod imenom Glasbeni atelje Tartini lotila zakonca Repše iz Ljubljane, je delo navdušencev, ki jima že leta ni žal časa in truda za odkrivanje mladih talentov, za pisanje prošenj in vlog, za dokazovanje, da so posebne violinske šole za najmlajše potrebne, da pa organizacijska oblika šole ni najpomembnejša. Pomembno je, da se otroci dobro počutijo, da se sprostijo, s pomočjo razumevanja odločata o vpisu novih učencev v svojo šolo, to pa učitelji v glasbeni šoli večinoma ne morejo, ker jim uprava šole učence ponavadi dodeli. Le na srednji in visoki stopnji učitelj lahko vpliva na to, katerega učenca bo vzel.

Kako uspešna sta pri tem Repšeta, so pokazali številni uspehi na mednarodnih tekmovanjih v Gradišču ob Soči, na Češkem, na republiških tekmovanjih in še kje. Predvsem sama odločata o vpisu novih učencev v svojo šolo, to pa učitelji v glasbeni šoli večinoma ne morejo, ker jim uprava šole učence ponavadi dodeli. Le na srednji in visoki stopnji učitelj lahko vpliva na to, katerega učenca bo vzel.

Skozi pripravnico – pevsko šolo bosta Repšeta opravila odbiro za kasnejši pouk instrumenta. V njuni šoli imajo starši pomembno besedo, nenehno sodelujejo pri pouku in domačih vajah ter spremljajo otroke na številnih nastopih. Otrok se tako že zgodaj znebi strahu pred nastopanjem.

Njun koncert, ki je bil pred nedavnim v Narodni galeriji v Ljubljani, ponovili pa so ga še v Rogški Slatini, Mariboru in Kopru – tam so ob

spremljavi komornega godalnega orkestra pod vodstvom Tržičana Stojana Kureta nastopili štirje mladi violonisti od sedem do dvanajst let – že pomeni eno takšnih stopničk na poti otrokovega glasbenega razvoja. Repšeta sta, zelo pametno, vzgojo svojih otrok zaupala kolegu, ruskemu violinistu Vasiliju Melnikovu. Vsi štirje solisti so v čudovitem okolju velike dvorane Narodne galerije starosti primerno odigrali svoje skladbe (od Bacha, prek Vivaldija, Tartinija do Albinonija), orkester, sestavljen iz poklicnih glasbenikov pa jim je bil trdna opora.

Naslednja stopnička v njihovem glasbenem razvoju je tudi glasbeno-lukovna pravljica Nekaj, česar še ni bilo, ki so jo pred nedavnim uprizorili v Mestnem gledališču. Ob pravljici Ludviga Aškenazija o ciganski materi Sori, ki si je srčno želela dečka Tiborja z zlatimi, ne pa s črnimi, ciganskimi lasmi, nas Repšeta v mišogrede seznanita z glasbenimi dosežki učencev svoje šole, slišimo tudi malega pianista in čelista. Sodelujejo vsi učenci šole, najprej skupaj zapojejo, nato igrajo vsak na svoj instrument, potem oživljajo svoje junake z lutkami – te je izdelal akademski kipar Viktor Plestenjak – glas pa so jim posodili Dare Valič, Jerca Mrzel, Jože Humer ter Maja in Roman Končar. Otroci so peli, igrali in animirali lutke zase, za svojo pravljico, za svoje otroštvo, ki jim je zaradi glasbe lepše – ta bo, vsaj nekatere, pripeljala v poklicno življenje – pa tudi za svoje starše, ki skupaj z učitelji dodajajo pomemben del v mozaik slovenske vzgoje in kulture.

LOVRO SODJA

Popravek

V prejšnji številki Prosvetnega delavca je bilo v razpisu Srednje šole za farmacijo in zdravstvo v Ljubljani, Šaranovičeva 5, pomotoma izpuščeno tole besedilo: **Kandidati naj se prijavijo v 8 dneh po objavi razpisa, o izbiri pa bodo obveščeni v 30 dneh po roku za prijavo.**

Šolska spričevala

V Slovenskem šolskem muzeju bodo 22. maja letos ob 10. uri odprli razstavo šolskih spričeval

Zgodovina šole je tudi zgodovina graje in pohvale, ocen in spričeval. Vse od mezopotamsko-egiptovskih začetkov šole pred 5000 leti sta pohvala in graja spremljali vsak novi rod šolarjev. Prvič so se po današnjem zgodovinskem vedenju pojavile šolske ocene v protestantskih in jezuitskih šolah druge polovice 16. stoletja, šolska spričevala pa kot šolska odpustna spričevala (zaključna spričevala) v pruski šoli 18. stoletja.

Ocene in spričevala spadajo k pedagoškim in šolskoorganizacijskim ukrepom, ki so bili vpeljani z dobrimi nameni, nena- merno pa se jim je sčasoma pridružilo več postranskih, negativnih dejavnikov. Bilo je precej pozitivnih pedagoških vzgojno-političnih in družbeno-političnih motivov, ki so spodbudili vpeljavo šolskih ocen in šolskih spričeval:

– Jezuiti so v 16. in 17. stoletju z ocenjevanjem prav gotovo hoteli pomagati, da bi bila učna prizadevanja učencev sploh opazna. Ocene naj bi spodbudile

njihovo učno storilnost in s tem zbujaše veselje do učenja.

– Vpeljava zaključnih (odpustnih) spričeval za ljudske šole ob koncu 18. in v začetku 19. stoletja naj bi pomagala pri praktičnem uresničevanju splošne šolske obveznosti in odpravila izkoriščanje otrok za fizično delovno silo.

– Šolski ocenjevalni sistem 18. in 19. stoletja pomeni podlago za odpravo stanovske, po prirojenih privilegijih urejene družbe, v korist nove družbe, v kateri se člani razvrščajo po učni (delovni) storilnosti.

Ni povodov, da bi danes te cilje zavrgli. Toda kako so mogla spričevala in ocene postati vzrok toliko grenkih tožb? In kako naj bi šola odpravila ali vsaj zmanjšala postranske, negativne učinke ocenjevanja in spričeval?

Razstava in katalog bosta skušala pregledno prikazati zgodovino šolskih spričeval, opozorila na dobre in slabe strani ocenjevanja, na problematiko spričeval in njihove različne možnosti.

J. CIPERLE

Naknadne razpise

prostih del in nalog učiteljev, vzgojiteljev in drugih delavcev in sodelavcev v vzgojno-izobraževalnih in vzgojno-varstvenih organizacijah bomo objavili 27. maja in 24. junija.

Vse druge razpise bomo objavljali še naprej sproti, kot nam jih boste poslali ali pa sporočili po telefonu na št. (061) 315-585.

Ste že naročeni na Prosvetnega delavca?

SREDNJA ŠOLA ZA FARMACIJO IN ZDRAVSTVO
Ljubljana, Šaranovičeva 5

razpisuje prosta dela in naloge:

- **UČITELJA UMETNOSTNE VZGOJE** za poučevanje likovne in glasbene vzgoje, s polnim delovnim časom, za nedoločen čas
Pogoj: diploma ustrezne akademije
Poseben pogoj: poskusno delo 6 mesecev.
- **UČITELJA ZDRAVSTVENE NEGE IN PRVE POMOČI**, s polnim delovnim časom, za nedoločen čas
Pogoj: diploma višje šole za zdravstvene delavce, program zdravstvena nega, s pridobljeno visoko izobrazbo pedagoške, organizacijske ali sociološke smeri, opravljen strokovni izpit in pridobljena pedagoško-andragoška izobrazba
Poseben pogoj: poskusno delo 6 mesecev.
- **UČITELJA PSIHLOGIJE**, z nepolnim delovnim časom, za nedoločen čas
Pogoj: diploma filozofske fakultete ustrezne smeri, opravljen strokovni izpit.
Poseben pogoj: poskusno delo 6 mesecev

Kandidati naj pošljejo vloge z dokazili o ustreznih izobrazbi v 8 dneh po objavi razpisa. O izbiri bodo obveščeni v 30 dneh po roku za prijavo. Začetek dela: 1. 9. 1991.

Komisija za delovna razmerja
OSNOVNE ŠOLE LEDINA, LJUBLJANA, Komenskega 19

razpisuje prosta dela in naloge:

- **UČITELJA ALI PROFESORJA GLASBENE VZGOJE**, za določen čas, s polnim delovnim časom (nadomeščanje delavke na porodniškem dopustu) od 1. 9. 1991 do 31. 8. 1992 – 1 delovno mesto
POGOJI: Vsi kandidati morajo izpolnjevati pogoje po Zakonu o osnovni šoli.
- ZA ŠOLSKE ODDELKE UKC:**
- **UČITELJA ALI PROFESORJA BIOLOGIJE in KEMIJE**, za nedoločen čas, s polovničnim časom od 1. 9. 1991
POGOJI:
– izobrazba v skladu z ZOŠ
– najmanj 2 leti delovnih izkušenj in strokovni izpit
– veselje in smisel za delo z bolnimi otroki.

Pisne vloge sprejema komisija za delovna razmerja osnovne šole Ledina 8 dni po objavi razpisa.

Uspeh mladih glasbenikov v Hercegovnem

Na letošnjem, 20. zveznem tekmovanju učencev in študentov glasbe iz vse Jugoslavije so tekmovalci iz Slovenije dosegli velike uspehe. Od 65 učencev, dijakov in študentov, ki so kot prvonagrajeni z republiškega tekmovanja odšli na pot, jih je v tekmovalnih disciplinah za solopetja, pihal in harmonike v svojih starostnih kategorijah osvojilo prvo nagrado 44, drugo nagrado 19 in tretjo nagrado 2 tekmovalca. Skratka: vsi so se vrnili z nagradami.

Prve nagrade (nad 90 točk) so osvojili:

Blok flavta: 1. starostna kategorija – Katarina Nemec (GŠ Moste Polje, 96,8 točke, prof. Suzana Furlan-Mitev), Štefan Hladnik (SGBŠ Ljubljana, 95,5, Tomaž Buh), Gregor Golob (SGBŠ Lj., 94,5, T. Buh), Vladka Kržič (SGBŠ Lj., 93,4, Jasenka Jelačič); 2. kat. – Simona Trček (SGBŠ Lj., 95,4, J. Jelačič).

Fagot: 4. kat. – Jure Mesec (SGBŠ Lj., 92, Milan Švagan); 5. kat. – Tomislav Franič (Akademija za glasbo Ljubljana, 96,1, Božidar Tumpelj).

Flavta: 1. kat. – Petra Jovanovič (GŠ Šk. Loka, 97,2, Draga Azman), Metka Marolt (GŠ Celje, 95, Mojca Zakošek), Anja Ivanušič (GŠ Šk. Loka, 94,8, D. Azman), Maja Kranjc (GŠ Moste polje, 94,6, J. Jelačič), 2. kat. – Ana Kavčič (GŠ Šk. Loka, 97,6, D. Azman), Tina Blažinšek (GŠ Celje, 92,2, Franciška Vošnjak); 3. kat. – Liza Hawlina (SGBŠ Lj., 94,2, D. Azman), Matej Grahek (SGBŠ Lj., 91,6, Jože Pogacnik), Anamarija Tomac (SGBŠ Lj., 91,4, J. Pogacnik); 4. kat. – Andreja Praprotnik (SGBŠ Lj., 97,3, T. Buh), Ada Holcar (SGBŠ Lj., 91,7, Helena Poles); 5. kat. – Renata Penzež (AG Lj., 95,1, Fedja Rupel), Matej Zupan (AG Lj., 94,9, F. Rupel), Snežana Draganič (AG Lj., 92,6, F. Rupel), Patricija Mihelač (AG Lj., 92,1, Boris Čampa), Larisa Zurnič (AG Lj., 90,1, B. Čampa); 6. kat. – Ana Pezdirec (AG Lj., 93, F. Rupel).

Klarinet: 1. kat. – Tadej Kenig (GŠ Vrhnika, 97,2, Slavko Goričar), Blaž Knez (GŠ Domžale, 91,8, Karel Leskovec); 2. kat. – Mate Bekavac (GŠ Moste Polje, 100, Darko Brlek), Gašper Troha (GŠ Šiška-Bežigrad, 95,3, S. Goričar), Gregor Kovačič (SGBŠ Maribor, 92, Alojz Zupan); 3. kat. – Jurij Hladnik (SGBŠ Mrb., 92,4, Janez Zavec), Borut Vatovec (GŠ Koper, 90,2, Marijan Kocjančič), 4. kat. – Dušan Sodja (SGBŠ Lj., 99, Alojz Zupan), Andrej Zupan (SGBŠ Lj., 95,5, A. Zupan), Lenart Škof (SGBŠ Lj., 91, Jurij Janok); 5. kat. – Jože Kregar (SGBŠ Lj., 94, Marko Lednik), Franc Maček (AG Lj., 92,1, A. Zupan).

Saksofon: 1. kat. – Andrej Rakuša (GŠ Ormož, 91,4, Rado Munda); 2. kat. – Betka Kotnik (GŠ Ravne na Kor., 99, Avgust Pogorevcnik), Vasko Atanasovski (SGBŠ Mrb., 94,6, J. Zavec).

Solopetje: 1. kat. – Matjaž Robavs (SGBŠ Lj., 93,8, Marcos Bajuk), 4. kat. – Aleksandra Milosavljevič (AG Lj., 91, Eva Novšak-Houška), 5. kat. – Mojca Vedernjak (AG Lj., 93,8, E. N.-Houška).

Harmonika: 1. kat. – Uroš Jercog (Glasbena Matica Trst, 94,6, Claudio Furlan), 4. kat. – Saša Davidovič (SGBŠ Mrb., 92,2, Slavko Magdič).

Drugo nagrado (nad 80 točk) so prejeli:

Flavta: 1. kat. – Irena Sonc (GŠ Kranj, 87, Marija Grasselli), Kristina

Mrb., 85,4, Marjeta (SGBŠ Lj., 83, Aleš Kacjan).

Klarinet: 1. kat. – Igor Hrašovec (GŠ Slovenj Gradec, 89,8, Julij Burdži), Tomaž Kolar (GŠ Sl. Gradec, 88,2, J. Burdži), Niko Mihelič (GŠ Koper, 85,6, Karl Glavina); 2. kat. – Miha Plevnik (GŠ Črnomelj, 87, Anton Kralj); 4. kat. – Alojz Kovačič (SGBŠ Mrb., 88, Valter Petrič), Tomislav Vočanec (SGBŠ Mrb., 85,8, V. Petrič).

Harmonika: 3. kat. – Danijel Ivanc (SGBŠ Mrb., 85,8, S. Magdič), Zmago Štih (SGBŠ Lj., 84,8, Erno Sebastian).

Tretja nagrada (nad 70 točk):

Flavta: 1. kat. – Ana Marinkovič (GŠ Sežana, 73,4, Svetlana Marinkovič).

Harmonika: 3. kat. – Primož Marinkovič (SGBŠ Lj., 73,8, E. Sebastian).

Jubilejno srečanje v Hercegovnem je pripravila tamkajšnja glasbena šola ob sodelovanju z jugoslovansko Zvezo društev glasbenih pedagogov. Končni podatki o številu nastopajočih in izidih še niso poslali, prijavitelj jih pa je bilo 313, od teh z solopetja 47, za harmoniko 44, izmed pihal pa največ za flavto (98), klarinet (74) in oboo (21). Med udeleženci iz Slovenije je bilo prijavljenih 75, udeleženi pa 65. Prvih nagrad je bilo v celoti podeljenih 133 in v Sloveniji jih je odšla tretjina. Poznavalec pravijo, da so pihala slovenski paradni instrumenti na teh tekmovanjih že nekaj let. Zelo so tudi veselijo prvih nagrad mladih pevci, enako med harmonikarji. Pripominjajo pa, da takšni uspehi niso bili v letih, ko so bili na vrsti drugi instrumenti. Pripravljanje uspešni tekmovalci, ravno tako pa njihovi učitelji (nekateri so popeljali mlade tekmovalce) in finančeri potovanja ter drugi, ki spodbujajo prizadevanje delo glasbenega šolstva med drugim slovenska zveza društev glasbenih pedagogov in skupnost glasbenih šol Slovenije s predsednikom Francijem Okornom.

J. S.

Brez temeljnega znanja

Po novem predmetniku za srednje strokovne šole spada predmet družbene ureditve med izbirne predmete v srednji šoli in ne več med redne. Ker je izbirnih predmetov veliko, je malo možnosti, da bi bil ta predmet uvrščen v redni program izobraževanja (prednost bodo imeli naravoslovni predmeti, ki se povezujejo s stroko). Zato bodo celi rodovi srednješolcev in s tem državljani Slovenije brez temeljnega znanja o svoji državi, ker pa živimo v Evropi in se ji želimo pridružiti, moramo tudi upoštevati, da brez poznavanja delovanja parlamentarnega sistema Evrope ni razvitega sveta. To je nedopustno in še bolj nerazumljivo.

Nerazumljivo je, kako je mogoče izpustiti celo predmetno področje, ki je nujno, posebno za oblikovanje človekove osebnosti. In to prav v času, ko to znanje potrebujemo bolj kot v 45 letih, saj v državi več odločamo in smo veliko bolj o njej obveščeni pa tudi po novi ustavi bomo vse več odločali neposredno. Državlani ne morejo odločati o stvarih, ki jih ne poznajo.

Mar potrebuje država neuke državljane, ki se ne bodo znali odločati po znanju in pameti? Bomo znova potrebovali Krambergerje, saj bo

politično neuko ljudstvo razumelo edino njegovo predvolilni program. Videti je, da Krambergerjeva socialna analiza, da 20 odstotkov Slovencev ne pozna osnovnega delovanja in zgradbe naše države, naših strokovnjakov, ki odločajo o solstvi, ni ničesar naučilo. Državlani Slovenije bodo samo davkoplačevalci in nas bo država lahko izkoriščala, ker ne bodo znali svojih pravic, ker niso z njimi nikoli seznanili.

Časopisov jim ne bo treba kupovati, ne samo zaradi revščine, temveč tudi zaradi neznanja. Naši politiki bodo po televiziji govorili redko izobraženecem, saj niti tisti s srednjim izobrazbo ne bodo imeli pojma o delovanju svoje države. Politiki se bodo posebej sklicevali na pojme demokracija, pravica, civilna država, ustava, zakoni. Ljudje pa jih ne bodo razumeli, nastala bo enaka odtujenost med »navadnimi« ljudmi in politiki, kakršni smo bili priče v preteklosti.

Ne vem, zakaj ima zgodovina 4 ure, saj imajo v srednji strokovni šoli le dve uri zgodovine, 2 uri pa družbene ureditve kot v času poklicnih šol pred usmerjenim izobraževanjem.

KATARINA ARH

Nadaljevanje z 11. str.

OSNOVNA ŠOLA DR. IVANA KOROŠČA BOROVNICA,
Paplerjeva 15, 61353 Borovnica

razpisuje prosta dela in naloge

- **UČITELJA GLASBENE VZGOJE, PRU**, za nedoločen čas, s polovničnim delovnim časom; začetek dela 1. 9. 1991
 - **UČITELJA LIKOVNE VZGOJE, PRU**, za nedoločen čas, s polovničnim delovnim časom; začetek dela 1. 9. 1991
- Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o strokovnosti v 8 dneh po objavi razpisa na gornji naslov z oznako »za razpisno komisijo«. O izbiri bodo obveščeni v 30 dneh po prijavnem roku.

Komisija za delovna razmerja
ZAVODA ZA USPOSABLJANJE INVALIDNE MLADINE KAMNIK, Novi trg 43 a

razpisuje na srednji šoli prosta dela in naloge

- **UČITELJA MATEMATIKE IN FIZIKE, P**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- **UČITELJA ZGODOVINE IN ZEMLJEPISA, P**, za nedoločen čas, s polovničnim delovnim časom

Učitelji si morajo pridobiti specialno pedagoško izobrazbo za delo s telesno prizadetimi mladimi – SIBM. Poskusno delo je 5 mesecev. Začetek dela je 1. 9. 1991

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi razpisa na gornji naslov. O izbiri bodo obveščeni v 15 dneh po razpisnem roku.

GLASBENA ŠOLA ORMOŽ, Kolodvorska 9, 62270 Ormož

razpisuje dela in naloge

- **UČITELJA KITARE**, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
 - **UČITELJA KLAVIRJA** na oddelku Središče ob Dravi, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom
- Začetek dela 1. 9. 1991.

Kandidati morajo izpolnjevati pogoje, določene z Zakonom o glasbenih šolah. Prijave sprejemajo 15 dni po objavi razpisa. O izbiri bodo obveščeni v 30 dneh po razpisnem roku.

dopisniki
poročajo

Z akcijskim raziskovanjem do ekološke vzgoje

Ekološka vzgoja v osnovno šolo – da ali ne, ali jo uvrstiti v predmetnik kot samostojen predmet ali pa včleniti ekološke vsebine in cilje v druge predmete, kako in koliko – to so vprašanja, o katerih se zdaj veliko razpravlja. V kakršni koli obliki že bomo ekološko uvrstili v osnovnošolsko izobraževanje, res je, da je ekološka vzgoja potrebna, in to učitelji dobro vemo. Res je tudi, da jo na mnogih osnovnih šolah že izvajamo, doslej največ pri naravoslovnih predmetih in naravoslovnih dejavnostih, načrtneje pa smo učitelji nekaterih šol začeli sodelovati pri ekološkem izobraževanju in akcijskih raziskavah v skupini dr. Barice Marentič-Požarnik, ob mednarodnem projektu Okolje in šolske pobude.

V sklopu tega projekta je pod naslovom Z akcijskim raziskovanjem do ekološke vzgoje od 4. do 6. aprila potekala na Bledu pedagoška delavnica, udeležili pa so se učitelji s šestih ljubljanskih in dveh primorskih osnovnih šol. Delavnico je ob sodelovanju mag. Majde Skerbinek in prof. Irene Perenič vodila dr. Požarnikova. V treh dneh intenzivnega dela smo udeleženci delavnice obravnavali tele teme: Cilji ekološke vzgoje in poti do njih, Načrtovanje in spremljanje akcijskega projekta, Ovire v ekološkem ozaveščanju in kako jih premagati, Medpredmetno sodelovanje, Projekti in dejavnosti na tem področju druge po svetu.

Ko smo udeleženci seminarja razmišljali, katere cilje je nujno uresničiti, da bi privzgojili učenec odgovoren, hkrati pa tudi čustveno zavzet odnos do pojavnosti v okolju, smo se kot za enega od bistvenih ciljev odločili za to, naj bi učenci razumeli součinkovanje pojavov v okolju ter obvladali metodo opazovanja le-teh. Torej je vendarle vedenje o okolju tisti bistveni pogoj, ki ga moramo izpolniti, če želimo, da bo učenec ob koncu oblikoval sistem temeljnih ekoloških vrednot in ravnal v skladu z njimi.

Zelo zanimiv in poučen je bil tudi tisti del našega srečanja, ko smo učitelji predstavljali ekološke projekte, ki že potekajo na šolah. In če se akcijsko raziskovanje porodi predvsem iz občutka nezadovoljstva z današnjimi razmerami, potem nastajajoči ekološki projekti potrjujejo, da je

to nezadovoljstvo resnično. Največ projektov je namreč zasnovano svojo dejavnost predvsem na spreminjanju podobe in razmer v sami šoli: Osnovna šola Edvarda Kardelja Polje: Estetski videz šolske okolice; Osnovna šola Karla Destovnika-Kajuha Ljubljana: Kakšno šolo si želimo. Nekateri šole (Osnovna šola Majde Vrhovnik in Osnovna šola Trnovo) pa so uvrstile v projekt tudi želene spremembe v ožjem življenjskem okolju.

Drugi raziskujejo in ugotavljajo, da sodobna prometna povezava z avtocestami res naredi človeka hitrejšega in učinkovitejšega, zarače pa tudi hude rane v naravno okolje, škoduje divjadi, povzroča še hujše onesnaževanje, prizadene pa tudi mnoge ljudi (Osnovna šola Milana Mravlje: Primerjava stare ceste in nove avtoceste v letih 1990–1991, Osnovna šola Šmarje-Sap: Vpliv urbanističnih posegov na okolje v naši krajevni skupnosti).

Kam s smetmi in kako se spopasti z drugimi ekološkimi nadlogami v kraju – je problem, ki ga bodo v svojem projektu obdelali učenci Osnovne šole Louisa Adamiča Grosuplje pod naslovom Izboljšanje, polepšanje in ureditev okolice šole ter analiza večjih problemov v kraju.

Učitelji in učenci pa tudi niso zadovoljni z odnosom širše javnosti do negativnih pojavov v okolju, pa tudi naš odnos najbrž ni zmeraj najbolj pravičen, saj nam močno primanjkuje tovrstnega strokovnega znanja. Zato

pritegnemo k našim projektom tudi strokovnjake, da nam pomagajo, svojo dejavnost pa usmerjamo k staršem in drugim sokranom in skušamo v njih zbuditi željo in potrebo po spremembah, ki bodo pomagale pri sanaciji okolja ter omogočile nam in naslednjim rodovom bolj kakovostno življenje. Tako smo na Osnovni šoli Jožeta Moškriča zasnovali projekt Ekološko ozaveščanje, katerega končni cilj je narediti šolo prijaznejšo, življenjske razmere v blokovskem naselju znosnejše, predvsem pa v učencih in krajanah oblikovati odgovornejši odnos in več razumevanja za ohranitev zelenih nasadov, za čistočo kraja, želimo pa si tudi več cvetja, ki bo vdihnilo življenje sivim betonskim zidovom.

Ozaveščanje s plakati, pogovori, okroglimi mizami, skupnimi delovnimi akcijami je pomembna sestavina naših prizadevanj.

In s katerimi težavami se mentorji projektov najpogosteje ubadamo? Čas in pomanjkanje strokovnega znanja sta pogosto huda ovira, kajti če po stroki nisi ravno naravoslovec, je treba preštudirati precej strokovnega slovnstva, dobro moraš poznati učne načrte z vseh predmetnih področij, poskati precej poljudno in privlačno napisanih knjig in, brez tega nikakor ne gre, pri tem je nujno medpredmetno sodelovanje. Na naši šoli na primer učenci že nekaj let prebirajo za bralno značko knjigi Mateja Dolenc Velika pitčja začeda in Strupena Brigita, Bistrice Kalščice Silvestre Rogelj, učenci višjih razredov pa raje posegajo po knjigah, kot sta Sodni dan in Nema pomlad. Dobro sodelovanje med učitelji različnih strok odpravi marsikatero oviro, omogoči da bolje spoznajo delo drugega in ga tudi bolj spoštujejo; to pa je podlaga za prijetno in ustvarjalno ozračje v kolektivu ter hkrati pogoj za šolo, v kateri se učenci dobro počutijo

in so s svojim delom bolj usmerjeni k tistemu, kar je dobro, lepo in zdravo.

Velike težave povzročata mnogim učiteljem načrtovanje in organiziranje projekta. Zato smo v naši delavnici načrtovanju projekta namenili kar precej časa. S pomočjo usmeritev dr. Požarnikove in priročnika Kako se lotimo akcijskega raziskovanja v šoli smo v skupinah načrtovali posamezne faze našega projekta, ob tem pa intenzivno izmenjavali mnenja in se učili drug od drugega. Izid: naučili smo se načrtovanja, opravili precej dela, ki bi ga sicer morali v šoli, hkrati pa smo se ob tem imenitno zabavali. In ravno to je tisto, kar bi rada povedala o naši delavnici. Še nikoli nisem bila na seminarju, kjer bi se tako malo predavalo, pa toliko delalo, naučilo in naredilo. Odmori so bili ali pa tudi ne, po potrebi in kolikor je dopuščal čas, so pa bile vmes minute za zdravje in precej smeha, zmeraj se je nekaj dogajalo in vsakdo je bil zaposlen in potreben.

Motivacija? Občutek koristnosti pa oblike in metoda dela, kot so igra vlog, metoda diskusije, krajša strokovna predavanja, ki smo jih pripravili sami – vse to je bila najboljše motivacija. Ob koncu seminarja smo se mnogi strinjali, da smo v delavnici pridobili največ ravno kot pedagogi. Prav gotovo bomo nove oblike in metode dela, ki smo jih spoznali na Bledu, vpeljavali tudi v vsakdanje delo v razredih. Če bo ozračje med učenci podobno tistemu v pedagoški delavnici in če bomo naše skupno navdušenje usmerili tudi v reševanje ekoloških težav, lahko sčasoma pričakujemo, da bo izšel iz šolskih klopi nov, drugačen rod ljudi, ki naravnega okolja ne bo le izrabljal, temveč ga bo tudi ohranjal in varoval.

SLAVA MURKO

Osnovna šola Jožeta Moškriča Ljubljana

45 LET SREDNJE GLASBENE ŠOLE V MARIBORU

Vselej iščejo novo in boljše

Častljiva obletnica Srednje glasbene in baletne šole v Mariboru prav kliče po zapisu. Petinštirideset let je lep, dragocen trenutek v snovanju. Treba je izreči spoštovanje pedagogom za njihova prizadevanja in uspehe. Kajti kaj je bolj spodbudnega od spoznanja, da se mladi rod spopolnjuje in je glasba del njih že na začetku življenjske poti. Z nekaj sto diplomanti na umetniškem in učiteljsko-teoretskem oddelku v tem obdobju, je primerna prilika za razmislek o doseženem.

Glasbeno šolstvo v Mariboru pa nima za seboj le 45 let kulturnega poslanstva. Zanimivi so začetki, ker prvi zapisi segajo v leto 1825, sicer v okvir nemškega Glasbenega društva, tradicija ljubiteljskih glasbenih šol pa je živa še danes. Premajhno prodornost glasbenikov so med vojnama reševali dr. Oskar Dev, Ubald Vrabec in Marjan Kozina ter prof. Oton Bajde – ta je takoj po vojni (22. maja 1945) začel z delom in organizacijo glasbene šole, ki je bila po naravi srednja. Že leta 1949 je ta šola dala prve strokovne kadre instrumentalne smeri.

Kljub nezavidljivemu položaju, se je šola vse bolj uveljavljala in si utrjevala ugled zaradi odličnih profesorjev in ravnateljev (npr. dr. Roman Klasinc, Aleksander Lajovic, Miloš Brišnik, Vlado Golob, Stane Jurgec, Majda Jecelj).

Šola je lahko upravičeno ponosna na svoje soliste, saj so ti prejeli več nagrad na republiških, zveznih in mednarodnih glasbenih tekmovanjih. Ne samo doma, tudi zunaj meja žanjejo uspehe: Stanko Arnold, Drago Golob, Adolf Koletnik, Vera Klemenšek, Andrej Lorber, Renata Neuvirt, Viktor Petek, Andrej Petrač, Božo Rogelja, Branimir Slokar, Janko Šetinc, Oto Vrhovnik). Ker so na šoli zmeraj namenili posebno pozornost tudi skupnemu muziciranju, dosegajo dobre rezultate tudi različne komorne skupine, še posebno Pihalni orkester in Dekliški pevski zbor, ki sta dosegla vrhunske uspehe celo v svetovnem merilu. Če prebiramo njihovo kroniko, to ni le zbirka suhoparnih podatkov, temveč dragocen prikaz življenjskega utripa rodov. Vse to kaže na pravilno usmerjenost, ki daje pečat slovenskemu glasbenemu življenju. Medtem ko bolj ali manj čakajo na spodobno ureditev starih prostorov (zadnja, večja dozidava je iz leta 1908), pedagogi snujejo nove načrte. »Vselej so v iskanju novega in boljšega« (Sartre), in prav bi bilo, da bi tako tudi ostalo. Na šoli vladata ustvarjalno ozračje in intelektualna svoboda. Ko bi le javna občila znala s svojo močjo vsaj približno tako podpirati uspehe glasbenega šolstva, potem duhovnega varstva nad mladimi ne bi s tako močjo prevzela le industrija zabave. Prav bi bilo, da politika ne bi pripisovala glasbi le vloge reprezentativnega okrasja.

Vendar lahko kolektiv Srednje glasbene in baletne šole ponosno pogleda na prehojeno pot. Šola pomaga krojiti mariborsko kulturno življenje.

Na slavnostnem koncertu ob 45-letnici uradne ustanovitve Srednje glasbene šole in Dekliškega pevskega zbora Heribert Svetel, se je pokazala visoka stopnja umetniške in tehnične izbrusnosti ter zares prepričljiv portret delovanja šole, ki močno presega domače okvire. Dekliški pevski zbor je že s prejšnjimi profesorji dosegal odlične uspehe. Pod vodstvom Sonje Kos pa so leta 1988 dobili I. nagrado s posebno pohvalo na Mednarodnem tekmovanju mladinskih pevskih zborov v Neerpeltu v Belgiji. Missa de angelis, ki so jo izvajala dekleta Dekliškega pevskega zbora, je bila takšna izvedba gregorijanskega koral, ki jo le redkokdaj lahko preseže. Neizprosna v zahtevnostni stopnji profesorice Sonje Kosove pa se je pokazala tudi v izpeljavi Liturgije sv. Jovana Hrizostoma Stevana Mokranjca, ki je bila v Sloveniji prvič v celoti izvajana. Koncert se je končal s kantato Kepe svetlobe za dekliški zbor, godalni orkester, oboe in tolkala Alda Kumarja na besedilo Milana Dekle. Koncert je bil pripravljen v sodelovanju z Dekliškim pevskim zborom I. gimnazije in komornim orkestrom SNG Maribor.

In ker je govoriti o preteklosti lažje kot napovedati prihodnost, lahko zaželimo Srednji glasbeni in baletni šoli v Mariboru le uspešnost na vseh področjih.

MILKA AJTNIK

Sel, 1970–81

Poklicani k skupnemu trudu

V soboto, 20. aprila 1991, je Sekcija pedagogov pri medškofijskem odboru za izobraževanje priredila v Dravljah molitveno srečanje za boljšo šolo na Slovenskem. Mašo je vodil nadškof dr. Alojzij Šuštar. V svoji pridigi je poudaril, da smo v času, ko se stvari sicer spreminjajo, vendar mnogo počasneje, kot je marsikdo pričakoval. Da bodo te spremembe rodile sad, moramo vnesti v šolsko delo več duha. Duh naj preveva vse, ki vodijo šolo, v šoli učijo in vzgajajo pa tudi učbenike.

Po maši je sledil pogovor z naslovom Sodelovanje katehetov in učiteljev. V njem sta sodelovala dr. Alojzij Slavko Snoj, predsednik nadškofijskega katehetskega sveta, in dr. Drago Čepar, član Strokovnega sveta za vzgojo in izobraževanje Republike Slovenije.

Dr. Alojzij Slavko Snoj je poudaril, da je naša skupna poklicnost služiti drugemu, ki pričakuje, da bo sprejet, ljubljen in v ljubezni povezan z drugimi. Nihče namreč ni postal zrela, odgovorna oseba, ne da bi ga stari sprejeli, ga vzgajali, mu dali možnosti za izobrazbo. Pri tem so odkrivali otrokovo poklicnost in otroka v njej podpirali ter ga spremljali v njegovi rasti. Tako se je prebudil v svoji človeškosti, se je zavedal in postal človeški do drugih.

Kateri koli poklic, še posebno učiteljski, vzgojiteljski ali katehetski, kliče vsakega, da služi drugemu. Tako postanemo odgovorni, da drugega sprejememo in ga upoštevamo, ne glede na zunanje okoliščine.

Mnogi sicer menijo, da se človek spremeni le v spremenjenih družbenih okoljih. Ne zavedajo pa se, da to družbeno okolje spremenijo le ljudje sami, ki so poklicani in odgovorni, da prisluhnejo sočloveku. Tega okolja

ne bodo spremenili vodje in politiki, ki jim je le do lastne kariere, ampak ljudje, ki se bodo žrtvovali za druge, sprejeli njihovo in svojo bolečino nase.

Dr. Drago Čepar je na kratko opozoril na obvezne izbirne vsebine v gimnazijskih programih in programih drugih srednjih – strokovnih in poklicnih šol.

V prihodnjih desetletjih se bo v Sloveniji in deželah bližnje in daljne sosesčine dotok mladih ljudi, ki bodo sposobni in voljni delati, močno zmanjšal. Zato bo boj za vsakega mladega človeka trd. Na ta boj se razvite države že pripravljajo in na najrazličnejše načine vabijo mlade iz drugih dežel že v srednji šoli.

Da bomo odziv mladih ljudi iz Slovenije zmanjšali, moramo mlade že v srednji šoli povezovati s podjetji, katerih dejavnosti jih zanimajo, jih seznaniti s študijem na različnih fakultetah, jim dati možnost, da se preskusijo v različnih dejavnostih, športnih, obrteh, znanju, za katera imajo nagnjenje in ki jim bodo morda po končani šoli pomagala najti zaposlitev ali ustvariti lastno podjetje.

Le tako bomo povečali možnost, da bodo po šoli ostali doma in začutili, da se znanje, potrebno za opravljanje posameznih poklicev, zaradi vedno hitrejšega tehničnega napredka zelo hitro spreminja, in tudi možnosti zaposlitve v posameznih poklicih. Začutili bodo, da ni dovolj, da mu bo po 12 ali 16 letih šolanja že zagotovljena zaposlitev do upokojitve, temveč se bo moral seznanjati z aktualnimi vsebinami ves čas zaposlitve in vsaj 5 do 10 odstotkov svojega prostega časa vložiti v izobraževanje.

Zavod R Slovenije za šolstvo je prav zato uvrstil v gimnazijski program obvezne izbirne vsebine. Izdal je Katalog izbirnih

vsebin z več kot 130 programi in jih v tem šolskem letu poslal vsem gimnazijam. V naslednjem šolskem letu bodo te izbirne vsebine uvrščene tudi v programe drugih srednjih šol.

Učence je treba pravočasno seznaniti s katalogi in jih opozoriti, da se sami odločijo za področja, ki jih zanimajo. Šole z napotnicami napotijo svoje učence na izbrane programe, ki trajajo tri tedne in so namenjeni samo tem vsebinam. To lahko organizirajo tudi med poletnimi počitnicami.

Temu je sledila razprava. Razpravljalci so opozorili, da je študij na tem področju, tako kot na mnogih drugih, premalo informativen. Informacije pridejo iz Zavoda za šolstvo do vodstva šole, tam pa se velikokrat ustavi in ne sežejo niti do zbora, še manj do učencev.

Eden od razpravalcev je opozoril na razklanost med Cerkvijo in šolo v zadnjih petdesetih letih, ko je bila Cerkev – čeprav dolga stoletja nosilka napredka in kulture – odrinjena od dogajanja v celotnem življenju naše

IZJAVA ZA JAVNOST

Sekcija pedagogov pri medškofijskem odboru za izobraževanje je na svojem srečanju v Dravljah, 20. 4. 1991 sprejela tole izjavo za javnost: Nacionalno vzgojno prizadevanje je enotno in v njem ima Cerkev zgodovinsko pralegitimnost, zato naj učitelji in kateheti združijo svoja vzgojna prizadevanja tako, da se ti pri tem ne izključujejo, temveč dopolnjujejo v korist celostne vzgoje mladega človeka in njegovo dobro, ter bodo pripomogli k dolgoročnemu obstoju in razvoju slovenskega naroda.

Podpiramo prizadevanja, da se pri obveznih izbirnih vsebinah dijakom in staršem slovenskih srednjih šol omogoči, da svobodno izbirajo te vsebine, tudi verske.

Zato naj šole pri vpisu v naslednje šolsko leto poskrbijo za temeljito in celostno informiranje dijakov, staršev in učiteljev o možnostih in pravicah do svobodne izbire teh vsebin.

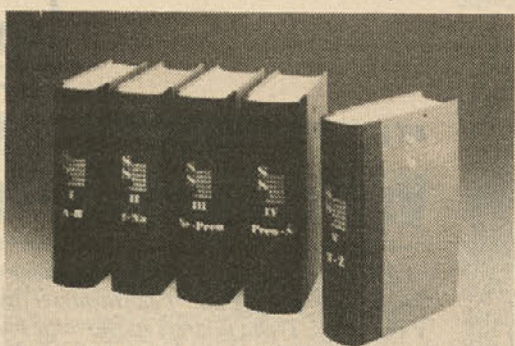
SEKCIJA PEDAGOGOV PRI MEDŠKOFIJSKEM ODBORU ZA IZOBRAŽEVANJE

Vodnikova 279, Ljubljana Dravljke

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE LJUBLJANA d.d.

DEDIŠČINA ZA PRIHODNOST

SLOVAR SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA

Proti koncu leta bo izšla peta – zadnja knjiga SLOVARJA SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA. Tako bo zaključeno veliko delo, ki predstavlja eno temeljnih del s področja slovenskega jezikoslovja in je namenjeno tako znanstveni kakor tudi povsem praktični rabi v vsaki slovenski hiši. Peta knjiga zajema gesla od T do Ž in obsega nad 1000 strani; v Dodatku prinaša tudi dopolnila k prvim štirim zvezkom in nove besede, ki so v zadnjem času obogatile naš jezik.

Za nove rodove, ki bi si radi obogatili knjižnico s kompletom, bo založba natisnila tudi prejšnje zvezke in jim omogočila posebno ugoden nakup, kadar bo naročil vseh pet knjig, bo plačal ceno samo za štiri. V tej ponudbi je cena kompleta 7960,00 namesto 9960,00, prihranek 1990,00 din pa je enak ceni ene knjige. Pohitite z naročilom, ker velja ta ponudba samo do 30. 6. 1991, po tem datumu bo cena višja! Izpolnjeno naročnico pošljite na naslov: Državna založba Slovenije d.d., Knjižno založništvo, Mestni trg 26, 61000 Ljubljana.

NAROČILNICA Prosvetni delavec 5

DA, želim prejeti

SLOVAR SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA

☐ V. knjiga T-Ž, cena v prednaročilu 1.990,00 din☐ KOMPLET I.-V., A-Ž, cena v prednaročilu 7.960,00 din

(ustrezno označite)

ime in priimek

naslov

pošta

matična št. iz os. izk.

zaposlitev

naslov zaposlitve

Naročeno bom plačal(a) po prejemu računa in položnic

☐ z virmanom☐ v enkratnem znesku☐ v 3 (treh) obrokih brez obresti☐ v 5 (petih) obrokih brez obresti – **velja samo za komplet.**

Za morebitne spore je pristojno sodišče v Ljubljani.

datum

Maj 1991

Ta ponudba velja do 30. 6. 1991

podpis

0666

Slovensko društvo raziskovalcev šolskega polja

NOVE PUBLIKACIJE RAZISKOVALCEV VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

1. Dr. Ivan Kosovel: VZGOJA PROTI IZOBRAŽEVANJU

Razmerja vzgoje in izobraževanja je nekaj posebnega, v neslovanskih jezikih komaj opisljivega, vendar za razkroj komunističnih ureditev in njihovih posledic, vsaj na področju šolstva temeljnega pomena. V knjigi je problematiziran sam pojem kvalitete vzgoje in izobraževanja, pedagogike, opredeljena je zasnova znanja, ideologije iger, normalnosti itn. Cena: 250,00 din (knjiga je že izšla)

2. Prof. dr. Olga Kunst Gnamuš: SPORAZUMEVANJE MED ŽELJO, RESNICO IN UČINKOM

Avtorica obravnava vprašanja jezika in sporazumevanja, ki so jih jezikoslovne raziskave doslej spregledale, nanje pa je opozarjala ljudska modrost v reklih, rečenicah in pregovorih ter vsakdanja sporazumevalna izkušnja: kako poteka »branje med vrsticami«; kakšne učinke dosegamo z govorjenjem naravnost in kakšne z namigom; kako razložiti silo besed, ki se ne more ustaviti pri razumevanju, temveč spodbuja k ravnanju; kako uskladiti ljudsko modrost, ki pravi, da je resnica več, z zahtevo znanosti po eni resnici...

Cena: 340,00 (knjiga izide v maju 1991)

3. Mag. Marjan Šetinc: AVERAGEACHIEVING CURRICULUM, SIMS (IEA)

(Šola, ki daje povprečno znanje)

Poročilo o mednarodni raziskavi (pod okriljem IEA) o znanju matematike vseh dijakov, ki so v letu 1989 končali šolanje na srednjih naravoslovnih šolah. Knjiga povzema najpomembnejše izsledke ter jih primerja z drugimi šolskimi sistemi. Napisana je v angleškem jeziku.

Cena: 260,00 din (knjiga izide junija 1991)

4. Revija THE SCHOOL FIELD

Mednarodna revija, ki izhaja v angleškem jeziku, je namenjena raziskovalcem in praktikom na področju vzgoje in izobraževanja. Vključena je v mednarodno izmenjavo znanja na tem področju ter tako afirmira naše strokovno in znanstveno delo v svetu. Uredniški odbor revije sestavljajo ugledni strokovnjaki z vsega sveta.

a. Cena: 210,00 din ena številka (letnik 1991 ima 4 številke)

b. Cena: dveh števil (jesen, zima) iz leta 1990 je 420,00 din

5. L. Francis Edmunds: UMETNOST WALDORFSKE VZGOJE

Prevod knjige, ki jo je napisal eden izmed prvih angleških waldorfskih učiteljev in ustanovitelj enega izmed najbolj znanih waldorfskih učiteljskih seminarjev. Avtor prikaže bistvene značilnosti in cilje waldorfske vzgoje ter s tem tudi odgovarja na vprašanje, ali je ta vzgoja, ki se je začela pred 70 leti, še aktualna.

Prednaročniška cena 300,00 velja do 15. junija (izid v juliju)

NAROČILNICA:

KNJIGA:	CENA	ŠT.	SKUPAJ
1. VZGOJA PROTI IZOBRAŽEVANJU	250,00		
2. SPORAZUMEVANJE MED ŽELJO, RESNICO IN UČINKOM	340,00		
3. AVERAGEACHIEVING CURRICULUM, IEA SIMS	260,00		
4. Revija THE SCHOOL FIELD			
a. Letnik 1991 (4 številke)	840,00		
b. Letnik 1990 (2 številke)	420,00		
5. UMETNOST WALDORFSKE VZGOJE	300,00		

NAROČNIK:

NASLOV:

Podpis:

Datum:

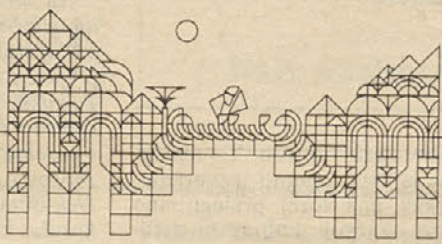
Naročnico pošljite na naslov: SDRŠP, Mestni trg 17, 61000 Ljubljana
Žiro račun (za direktna vplačila): 50100-620-107-05-1057111-204544
(s pripisom: Naročnica za publikacije SDRŠP)

Prosvetni delavec za vse,
ki nam ni vseeno za šolo, učitelje
in otroke.

SLOVENIJATURIST

Hej, pojdite z nami!

Učitelji!

Ob koncu šolskega leta vas vabimo na zabavno-poučni izlet!

A) JUBILEJNA ALPSKA TURA, 4 dni, odhod 27. 6.

Izlet ob 700-letnici obstoja Švice, obiskali bomo prelepe alpske dežele, v zvezi z jubilejem bomo obiskali vse tri švicarske kantone, prepolne spominov in obeležij o nastanku in boju švicarskega ljudstva in še posebej njihovega junaka Viljema Tella.

B) PARKI NAŠIH SANJ, 3 dni, odhod 14. 6.

Popotovanje v Italijo, popotovanje posebne vrste, izlet za sladokusce.

Šolarji!

C) PROGRAMI ZA MATURANTE IN ŠOLARJE

● KRIŽARJENJE OD REKE DO SPLITA ● GRČIJA ● ŠPANIJA ● DUBROVNIK ● GARDE-
LAND ● MINIMUNDUS

Pošljite mi program (obkrožite):

A) Jubilejna alpska tura

B) Parki naših sanj

C) Program za maturante in šolarje

na naslov:

Dodatne informacije: tel.: (061) 316-189, SLOVENIJATURIST, PIVOVARNIŠKA 1, BIRO ZA
TRŽENJE, 61000 LJUBLJANA

KAJ SVETUJE MODRI JANEZ?

VSE ZA ŠOLO KUPI DANES!

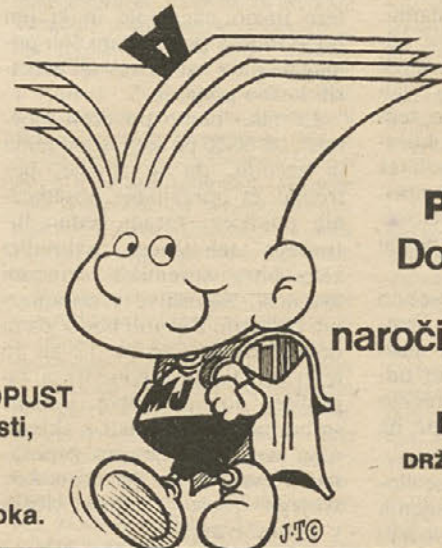
Če MODRI JANEZ reče VSE,
tudi MISLI VSE.

Knjige, zvezki, šolske torbe, copati, radirke, šestila, ravnila in vse tiste drobne in pomembne stvari, brez katerih v šoli pač ne gre.

Sicer pa je MODRI JANEZ letos
pripravil tudi novost:

EKOLOŠKI ZVEZKI iz RECIKLAŽNEGA PAPIRJA, da se bodo lahko tudi naših otrok otroci učili o drevju v naravi in ne le po spominu učiteljev.

Prihranek
časa in denarja;
zajamčena cena;
brezobrestno
obročno
odplačevanje;
dostava na dom –
pa MIREN in
BREZSKRBEN DOPUST
je le nekaj prednosti,
zaradi katerih
ne kaže odlašati
ali celo zamuditi roka.

STARŠI!
BODITE
POZORNI!

Do 31. maja
izpolnite
naročilnico in jo
pošljite
na naslov:

DRŽAVNA ZALOŽBA
SLOVENIJE,
Mestni trg 26
LJUBLJANA

„FUL“ DOBRE NAGRADE

Kaj je z vezmi, ki smo jih tkali?

Velikokrat razmišljam o prijateljih in znancih, ki sem jih v dolgih letih prosvetne službe spoznala po vsej naši domovini v časih, ko so se bratle šole, mesta, ko smo odhajali s pionirji na različna srečanja in tekmovalja. Kako bi mogla pozabiti Bjelo, kjer so se srečali mladi pisatelji iz vse Jugoslavije! Kako Sutomor, kjer smo bili v taboru Sutjeska! Pa Bihač, Beograd, Vis, kjer sem bila s taborniki kar enainvajset dni! Prepevali smo pesmi od makedonskih do slovenskih, učili smo se plesati njihova kola in oni so poskakovali v ritmu naše polke... Tkala so se resnična prijateljstva, ki so velikokrat ostala trajna... Ideja o bratstvu in enotnosti ni bila zgolj geslo. Nas, Slovence, so še posebej lepo sprejemali, opevali so našo pridnost, discipliniranost, lepoto naše dežele...

Velika ideja o »bratstvu in enotnosti« že dolgo ni več v modi. Je ostalo kaj od naših prizadevanj? Nas je sprla zgolj politika, boj za oblast, ali je bilo vse skupaj le draga igra, velika utopija? Dolgo sem bila prepričana, da se pripravljamo le politiki, »narod« je nekje spodaj, v skrbi za vsakdanji kruh in se za te njihove »igre« ne menim.

Tako sem mislila, dokler nisem pred časom, bilo je tik pred volitvami v Srbiji, spoznala Janje, priкупne Novosađanke. Akademsko izobražena, pri-srčna, živahna me je takoj očarala. Zaklepotali sva se, najprej o otrocih, pa potem o literaturi, umetnosti, potem še o politiki! Kot da je komaj čakala, da se bo izpovedala!

»Kako smo mi imeli radi Slovence!« je vzdihnila in oči so se ji zasolile.

»A zdaj nas pa nimate več?« Skoraj naglas sem se zasmejala, ko sem jo gledala, tako patetično in žalostno.

Ne, od Cankarjevega doma naprej nas ne marajo več. Mnogi Srbi nas iskreno sovražijo.

»Pa saj zdaj menda sami vidite, da smo imeli prav! Ves pošten svet ve, da so na Kosovu grobo kršene človekove pravice. Zakaj pa hodijo tja doli mednarodne komisije?« To sem povedala strpno. Ona pa je kar poskočila:

»Ne dovolim! Nikomur ne dovolim tako govoriti!« je podivila. Nenadoma sem jo lahko videla med tisočglavo množico, ki vpije, zahteva orožje, nas podi v Gradec in Filadelfijo...

Komaj sem jo umirila. Midve ne moreva ničesar spremeniti, midve nisva krivi za vse to in podobno sem ji govorila, da se je umirila in spet vzdihnila:

»Mi Srbi smo tako nesrečni narod! V obeh vojnah smo bili zmagovalci, pa nismo nobenkrat ničesar dobili. Nobenkrat nismo

zavedamo svoje nacionalne biti.«

Sapo mi je vzelo. »Kdo pa bolj poudarja svojo nacionalno bit kot vi? Saj ste zvekli na dan vse svetnike. Vse zgodovinske datume. Najmanj na treh koncih Jugoslavije je »zibelka srbstva.« Zares sem že jezna. Je tako zabita, naivna ali samo ponavljaj, kar sliši in bere v svojih časopisih? Ko vidi, da me tu ne bo spodnesla, se loti sorodne teme.

»Ja, veliko hudega nam je naredil Tito. Zakaj na primer ni organiziral vstaje pri vas ali pa na Hrvaškem?«

Ne morem verjeti, da prav slišim. Kaj se nismo o NOB učili po vsej Jugoslaviji enako? Kaj prav nič ne pozna naše bližnje preteklosti ali pa ji je dnevna politika zbrisala iz spomina vse, kar ni srbskega? Saj prav oni kar naprej očitajo Slovence, kako široko so sprejeli naše izgnance, mi jim pa zdaj tako vračamo?

Malce ji le postane nerodno, ko jo spomnim na to, ko jo spomnim na dneve vstaje, ki jih imajo vse republike. Z gospodarstvom naj se začno raje ukvarjati, vsi po vrsti, ker raste brezposelnost, hočem preusmeriti pogovor proč od politike, pa ima spet pripravljen odgovor, ki mi vzame dah:

»Mi imamo veliko zemlje, mi bomo lahko preživel!« pravi samozavestno.

Saj se ne splača o tem, pomislim, pa rečem: »No, zdajle ste pred volitvami, bo že novo vodstvo vse rešilo, mar ne?«

Ne nalezem se moje hudomušnosti. Smrtno resno modruje:

»Ja, Milošević bo dobil v Beogradu, drugače pa bo zmagal Vuk. Najbrž bo Vuk.« Živčno si prižge cigareto in vidim, da njena zaskrbljenost ni igrana.

»Saj je res malo čuden, tale Vuk,« sem spet nagajiva. »Kar premikaj bi meje. Celu Dubrovnik bi rad. Le kdaj je bil Dubrovnik srbski?«

Ona pa: »No, saj pravih Dubrovčanov, »staroselcev«, sploh ni veliko. Drugi naj se pa odločijo,« reče brez zadrege. Še celo več. Tako pove, kot da mi je povedala najboljši ključ za rešitev takih problemov.

skozi okno

Naključja

Prosvetariji so šele s stavko izsilili povečanje plač, funkcionarji pa so v parlamentu storili povsem drugače: pred poslance so prišli s predlogom za skoraj četrtino večje plače – in zadeva se jim je takoj posrečila. Utišali so tiste redke, ki so menili, da ni primeren čas za to, da bi zviševali le sebi, posebno zdaj ne, ko gospodarstvo vse bolj tone v brezup. Drugi so opozarjali na stavkajoče učitelje – uboge pare. Kakšna primerjava! Tisti, ki v isti sapi govore o izvoljenih in imenovanih ter delavci na cesti – z minimalnimi plačami ali brez njih, o zdravnikih, kulturnikih, o nobodijih-treba upokojencih, učiteljih, ne ločijo zrnja od plev.

Sicer pa skupščinski funkcionarji niso delali zase. Za sodnike je šlo. Dobri sodniki zaradi nizkih plač odhajajo, in to je treba vsekakor preprečiti; na sodiščih se kopičijo tožbe. Sodni spisi... ko bo zaživel novo lastninenje, bo le še hujše. To, da so predlagatelji hkrati tudi funkcionarji, je zgolj naključje. Seveda bodo tudi oni dobili višje plače. Izjem ne more biti, če ravnamo načelno. Da je to nemoralno? Kdo bo v kriznih časih mislil na moralno? Od te še nihče ni bil sit.

Po sprejetem sklepu bodo vodilni kar precej bolj siti. Pa še za

tako lepo številsko simetrijo so poskrbeli: učiteljem s plačo malo nad 7.000 din – 7,1 odstotka več, funkcionarjem s plačami nad 20.000 din – 22 odstotkov več. Red mora biti!

Žal v parlamentu ni bilo časa za malenkosti, kot je na primer ta, da bi kdo izračunaval nove razlike v plačah. Priznajmo: funkcionarji kljub lepemu povišanju plač niso ujeli Markovičeve devalvacije. Da so tik pred njo poskrbeli zase, je drugo naključje.

Nazaj k učiteljem! Ste že slišali, da bi zaradi plač odhajali? Trumoma nikoli! In koliko jih je med njimi sploh dobrih? Če sodo-dimo po tem, kakšne ljudi so vzgojili, prav malo. Končno so pa učitelji vajeni skromnega življenja in so zato najboljši zgled prihodnjim rodovom. Zgled pa je in ostaja najboljši vzgojno sredstvo. To podčrtajmo posebno zdaj, ko smo se bolj posvetili vzgoji.

Ostaja pa upanje, da bodo prosvetariji potem, ko bodo državni uslužbenci, to znali izbrati. Menda se bodo že zrinili med tiste, ki si bodo v državi večali plače. Saj izjem ne bo smelo biti.

MARJA VRTNAR

Strup, 1975

Prizadet je tisti, ki ne ljubi

Jutro. Mirno in tiho. Noč je bila kratka, nemirna in delovna. Nastajalo je darilo, dva zvezka zbrane vsebine današnjega srečanja, pisana v pisavi slepih in v vidnem tisku.

Dekleta so čakala pred šolo. Prisluhnila so jutranjemu petju v parku za šolo, ki bo vrt za slepe. Pripravljani smo na odhod. In že se peljemo z dvema osebnima avtomobiloma, z delom članov prostočasne dejavnosti Življenja široka cesta – cilju nasproti.

Hitimo s temeljno mislijo dejavnosti v svet odgovorne sedanjosti, ki nastaja s spoštovanjem različnosti in drugačnosti. Kajti vrednost nove družbe je v bogastvu medčloveških odnosov, ki temeljijo na vzgoji človekovega duha in srca. Zato želimo opozoriti nase in ustvarjalno odpreti vrata vsem, ki nam žele pomagati in humano ter pravno obogatiti vsakdanjik. Opozorili pa bi radi tudi na številna sistemska neresena vprašanja pri nakupu pripomočkov, ki osebam, prizadetim na vidu, omogočajo vključevanje v življenje in delo.

Mrak in svetloba luči. Odgovarjam na vprašanja. Sonja in Bernarda Toplak, zvesta pomočnica in vodnica, govorita o poti, ki sta jo prepešali. Potrjuje se v življenjski skušnji in orientaciji v prostoru. Pripovedujeta o križišču v Podtaboru – tam sta zavili na napačno pot – v Zvirčah, pri sosedih znanega smučarskega prvaka Bojana, pa so ju usmerili na pravo – proti Ljubnemu. Tu sta ju ustavila policaja. Do Brezja sta se pripeljali.

Klanec, most, predor. Pripovedujem o stvarih in naravi, po kateri hitimo. Abstraktno pojmovanje želim približati s primerjavami že znanih predstav in nazornim opisovanjem.

Suzana tiho prepeva. V isti sapi živo pripoveduje o dolgih predorih, skozi katere jo je vodila pot k teti na daljni sever.

Jana je zadremala.

»Kolikokrat doslej je zaživel trenutek sožitja, Sonja?«

»Dvaintridesetkrat,« odgovori mirno, zroč v temo pred sabo. »Po vsej Sloveniji. Od Balantičevega Gralhovega, do Narodnega doma v Celju in Dobja pri Planini.«

Z vsako predstavitevjo nova, širša in veličastnejša občutja. Z vsakim nastopom, z vsakim korakom z obrobnegega, z vsakim ozaveščanjem in sirjenjem znanja je polnejša pot k zblizevanju in oblikovanju bolj človeške družbe.

Resnica je, da so imeli ljudje pre-malokrat priložnosti, da bi stopili

Sporočilnost govorice telesa je jasna. Poslovim se od nemih popotnikov. Prepričujem se, da sem sprave-val nerodno in prezgodaj jutraj.

Spomnim se na zapisano izpoved koroškega pesnika Andreja Kokota: »Svoje besede ne bom nikdar izpljunil...« Tako moja je bila zmeraj. Še bliže pa po tistem decembrskem dnevu 1971. Naenkrat vidim notranjo sliko krajev, ljudi in dogodkov, ki sem jih imel na Koroškem priložnost srečati, bogatiti, videti. Rož, Podjuna, Zilja, Zahomec, skakalci, štehanje, kulturna dvorana pod cerkveno ladjo v Selah, gostovanje z Mišolovko Agathe Christie. Spomnim se gostišča pri Ogrisu z ene od geografskih terenskih vaj, vedute Djekš, knežjega kamna...

Koliko steza, ki oblikujejo mrežo spominov in prijateljstva. »Saj moraš nekemu dati srce na oltar. Saj moraš z nekom deliti bridkosti in zaupati skrivnosti.« Ne le da je svet skrivnosten in lep. Tudi dober zna biti.

In že smo v Celovcu. Semafori. Prvi podvoz, drugi podvoz. V križišču desno. Prispeli smo.

Skupaj z učenci Zvezne gimnazije, Zvezne realne gimnazije in Trgovske akademije za Slovence bodo učenke srednje šole za slepe in slabovidne osebe Centra slepih iz Škofje Loke sooblikovale dan velikonočnega obhajila. Program so pripravile v razvejeni in vsebinsko bogati prostočasni dejavnosti Življenja široka cesta... ki jo je mentorsko vodil Jurij Svolišak.

V prirčnem jutranjem pozdravu v avli celovške gimnazije, ki ga je bogatil lično izdelan reliefni zapis v pisavi slepih Rad(a) te imam in domiselno oblikovan list s programom srečanja, dobili so ga vsi udeleženci, sta ravnatelj obeh vzgojno-izobraževalnih ustanov, dvorni svetnik dr. Reginald Vospernik in prof. Jože Dolenc, poudarila, kako pomembno je navezovanje stikov, ki bogatijo vezi prijateljstva, in si izmenjala simbolična darila.

Srečanje je bilo razdeljeno v dva dela. Prvi del, sveto mašo, ki je potekala v avli gimnazije, so s pesmijo in besedo sooblikovali učenci obeh ustanov.

Sledila je agapa s še toplimi in prijetno dišečimi hlebeci.

Drugemu delu srečanja so se pridružili tudi tisti, ki se zaradi svojega osebnega prepričanja niso udeležili maše. V tem delu so učenci realne gimnazije ob pomoči profesorjev in učencev višjih letnikov gimnazije delali kolaž na vodilno misel srečanja Prizadet je tisti, ki ne ljubi. Izdelke so izobesili po razredih in na panojih v avli šole. Učenci realne gimnazije so nato začeli skupne igre.

Učenci Zvezne gimnazije in Trgovske akademije pa so se skupaj s profesorji zbrali v veliki učilnici za geografijo in glasbo. Prisluhnilo so glasbeno-recitacijskemu nastopu Trenutek svetlobe. V njem so pesmi pele, na harmoniko, piščal, ustno melodiko in sintesizer igrale in vezno besedilo prepletale Sonja Pušnik, Jana Povalej in Suzana Dajčman.

Vabilu na prireditev se je odzval tudi predsednik Zveze slepih Koroške gospod Eifenbacher s soprogo. Z njihovo zvezo imata zveza društev slepih in slabovidnih Slovencev in srednja šola iz Škofje Loke tradicionalno dobre odnose.

Mentor prostočasne dejavnosti Življenja široka cesta... je nastop obogatil s kratko razlago o slepoti, možnostih šolanja in življenjski vitalnosti oseb, prizadetih na vidu. Predstavil je tudi najnujnejše pripomočke, ki jih osebe, prizadete na vidu, uporabljajo v življenju in delu.

V sproščenem pogovoru so vrela vprašanja, odpirala so se obzorja, bogatili se je nagovor izpovedi človeške intimne, odkrivali sta se zlahtnost človeške duše in resnica človeške odprtosti življenja in dela oseb, prizadetih na vidu. Kajti gostitelji so se prvič srečali s slepoto. Vsajeno je bilo dobro in zlahtno seme in sprejeto je bilo z ljubeznijo.

Katehet na osrednji slovenski izobraževalni ustanovi v Celovcu in ravnatelj Modestovega doma prof. Jože Andolšek, ki s salezijanci stoji ob strani slovenski besedi na Koroškem, je navzoče povabil na kosilo v Modestovem domu.

Srečanje je bilo manifestacija vezi prijateljstva med učenci in srednješolskimi ustanovami slovenskega kulturnega prostora.

Ustvarjeni so bili temelji na humano pobudo pionirske povezave med zvezo slepih za Koroško, osrednjo slovensko izobraževalno ustanovo v Celovcu in Modestovim domom.

Srečanje zastopnikov vzgojno-izobraževalnih ustanov in organizacij slepih je preraslo v srečanje zastopnikov dveh dežel, geografskega prostora Alpe-Jadran.

Trenutek sožitja, trenutek svetlobe je osmisli življenje, odprl vrata in porušil zidove, ki na poti ljubezni ločujejo vse, ki sodelujemo pri oblikovanju in bogatjenju prijateljskih medčloveških odnosov.

»Kdor hoče videti, mora gledati s srcem.« Smeh. Veselje. To niso sanje. To je resničnost. Danes v Celovcu. Jutri, na prvi pomladni dan, v Mariboru. In jutrišnjem...

JURE SVOLIŠAK

130-letnica Učiteljskega tovariša

Za prvim slovenskim pedagoškim listom Šolskim prijateljem, ta je izhajal ne nekaj let, je to naša najstarejša strokovna revija, ki je izhajala pod tem naslovom kar 80 let. Prosvetni delavec je njen naslednik in marsikateri starejši učitelj je obžaloval, da se ne imenuje tako kot njegov predhodnik.

Izhajati je začel z novim letom 1861, njegov prvi urednik in so-lastnik je bil znani učitelj tistega časa – Andrej Praprotnik. Sprva je izhajal enkrat na mesec, od 1862 do 1897 pa dvakrat. Objavljal je pedagoške članke, pesmi, poročila takrat še redkih učiteljskih društev in šolske novice z vseh vetrov. Zavzemal se je za pravice slovenskega jezika v naših šolah. Od leta 1898 je postal stanovskopolitični list, izhajal je trikrat na mesec, od 1905 pa do 1941 je bil tednik. Vlogo pedagoške revije je prevzel Popotnik. Učiteljski tovariš pa je objavljaj predvsem aktualne vesti in krajše strokovne prispevke. Ure-

jali so ga še: Matej Močnik od 1873 do 1881, Andrej Žumer od 1890 do 1893, Jakob Dimnik od 1894 do 1903, Engelbert Gangl od 1903 do 1914 in od 1918 do 1919. Med prvo svetovno vojno je list urejal Luka Jelenc. Od 1919 do 1931 je uredništvo prevzel Ivan Dimnik, od 1931 do 1934 ga je urejal Andrej Skulj, za njim pa do začetka druge svetovne vojne Vekoslav Mlekuž. Vsi uredniki so bili dejavni tudi v društvenem in literarnem slovenskem življenju.

Učiteljski list je zbujal v učiteljskih stanovsko samozavest, jih navduševal za samoizobraževanje, zunajšolsko delo med ljudstvom, se zavzemal za izboljšanje gmotnega položaja in pravice slovenskega učiteljstva.

V njegovih letnikih se zrcali zgodovina našega šolstva, politike in kulture, zato jih bo moral upoštevati vsak raziskovalec slovenske zgodovine.

TATJANA HOJAN

Apple Macintosh dostopen šolstvu! (Končno!)

Po vsem svetu so računalniki Apple® Macintosh™ v mnogih učilnicah, fakultetah, akademijah, v profesorskih in učiteljskih kabinetih, uporabljajo jih številni učenci in študentje.

Vprašali smo se, zakaj ni tako tudi pri nas, ker...

...vsi se strinjajo, da je uporaba računalnika Apple Macintosh enostavnejša od uporabe kateregakoli drugega računalnika...

...vsem je všeč njegova izredna prilagodljivost...

...in vsem ustreza enostavnost, s katero se Macintosh vključuje v vsako okolje.

To, nad čemer so se nam vedno pritoževali, je bila cena.

Upoštevali smo vaše pritožbe in se odločili ponuditi našemu šolstvu enkratno priložnost za nakup računalnika Apple Macintosh LC z barvnim monitorjem 12" (v 256 barvah) za 2990 USD.

Macintosh LC ima procesor Motorola 68020/16 MHz, 2 MB RAM, 40 MB trdi disk, operacijski sistem in procesor podatkov.

Pomaga učiteljem in profesorjem pri pripravi učnih načrtov in predavanj, testov, šolskih nalog, spremljanju dela dijakov in študentov.

Pomaga dijaku in študentom pri obvladovanju najtežjega učnega gradiva tako, da postane učenje dinamičnejše, zanimivejše in hitrejše.

Če ste kadarkoli sanjali o dosegljivem računalniku Apple Macintosh, je sedaj priložnost, da sanje uresničite. Vsekakor boste lahko programsko podporo, ki jo uporabljate na vašem računalniku Apple IIe, uporabljali tudi na računalniku Macintosh LC.

*Dinarsko ali devizno plačilo, vsi stroški so vključeni. Ponujena cena velja samo za izobraževalne ustanove, učitelje in profesorje, dijake in študente, in sicer od 1. maja do 30. junija 1991.

Apple Macintosh. Vaša priložnost, da postanete najboljši!

AppleCenter™

MacAda d. d., Ljubljana, Parmova 41,
telefon 061/32 35 85, 061/32 98 77,
telefaks 061/32 88 87

JABOLKO d. o. o., Ljubljana, Gosposka 18,
telefon 061/21 93 33
telefaks 061/21 12 62